

Bundel – 01 Ledenvergadering van 17 april 2026

Agenda bijlagen

LV 26-00 agenda LV 17 april 2026

Bespreekpunten

KORTE BESPREEKPUNTEN – HAMERSTUKKEN – MEDEDELINGEN

- 1 Opening
- 2 Actualiteiten en mededelingen (mondeling)
  - 2.1. *Stand van zaken/ontwikkelingen lopende dossiers Den Haag*
- 3 Jaarrekening Unie van Waterschappen
Gevraagde besluiten:
  1. *Instemmen met het jaarverslag 2025 van de Unie van waterschappen;*
  2. *Instemmen met het voorstel tot resultaatbestemming zoals in deze notitie verder beschreven en weergegeven in de tabel Resultaatbestemming;*
  3. *Instemmen met het voorstel om het negatieve financiële resultaat van € 34.091 na de voorgestelde resultaatbestemming ten laste te brengen van de algemene reserve van de Unie van Waterschappen*

LV 26-01a_03 Oplegnotitie LV 17042026 concept jaarverslag 2026 v2.0
LV 26-01b_3 Concept jaarverslag 2025 v2.0 LV 17042026
- 4 Convenant samenwerkingsafspraken voor water, bodem en ruimte
Gevraagde besluit
  1. *Instemmen met het convenant samenwerkingsafspraken VNG- Unie van waterschappen.*

LV 26-02a_4 CWS 26-5b_5 CWS opleg convenant water en ruimte
LV 26-02b_4 CWS 26-06b_5 bijlage Def concept convenant
LV 26-02c_4 CWS 26-06c_5 CWS C bijlage Def Concept template samenwerkingsovereenkomst en voorbeelden
- 5 (concept) verslag Ledenvergadering 19 december 2025
LV 26-03a_5 concept LV-verslag 19 dec 2025
LV 26-03b_5 Slim en doelmatig HWBP
LV 26-03c_5 LV- verslag 31 oktober 2025na LV19.12.25
- 6 Rondvraag
- 7 Sluiting

BEZOEKADRES

Koningskade 40
2596 AA Den Haag
070 351 97 51
Nederland

POSTADRES

Postbus 93218
2509 AE Den Haag
Nederland

Datum 28 maart 2026	ons kenmerk	contactpersoon Nine van Gent
bijlagen	uw kenmerk	e-mail ngent@uvw.nl
Betreft Agenda LV 17 april 2026		telefoonnummer 06-10865342

Agenda voor de vergadering van Ledenvergadering te houden op:

Vrijdag 17 april 2026, 10:30 uur
Locatie: Het Waterschapshuis, Amersfoort

AGENDA

1. Opening
2. Actualiteiten en mededelingen (mondeling)
  - 2.1. Stand van zaken/ontwikkelingen lopende dossiers Den Haag

BESPREEKPUNTEN

3. Jaarrekening Unie van Waterschappen LV 26-01a,b

Gevraagde besluiten:

  1. *Instemmen met het jaarverslag 2025 van de Unie van waterschappen;*
  2. *Instemmen met het voorstel tot resultaatbestemming zoals in deze notitie verder beschreven en weergegeven in de tabel Resultaatbestemming;*
  3. *Instemmen met het voorstel om het negatieve financiële resultaat van € 34.091 na de voorgestelde resultaatbestemming ten laste te brengen van de algemene reserve van de Unie van Waterschappen*
4. Convenant samenwerkingsafspraken voor water, bodem en ruimte LV 26-02a-c

Gevraagde besluit

  1. *Instemmen met het convenant samenwerkingsafspraken VNG- Unie van waterschappen.*

KORTE BESPREEKPUNTEN - HAMERSTUKKEN - MEDEDELINGEN

5. (concept) verslag Ledenvergadering 19 december 2025

LV 26-03a-c

RONDVRAAG EN SLUITING

6. Rondvraag

7. Sluiting

TER KENNISNAME

--/--

LUNCH

Jaarverslag 2025 (Bijlage)

Floor Wissing-Kunst/ Mark Tegelaar/ Tom Streng

Bespreekstuk

Gevraagd besluit

De Ledenvergadering wordt gevraagd om:

1. De jaarstukken van de Unie van Waterschappen over 2025 vast te stellen;
2. In te stemmen met het voorstel tot resultaatbestemming zoals in deze notitie verder beschreven en weergegeven in de tabel Resultaatbestemming;
3. In te stemmen met het voorstel om het negatieve financiële resultaat van € 34.091 na de voorgestelde resultaatbestemming ten laste te brengen van de algemene reserve van de Unie van Waterschappen.

De kern van het advies

Voor u ligt het jaarverslag van 2025. Hierin treft u de jaarrekening aan van 2025 en een beschrijving van de uitgevoerde activiteiten in 2025 en de daarmee gepaard gaande kosten van de diverse programma's binnen de Unie van Waterschappen.

Analyse resultaat 2025

Over 2025 is een positief financieel resultaat behaald van € 311.253 voor bestemming. Aan de hand van de bijgevoegde staat van baten en lasten (zie bijlage 1 bij deze notitie) kunnen we het voorlopige resultaat als volgt verklaren:

- Resultaat zonder de projecten, - € 100.000.
- Resultaat van de projecten, - € 210.000, vanwege de in-kind bijdragen van de inzet van eigen personeel op het project "Klimaat Neutraal".
- Bijzondere bate als gevolg van taxatie pand: + € 620.344

Het resultaat zonder de projecten (- € 100.000) heeft vier factoren die doorslaggevend zijn:

- Lagere opbrengsten van - € 210.000;
  - Lagere rentebaten van - € 540.000
  - Hogere overige baten van € 330.000.
- Onderbesteding op de exploitatielasten van - € 170.000
- Onderbesteding van de Programmalasten van - € 170.000
- Hogere uitgaven van de overige beleidsuitgaven van €230.000.

De lagere opbrengsten worden met name verklaard door de lagere rentebaten. De ontvangen rente op onze banksaldi is ruim € 500.000 lager dan begroot. Ten tijde van het opstellen van de begroting 2025 bedroegen de totale rentebaten ca. € 200.000 per kwartaal, maar de rentepercentages daarna zijn sterk afgenomen. Daarnaast moet, met ingang van de jaarrekeningcontrole 2024, een deel van de ontvangen rentebaten (ca. € 100.000 tot € 150.000 per jaar) ten gunste worden gebracht aan het subsidieproject Blue-Deal. Dit vloeit voort uit de subsidiebeschikking en hierin hebben we geen keuze. Dit maakt dat de rentebaten nog sterker zijn gedaald. Voor 2026 zijn we daarom uitgegaan van zeer voorzichtige rentebaten (€ 200.000).

De onderbesteding van € 170.000 op de exploitatielasten komt enerzijds door hogere algemene lasten en hogere huisvestingslasten. De hogere algemene lasten zijn ontstaan door de gestegen kosten voor softwarelicenties, de kosten voor migratie naar de nieuwe werkplek en de kosten om mee te kunnen doen aan de ontwikkelingen en vereisten op gebied van informatieveiligheid en privacy. De hogere huisvestingslasten zijn ontstaan door extra groot onderhoud aan het pand. Beide overschrijdingen betreffen incidentele uitgaven en zijn daarmee niet structureel van aard. Voor de extra gemaakte kosten aan het pand wordt een voorstel gedaan om deze te onttrekken uit de bestemmingsreserve die hiervoor is gevormd. Tegenover deze twee overschrijdingen zijn de personeelslasten lager dan begroot en dat komt grotendeels door niet ingevulde vacatures. Per saldo leidt dit tot exploitatielasten die € 170.000 lager zijn dan begroot.

Ook de programmalasten zijn met € 170.000 lager uitgevallen dan begroot. Deze onderbesteding is in lijn met de taakstellende onderuitputting waar in het najaar van 2025 op is gestuurd. Hier is op gestuurd om het destijds verwachte negatieve resultaat, onder meer vanwege teruglopende renteopbrengsten, niet te ver te laten oplopen.

De lagere exploitatielasten en lagere programmalasten van beiden ca. € 170.000 t.o.v. de begroting worden gecompenseerd door hoger uitgevallen overige beleidslasten van ca. € 230.000 t.o.v. de begroting. Dit komt grotendeels door hogere directie- en bestuurslasten van ca. € 180.000 vanwege de afgesproken vergoeding aan waterschappen die een DB-lid leveren in het Uniebestuur. Dit was ten tijde van het opstellen van de begroting 2025 nog niet bekend en daarom niet begroot. Deze afspraak geldt vanaf 2025. Dit is een structureel hogere last en dit heeft geleid tot een stijging in de begroting van 2026 voor deze post.

Per saldo leiden de hierboven genoemde ontwikkelingen tot een negatief resultaat van € 309.091 uit reguliere bedrijfsvoering. Echter heeft er ook dit jaar weer een bijzondere bate plaatsgevonden als gevolg van een bijzondere waardemutatie van ons pand. Zoals uit voorgaande jaren bekend dient ons kantoorpand namelijk jaarlijks te worden getaxeerd. Dit vloeit voort uit onze waarderingsgrondslagen van de jaarrekening voor materiële vaste activa. Zo staat geschreven: "De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardemutaties die op balansdatum worden verwacht." In het verleden heeft een dergelijk bijzonder waardeverlies plaats gevonden. Sindsdien wordt er jaarlijks getoetst hoe de marktwaarde zich verhoudt ten opzichte van de oorspronkelijke aanschafprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen. Ultimo 2025 bedraagt deze waarde afgerond € 9.675.000. Dit betekent een stijging van € 675.000 ten opzichte van de getaxeerde marktwaarde van € 9.000.000 eind 2024. Rekening houdend met de gedane afschrijving voor gebouwen en een investering in de restauratie van de gevel in 2025 leidt dit uiteindelijk tot een bijzondere waardevermeerdering van € 620.344.

Met deze bijzondere bate betreft het resultaat voor bestemming een positief saldo van € 311.253.

Voorgestelde mutaties resultaatbestemming 2025

In 2025 zijn er diverse kosten gemaakt ten behoeve van de upgrade van ons kantoorpand. Zo is er schilderwerk uitgevoerd en zijn er nieuwe gevelplaten gemonteerd. Voor deze kosten is de bestemmingsreserve upgrade gebouw beschikbaar. Vanuit deze bestemmingsreserve, die een saldo per 31-12-2025 heeft van € 390.000, zouden wij een onttrekking willen voorstellen van € 200.000 om deze gemaakte kosten te kunnen dekken.

Het tweede voorstel betreft een onttrekking uit de bestemmingsreserve Beleidstafel Wateroverlast. Deze reserve bevat een saldo van € 75.000 en willen we voor hetzelfde bedrag onttrekken, omdat er in 2025 een tweetal inhuuropdrachten zijn geweest die gericht waren op dit thema.

Tot slot resteert er een voorgestelde dotatie aan de egalisatiereserve herwaardering pand ad € 620.344 voor de waardevermeerdering als gevolg van de taxatie van het pand eind 2025. van het pand.

Hieronder treft u een overzicht aan van de verwerkte mutaties vanuit de jaarrekening 2024 en de voorgestelde mutaties voor 2025:

Resultaatbestemming (bedragen in €)	realisatie 2025	begroting 2025	realisatie 2024
Voorgestelde mutaties bestemmingsreserves	345.344	0	458.527
Bestemmingsreserve upgrade gebouw	-200.000	0	0
Bestemmingsreserve 100-jarig jubileum UvW 2027	0	0	0
Bestemmingsreserve Blue Deal	0	0	0
Bestemmingsreserve Aanpassing Belastingstelsel	0	0	0
Bestemmingsreserve Innovatie Waterketen	0	0	0
Egalisatiereserve herwaardering pand	620.344	0	458.527
Bestemmingsreserve risico's tijdelijk personeel	0	0	0
Bestemmingsreserve Beleidstafel Wateroverlast	-75.000	0	0
Resultaat voor resultaatbestemming	311.253	0	410.771
Resultaat na resultaatbestemming	-34.091	0	-47.756

Na deze voorgestelde mutaties in de bestemmingsreserves resteert een negatief financieel resultaat van € 34.091. Deze zal dan ten laste worden gebracht van de algemene reserve die daarmee zal uitkomen op een saldo van € 240.383.

De algemene reserve is vanuit het verleden gemaximeerd op € 750.000. Deze bepaling is gedateerd en momenteel wordt er gewerkt aan een actualisatie van het benodigde weerstandsvermogen voor de Unie.

Besproken in

Het concept jaarverslag is voor het eerst dit jaar besproken in de vergadering van de WBDD op 30 januari jl. Er is navraag gedaan naar de sterke terugloop van de rentebaten en of de genoemde overschrijding zoals hierboven beschreven een structureel of incidenteel karakter heeft. In de voorliggende versie van het jaarverslag is hier nadere toelichting op gegeven. Verder is geconstateerd dat het jaarverslag en de jaarrekening een getrouw beeld geven.

Op 19 februari heeft onze uitvoerende accountant Publiek Belang Accountants hun verslag van bevindingen gepresenteerd en het concept jaarverslag besproken met de penningmeester, de directeur, het MT-lid Bedrijfsvoering en de controller. De controle is goed verlopen en de accountant is voornemens een goedkeurende verklaring af te geven.

Het concept jaarverslag is tot slot besproken in de bestuursvergadering van 26 februari jl. en in de CBDF vergadering van 6 maart jl. In de CBDF zijn vragen of opmerkingen gemaakt over de verwerking van de herwaardering van het pand in de winst- en verliesrekening, de rentebaten die samenhangen met de Blue-Deal, het beleid rondom bestemmingsreserves en het weerstandsvermogen. In de vergadering is op deze

vragen een passend antwoord gegeven. Ten aanzien van het weerstandsvermogen is aangegeven dat de Unie aan de slag gaat met de actualisatie hiervan. Dit loopt inmiddels en hier zal in het najaar op worden terug gekomen. De CBDF legt het jaarverslag 2025 met een positief advies voor aan de Ledenvergadering.

Vervolg/Communicatie

Na vaststelling van het jaarverslag 2025 zal deze worden gepubliceerd.

Bijlage 1: staat van baten en lasten 2025

Staat van baten en lasten	realisatie 2025	begroting 2025	realisatie 2024
Opbrengsten exploitatie	23.410.310	24.220.000	23.524.725
Contributies	13.833.499	13.833.500	13.301.498
Opbrengsten dienstverlening: Tijdschrift Waterkracht	150.003	150.000	145.005
Overige opbrengsten	815.117	486.500	673.135
Inkomsten projecten	8.399.654	9.000.000	9.002.428
Financiële baten	212.037	750.000	402.658
Bijzondere baten	620.344	0	458.527
Totaal baten	24.030.654	24.220.000	23.983.253
Exploitatielasten	12.728.627	12.900.000	12.092.953
Afschrijvingslasten	298.702	275.000	267.133
Personeelslasten	10.472.734	11.030.000	9.899.437
Huisvestingslasten	587.583	500.000	558.141
Kantoor Brussel	36.805	50.000	62.202
Algemene lasten	999.325	685.000	957.745
Financiële lasten	121.109	140.000	119.904
Kosten diensten en producten	212.370	220.000	228.391
Programmalaasten	10.430.704	10.990.000	11.101.651
Account BJZ	43.249	40.000	70.888
Programma Waterkwaliteit, Duurzaamheid en Internationaal	402.424	450.000	348.751
Programma Moderne Overheid	429.111	500.000	584.475
Programma Vereniging en Communicatie	710.327	750.000	684.532
Programma Waterbeleid	235.315	250.000	292.904
Lasten projecten	8.610.277	9.000.000	9.120.100
	560.070	330.000	377.878
Bijdragen/contributies aan derden	298.735	250.000	320.997
Directie- en bestuurslasten	261.335	80.000	56.881
Bijzondere lasten	0	0	0
Totaal lasten	23.719.401	24.220.000	23.572.482
Resultaat voor bestemming	311.253	0	410.771

CONCEPT Jaarstukken 2025

Leeswijzer

De jaarstukken beginnen met een bestuursverslag waarin wordt teruggeblikt op het verenigingsjaar 2025. Daarbij wordt in dit verslag uitleg gegeven over de organisatie de Unie van Waterschappen en wat er binnen de programma's speelde en waaraan is gewerkt. Vervolgens worden de financiële resultaten die in 2025 zijn geboekt gepresenteerd.

Inhoud

CONCEPT Jaarstukken 2025	1
Leeswijzer	2
Bestuursverslag	5
Begroting 2026	7
Over de Unie van Waterschappen	8
Het bestuur	8
De organisatie	9
Analyse resultaat	10
Resultaten 2025	10
Risicomanagement en Interne beheersing	12
Resultaten 2025 per programma	14
Programma Waterbeleid	14
Programma Waterbeleid	14
Deltaprogramma	15
Waterveiligheid	15
Toekomstbestendige watersystemen: Water, Bodem & Ruimte	17
Programma Vereniging en Communicatie	21
Communicatie en lobby beleidsthema's	21
Lobby	22
Persaandacht	22
Prinsjesdag	22
Gezamenlijke publiekscommunicatie	23
Nieuwsvoorziening	23
Waterkracht	23
Evenementen	24
Educatie	24
Waterschapsverkiezingen 2027	24

Programma Moderne Overheid	26
Bedrijfsvergelijkingen	27
Duurzaam opdrachtgeverschap	27
Omgevingswet	29
Crisisbeheersing en weerbaarheid	30
Een nieuw belastingstelsel	30
Overige financiële en fiscale onderwerpen	31
Programma Waterkwaliteit, Duurzaamheid & Internationaal	32
Waterkwaliteit	34
Waterketen	35
Duurzaamheid: energie en klimaatneutraal	36
Duurzaamheid: circulair	37
Innovatie	37
Internationaal	38
Team Bestuurlijk Juridische zaken	40
Overige resultaten	41
Rechtspositie bestuurders en bestuurdersverenigingen	42
Stafbureau Bedrijfsvoering	43
Personeel	43
Algemene kosten	44
Uniepand	44
Rente	45
Projectenbureau	45
Ondertekening	47
Jaarrekening	48
Balans voor resultaatbestemming in €	48
Staat van baten en lasten in €	49
Voorstel Resultaatbestemming	50
Toelichting op de Jaarrekening	54
Algemene toelichting	54
Algemene grondslagen	55
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva	55
Grondslagen voor bepaling van het resultaat	58
Grondslagen voor het opstellen van het kasstroomoverzicht	58
Toelichting op de onderscheiden posten van de balans	59
Vaste Activa	59
Vlottende activa	60

Eigen vermogen	62
Bestemmingsreserves	63
Voorzieningen	64
Langlopende schulden	64
Kortlopende schulden	65
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	67
Toelichting op de onderscheiden posten van de staat van baten en lasten	68
Baten	68
Lasten	68
Overige beleidslasten	73
Bijzondere baten en lasten	73
Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (Semi)publieke sector	74
Bijlage 1: controleverklaring	77
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	77

Bestuursverslag

In 2025 stonden de waterschappen en de Unie van Waterschappen voor een breed pakket aan inhoudelijke en organisatorische opgaven. Wijzigingen in wet- en regelgeving en veranderingen in het bestuurlijke en maatschappelijke speelveld vroegen om voortdurende aandacht. De Unie heeft de waterschappen daarbij ondersteund via belangenbehartiging, kennisdeling en gezamenlijke activiteiten.

Waterveiligheid en klimaatadaptatie

In het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) zijn de bestuurlijke afspraken geactualiseerd met het oog op de waterveiligheidsdoelen voor 2050. Daarnaast is gewerkt aan de tweede herijking van de Deltabeslissingen en aan kennisontwikkeling over zeespiegelstijging en regionale watersystemen.

Rond wateroverlast is interbestuurlijk samengewerkt aan een risicogerichte aanpak. Op het vlak van water en bodem sturend is onder meer input geleverd voor het ontwerp van de Nota Ruimte en voor het Nationaal Waterprogramma 2028–2033.

Waterkwaliteit en waterketen

De opgaven vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW) bleven in 2025 omvangrijk. De Unie droeg in 2025 bij aan het landelijke KRW-impulsprogramma en begeleidde de totstandkoming van het Toetsingskader Waterkwaliteit voor Regionale Wateren. In samenwerking met Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit zijn toezichtsafspraken vernieuwd en voor de glastuinbouw zijn emissiebeperkende regels uitgewerkt die vanaf 2026 ingaan.

In de waterketen lag de nadruk op onderwerpen als de toekomst van slibeindverwerking, implementatie van de richtlijn stedelijk afvalwater, en het in beeld brengen van de investeringsopgave voor rioolwaterzuiveringsinstallaties. Ook is gewerkt aan afwegingen voor de zuivering van medicijnresten.

Duurzaamheid, energie en circulaire economie

Waterschappen werken aan klimaatneutraliteit en circulair beheer. In 2025 is verder invulling gegeven aan praktijkleergemeenschappen voor onder meer groen gas,

aquathermie en lachgasmonitoring. Daarnaast is een start gemaakt met een nationaal model voor methaanemissies.

Op circulair gebied is aangesloten bij de Krachtenbundeling Rijk-Regio en is gewerkt aan het Nationaal Plan Circulaire Economie en Europese regelgeving. Diverse hulpmiddelen voor circulair assetmanagement zijn opgeleverd. De innovatiestrategie voor de sector kreeg verdere uitwerking in samenwerking met STOWA en Het Waterschapshuis.

Digitalisering en informatiehuishouding

Digitalisering bleef een belangrijk thema, onder meer via de toepassing van de 'Vaarkaat digitale transformatie'. In 2025 is gewerkt aan het AI-kompas, de Wettenkaart Digitalisering en gezamenlijke meerjarenplannen voor de informatiehuishouding, die aan de Kamer zijn aangeboden. Ook is input geleverd aan wetgevingstrajecten, waaronder de Cyberbeveiligingswet en de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten.

Crisisbeheersing en weerbaarheid

Geopolitieke ontwikkelingen en weersextremen maakten versterking van crisisstructuren noodzakelijk. De Unie heeft de Commissie Crisisbeheersing en Integriteit ingericht en het crisishandboek geactualiseerd. Ook is een traject gestart om gezamenlijk beeld te vormen van weerbaarheid, waarvan de resultaten in 2026 worden verwacht.

Organisatie, personeel en financiën

Het personeelsbestand groeide naar 92,5 fte, mede door de uitvoering van projectsubsidies. Investeringen zijn gedaan in digitale werkplekken, informatieveiligheid en onderhoud van het gebouw van de Unie in Den Haag.

De financiële resultaten bleven overwegend binnen de kaders van de begroting, met enkele afwijkingen door lagere rentebaten en hogere overige beleidslasten. De Unie voerde daarnaast de administratie voor diverse gesubsidieerde- en financieringsprojecten.

Begroting 2026

Begroting (bedragen in €)	2026	2025
Lasten	15.945.000	14.470.000
Afschrijvingslasten	270.000	275.000
Personeelslasten	11.550.000	11.030.000
Huisvestingslasten	520.000	500.000
Kantoor Brussel	55.000	50.000
Algemene lasten	865.000	685.000
Financiële baten en lasten	-60.000	-610.000
Kosten diensten en producten	200.000	220.000
Totaal exploitatielasten	13.400.000	12.150.000
Team BJZ	50.000	40.000
Programma Waterkwaliteit Duurzaamheid en Internationaal	450.000	450.000
Programma Moderne Overheid	500.000	500.000
Programma Vereniging en Communicatie	750.000	750.000
Programma Waterbeleid	250.000	250.000
Totaal programma uitgaven	2.000.000	1.990.000
Bijdragen/contributies aan derden	250.000	250.000
Directie- en bestuurskosten	295.000	80.000
Totaal overige beleidsuitgaven	545.000	330.000
Baten	15.945.000	14.470.000
Contributies	15.220.100	13.833.500
Overige opbrengsten	569.900	486.500
Opbrengsten dienstverlening: Tijdschrift Waterkracht	155.000	150.000
Totaal Baten	15.945.000	14.470.000

De bovenstaande begroting voor 2026 is vastgesteld tijdens de Ledenvergadering van 19 december 2025. De begroting is de financiële uitwerking van de eerder in het jaar opgestelde kadernota voor 2026.

De begroting voor 2026 bedraagt €15.945.000. Hiervan wordt €13.400.000 besteed voor de exploitatie (personeelslasten, kapitaallasten, huisvesting etc.) De resterende €2.545.000 is het budget voor de betreffende Unie-programma's en overige beleidsuitgaven. Hiermee realiseert het Uniebureau onderzoeken, ondersteunt het verschillende samenwerkingen en verricht het activiteiten die voortvloeien uit de doelstellingen van de vereniging.

De grootste wijziging bij de exploitatielasten is te zien onder de Financiële baten en lasten. In 2025 hebben we te maken gehad met veel lagere renteopbrengsten dan was begroot. Voor 2026 zijn we daarom uitgegaan van een voorzichtige raming van deze baten.

Over de Unie van Waterschappen

De Unie van Waterschappen is de vereniging van de 21 Nederlandse waterschappen. Waterschappen zijn verantwoordelijk voor het beheer van waterkeringen, het regionale waterbeheer en het zuiveren van afvalwater. De Unie van Waterschappen vertegenwoordigt de waterschappen in het nationale en internationale speelveld, behartigt hun belangen en stimuleert kennisuitwisseling en samenwerking.

Het bestuur

Het dagelijkse bestuur van de Unie van Waterschappen telt zes leden. De algemeen directeur van de Unie van Waterschappen is tevens de bestuurssecretaris. De leden van het bestuur worden gekozen door de ledenvergadering en benoemd voor een periode van drie jaar, met de mogelijkheid tot eenmalige herbenoeming. Elk bestuurslid heeft een eigen portefeuille en is voorzitter van een of meer commissies.

In 2025 bestond het bestuur uit de volgende personen:

Naam	Functie	Aanvang
Jeroen Haan	voorzitter	1-1-2025
Sander Mager	vicevoorzitter	11-10-2019
Luzette Kroon	bestuurder	17-12-2021
Annette van Velde	bestuurder	11-4-2025 t/m 12-11-2025
Vincent Lokin	penningmeester	1-4-2022
Erik den Hertog	bestuurder	6-10-2023

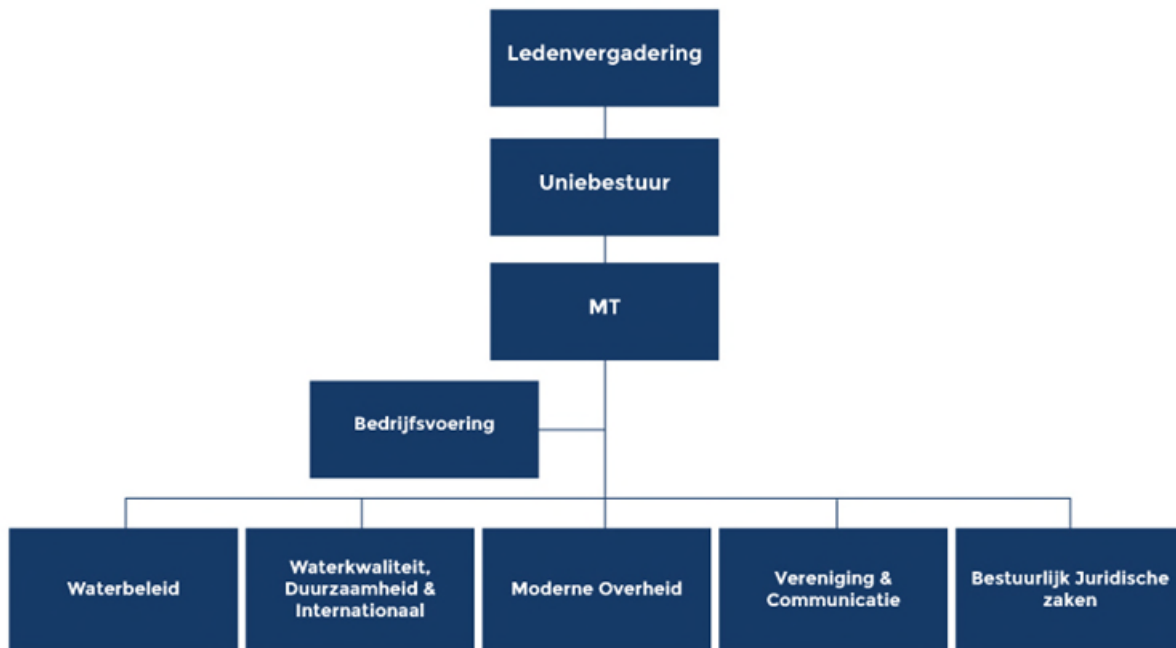
Meindert Smallenbroek (secretaris en algemeen directeur).

Vincent Lokin heeft in 2025 naast het penningmeesterschap als waarnemer de portefeuille Waterveiligheid vervuld. Per 1 januari 2026 heeft de Ledenvergadering Floor Wissing-Kunst benoemd als nieuwe penningmeester van de Unie. Vincent Lokin blijft actief in het Uniebestuur en is verantwoordelijk voor de portefeuille Waterveiligheid. Hiermee is de bezetting van het Uniebestuur weer compleet.

De organisatie

Het Uniebureau staat onder leiding van een algemeen directeur en werkt in vijf programma's en een stafbureau bedrijfsvoering. Aan het hoofd van elk programma en het stafbureau staat een MT-lid, dat samen met de algemeen directeur het managementteam vormt. De vaste formatie bestaat per eind 2025 uit 92,5 fte. Daarnaast wordt gewerkt met een flexibele schil van ongeveer 10 procent, bestaande uit onder andere medewerkers van waterschappen en trainees. De Unie functioneert ook als werkgever voor personeel van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en diverse langjarige subsidieprogramma's, zoals Blue Deal en Nationaal Programma Regionale Energiestrategie (NPRES).

De organisatie van de Unie van Waterschappen ziet er als volgt uit:

Analyse resultaat

Resultaten 2025

Overzicht baten en lasten (bedragen in €)	realisatie 2025	begroting 2025	realisatie 2024
Opbrengst contributies	13.833.499	13.833.500	13.301.498
Financiële baten	212.037	750.000	402.658
Overige baten	965.120	636.500	818.140
Inkomsten projecten	8.399.654	9.000.000	9.002.428
Totaal baten	23.410.310	24.220.000	23.524.725
Exploitatielasten	12.728.627	12.900.000	12.092.953
Programmalaasten	1.820.427	1.990.000	1.981.551
Overige beleidslasten	560.070	330.000	377.878
Lasten projecten	8.610.277	9.000.000	9.120.100
Totaal lasten	23.719.401	24.220.000	23.572.482
Resultaat reguliere bedrijfsvoering	-309.091	0	-47.756
Bijzondere baten en lasten	620.344	0	458.527
Resultaat inclusief bijzondere baten en lasten	311.253	0	410.771

Alle baten en lasten afzettend tegenover het beschikbare budget van 2025 ontstaat er een positief saldo van €311.253.

Het voorlopige resultaat kan als volgt worden verklaard:

- Resultaat zonder de projecten, € -100.000.
- Resultaat van de projecten, € -210.000, vanwege de in-kind bijdragen van de inzet van eigen personeel op het project "Klimaat Neutraal".
- Bijzondere baten als gevolg van taxatie pand: + € 620.344

Het resultaat zonder de projecten heeft vier factoren die doorslaggevend zijn:

- Lagere opbrengsten van -€210.000;
  - Lagere rentebaten van -€540.000
  - Hogere overige baten van €330.000.
- Onderbesteding op de exploitatielasten van -€170.000
- Onderbesteding van de Programmalaasten van - €170.000
- Hogere uitgaven van de overige beleidsuitgaven van €230.000.

De lagere opbrengsten worden met name verklaard door de lagere rentebaten. De ontvangen rente op onze banksaldi is ruim €500.000 lager dan begroot. Ten tijde van het opstellen van de begroting 2025 bedroegen de totale rentebaten ca. €200.000 per kwartaal, maar de rentepercentages daarna zijn sterk afgenomen. Daarnaast moet, met ingang van de jaarrekeningcontrole 2024, een deel van de ontvangen rentebaten

(ca. €100.000 tot €150.000 per jaar) ten gunste worden gebracht aan het subsidieproject BlueDeal. Dit maakt dat de rentebaten nog sterker zijn gedaald. Voor 2026 zijn we daarom uitgegaan van zeer voorzichtige rentebaten (€200.000).

De onderbesteding op de exploitatielasten wordt verklaard door:

- Lagere exploitatielasten van ca. €170.000: dit wordt verklaard door het saldo van enerzijds hogere algemene lasten (ca. €310.000) en hogere huisvestingslasten (ca. €90.000), maar anderzijds lagere personeelslasten (ca. €560.000). De hogere algemene lasten zijn ontstaan door de gestegen kosten voor softwarelicenties, de kosten voor migratie naar de nieuwe werkplek en de kosten om mee te kunnen doen aan de ontwikkelingen en vereisten op het gebied van informatieveiligheid en privacy. De hogere huisvestingslasten zijn ontstaan door extra groot onderhoudswerkzaamheden aan het pand. Beide overschrijdingen betreffen incidentele uitgaven en zijn daarmee niet structureel van aard. Voor de extra gemaakte kosten aan het pand wordt een voorstel gedaan om deze te onttrekken uit de bestemmingsreserve die hiervoor is gevormd. Ten opzichte van deze tegenvallers zijn de personeelslasten lager dan begroot en dat komt grotendeels door niet ingevulde vacatures.
- Lagere programmalasten van ca. €170.000: De onderuitputting van de programma's bedraagt €170.000 is in lijn met de in het najaar van 2025 afgesproken taakstellende onderuitputting. Deze twee onderbestedingen worden gedeeltelijk gecompenseerd door;
- Hogere overige beleidslasten van ca. €230.000: dit komt door hogere directie- en bestuurslasten van ca. €180.000 vanwege de afgesproken vergoeding aan waterschappen die een DB-lid leveren in het Uniebestuur en welke ten tijden van het opstellen van de begroting 2025 nog niet was begroot. Deze afspraak geldt vanaf 2025. Dit is een structureel hogere last en dit heeft geleid tot een stijging in de begroting van 2026 voor deze post.

Per saldo leidt dit tot het negatieve resultaat van €309.091 uit reguliere bedrijfsvoering.

Daarnaast vindt er jaarlijks een waardemutatie van ons kantoorpand plaats. Zoals uit voorgaande jaren bekend dient ons kantoorpand namelijk jaarlijks te worden getaxeerd. Dit vloeit voort uit onze waarderingsgrondslagen van de jaarrekening voor materiële vaste activa. Zo staat geschreven: "De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardemutaties die op balansdatum worden verwacht." In het verleden heeft een dergelijk bijzonder waardeverlies plaats gevonden. Sindsdien wordt er jaarlijks getoetst hoe de marktwaarde zich verhoudt ten opzichte van de oorspronkelijke aanschafprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen. Ultimo 2025 bedraagt deze waarde afgerond €9.675.000. Dit betekent een stijging van €675.000 ten opzichte van de getaxeerde marktwaarde van €9.000.000 eind 2024. Rekening houdend met de

gedane afschrijving voor gebouwen en een investering in de restauratie van de gevel in 2025 leidt dit uiteindelijk tot een bijzondere waardevermeerdering van €620.344. Een gespecificeerde uitwerking van de staat van baten en lasten treft u aan in het hoofdstuk Jaarrekening bij het onderdeel Staat van baten en lasten.

De detailuitwerking van de voorgestelde resultaatsbestemming treft u aan in het hoofdstuk Jaarrekening bij het onderdeel Voorstel resultaatbestemming. In hoofdlijnen wordt de bijzondere waardevermeerdering van het pand ten gunste gebracht van de daarvoor gemaakte egalisereserve herwaardering pand. De voorgestelde mutatie n.a.v. het resultaat uit 2024 zijn begin 2025 verwerkt. Voor 2025 wordt er naast eerdergenoemde dotatie aan de egalisereserve een tweetal onttrekkingen vanuit de bestemmingsreserves upgrade gebouw en Beleidstafel Wateroverlast voorgesteld. Deze onttrekkingen volgen vanuit kosten die in 2025 hiervoor zijn gemaakt. Naast deze mutaties worden er geen verdere dotaties gedaan aan de bestemmingsreserves, wat betekent dat er onder andere geen dotatie kan worden gedaan aan de reserve welke bestemd is voor het 100-jarig jubileum van de Unie in 2027.

Na de voorgestelde mutaties resteert er een negatief resultaat van €34.091.

Dit resultaat zal ten laste zal worden gebracht van de algemene reserve en die daarmee zal uitkomen op een saldo van €240.383. Het beleid is dat de overige reserve vrij besteedbaar is. Deze is gemaximeerd op € 750.000.

De kredietfaciliteit, zoals beschreven in de waarderingsgrondslagen financiële instrumenten, is niet benut. Er is dan ook geen aanleiding te veronderstellen dat er een aanvullende financieringsbehoefte zal ontstaan.

Risicomanagement en Interne beheersing

Projectenbureau

Het projectenbureau blijft een punt van aandacht voor de Unie. Iedere samenwerking met een aparte entiteit of in de vorm van een financierings- of exploitatieproject vergt een nauwkeurige financiële administratie, waarbij eventuele juridische en financiële risico's goed worden afgehecht. Nieuwe samenwerkingen worden vastgelegd in de vorm van dienstverleningsovereenkomsten.

Interne controle en fraude en risicoanalyse

Eind 2024 zijn we gestart met het opstellen van een fraude- en risicoanalyse. Hierbij worden de financiële processen tegen het licht gehouden en wordt gekeken waar de grootste risico's liggen en waar beheersmaatregelen nodig zijn. Deze analyse is in 2025 verder uitgewerkt en afgerond. Voor alle grotere risico's zijn voldoende mitigerende maatregelen getroffen. Daar waar optimalisatie toegepast kan worden zal dat in 2026 worden opgepakt.

Rentebaten

Ontwikkelingen rondom de rentebaten zijn lastig voorspelbaar. We hebben geen invloed op de hoogte van de creditrente, omdat deze mede afhankelijk is van de ontwikkelingen binnen de ECB. In de begroting van 2025 was rekening gehouden met rentebaten. Gedurende 2025 is er ruim minder aan rentebaten ontvangen dan begroot.

Krappe arbeidsmarkt en inhuur

Binnen elke personele organisatie zijn er jaarlijks vele mutaties van medewerkers die in dienst komen, uit dienst gaan of langdurig uitvallen. In de huidige krappe arbeidsmarkt is het moeilijk om direct een geschikte vervanger te vinden. Daarom zijn we als Unie vaak aangewezen op externe inhuur, waarbij de tarieven hoger zijn dan personeel in loondienst. We mitigeren dit risico door het opgestelde interne proces voor aanvragen en verlengingen van vacatures en/of inhuuropdrachten.

Resultaten 2025 per programma

Programma Waterbeleid

Portefeuillehouders: Annette van Velde (Waterveiligheid), Vincent Lokin (waarnemend Waterveiligheid), Erik den Hertog (Watersystemen, Waterkwantiteit), Jeroen Haan (Water en bodem sturend, Ruimte)

MT-lid: Adriënne van der Sar

In dit programma werkten ultimo 2025 15,9 fte en is er € 235.315 uitgegeven:

	<i>Realisatie 2025</i>	<i>Begroting 2025</i>
<i>Waterveiligheid</i>	<i>173.825</i>	<i>180.000</i>
<i>Toekomstbestendige watersystemen</i>	<i>61.490</i>	<i>70.000</i>
<i>Totaal</i>	<i>235.315</i>	<i>250.000</i>

In 2025 heeft het programma Waterbeleid veel inspanning geleverd om ervoor te zorgen dat de waterschappen de zorg voor sterke dijken en voldoende water zo goed mogelijk kunnen uitvoeren. Er is op het gebied van waterkwantiteit veel inzet gepleegd op het dossier rivierkreeften en de gedragscode beheer en onderhoud. Op het gebied van waterveiligheid is veel inzet geleverd voor de bestuurlijke afspraken herijking Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en de nationale beveraanpak.

Programma Waterbeleid

In 2025 is het Programma Waterbeleid gestart met het opstellen van een strategische agenda voor de dossiers op het gebied van het Deltaprogramma, water, bodem en ruimte, en waterveiligheid. Hierbij kijken we ook naar de samenstelling van het team om in te spelen op de steeds complexere opgaven waar de waterschappen de komende jaren voor gesteld staan

In 2025 zijn er naast de reguliere overleggen ook extra commissiebijeenkomsten georganiseerd. Bijvoorbeeld voor Ruimte voor de Rivier 2.0, een onderwerp wat zowel de Commissie Watersystemen als Commissie Waterveiligheid raakt. Daarnaast verzorgt het programma de secretarisrol voor het directeurenoverleg waterveiligheid en het directeurenoverleg Watersystemen.

Deltaprogramma

De Unie brengt het belang van de waterschappen naar voren en vertegenwoordigt de waterschappen in de Stuurgroep Deltaprogramma, waar de koers wordt bepaald voor het interbestuurlijke Deltaprogramma, onder meer door de jaarlijkse rapportage voor te bereiden. De overheden kijken in het **Deltaprogramma**, onder regie van de deltacommissaris, ver vooruit om zo te anticiperen op toekomstige ontwikkelingen zoals klimaatverandering. In 2025 was de **tweede herijking van de Deltabeslissingen** een belangrijk onderwerp. Hierover vindt in 2026 besluitvorming plaats.

De Unie ondersteunt de vertegenwoordiging vanuit de waterschappen in het bestuurlijk overleg van het **Deltaprogramma Zoetwater** en heeft zitting in het landelijk kernteam. De Unie heeft in 2025 ook een redeneerlijn opgesteld voor het Omgaan met Zoetwater en Droogte als input voor de gesprekken in het Deltaprogramma over maatregelen om watertekorten, verzilting en verdroging tegen te gaan.

De Unie ondersteunt de waterschapsvertegenwoordiging in de stuurgroep **Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)** en heeft zitting in het landelijk kernteam DPRA. Ook is de Unie betrokken bij het traject **NL AAA-klimaatbestendig**.

In lijn met de adviezen van de Beleidstafel Wateroverlast en Hoogwater heeft de Unie in 2025 samen met Interprovinciaal Overleg (IPO), het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en STOWA gewerkt aan een voorstel voor een **risicogerichte aanpak wateroverlast**.

De Unie heeft in 2025 in het kader van het **Kennisprogramma Zeespiegelstijging** meegewerkt aan een Verkenning van de effecten van zeespiegelstijging op de regionale watersystemen en waterkeringen. Ook is een methodiek ontwikkeld voor de waterschappen om die effecten voor hun beheersgebied nader in beeld te brengen en te kwantificeren.

Waterveiligheid

De Unie was samen met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat verantwoordelijk voor de **Bestuurlijke Afspraken Herijking HWBP** die op de

Ledenvergadering van 19 december 2025 zijn bekrachtigd. Het doel van de afspraken is om het HWBP toekomstgericht te maken, om met de nieuwe kaders te zorgen dat in 2050 alle keringen aan de wettelijke norm voldoen. Het was een intensief en zorgvuldig proces om tot draagvlak voor deze bestuurlijke afspraken te komen. Op ambtelijk niveau is gewerkt aan de nadere invulling van de bestuurlijke afspraken. Bij de ambtelijke uitwerking is de Unie vertegenwoordigd in het navigatieteam en opdrachtgeversteam om te borgen dat de bestuurlijke afspraken worden nageleefd. Daarnaast is de Unie vertegenwoordigd in de verschillende ambtelijke en bestuurlijke gremia binnen het **Hoogwaterbeschermingsprogramma**.

De Unie heeft samen met de CWV en CWS **een gezamenlijke samenwerkingsagenda voor Ruimte voor de Rivier 2.0** opgesteld om zo vanuit een gezamenlijke positie invloed uit te oefenen op de aanstaande keuzes over de ligging van de rivierbodem en de benodigde afvoercapaciteit en ruimte. Dit zijn grote systematische keuzes die invloed hebben op de toekomstige inrichting van het Nederlandse riviereengebied en op de waterverdeling in Nederland. De beleidskeuzes worden opgenomen in de tweede herijking Deltaprogramma.

De Unie heeft in 2025 als strategisch gesprekspartner invloed uitgeoefend op het proces rondom de **evaluatiënormen** en het betrekken van de waterschappen op ambtelijk en bestuurlijk niveau bij deze evaluatie. Dit heeft ertoe geleid dat er alsnog een bestuurlijk gesprek met de betreffende waterschappen heeft plaatsgevonden wat heeft geleid tot een zorgvuldiger proces in afstemming met de waterschappen.

De Unie vertegenwoordigt het belang van de waterschappen in de ontwikkeling van **het beoordelings- en ontwerpinstrumentarium en de tweede landelijke beoordelingsronde** door overleggen en afspraken met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Daarnaast ondersteunen we de waterschappen bij het opstarten van de tweede landelijke beoordelingsronde.

De Unie heeft een bijeenkomst georganiseerd om alle waterschappen op de hoogte te brengen van de ontwikkelingen in het kernteam met DGWB, IPO en VNG. In oktober organiseerde en faciliteerde de Unie een bijeenkomst voor alle trekkers voor de **actualisatie van de profielen van vrije ruimte** bij waterschappen om kennis en ervaringen te delen ten behoeve van de plannen van aanpak die dit jaar gepland staan voor oplevering. Veel dilemma's en vragen zijn met elkaar opgelost en beantwoordt.

Vanuit de Commissie Waterveiligheid is ook gestart met een vervolg van het **Manifest Waterveiligheid**. Een document dat houvast biedt voor de waterschappen en waarmee we onze partners informeren wat ze de komende jaren van de waterschappen kunnen verwachten. Ook biedt het manifest inspiratie voor ons werk en de beleidsontwikkeling in Den Haag.

De Unie vertegenwoordigt de waterschappen in de overleggen met medeoverheden over de derde cyclus van de **Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR3)**. Eind 2025 zijn de nieuwe overstromingsrisico- en overstromingsgevaarkaarten vastgesteld in de Gedeputeerde Staten van de provincies.

Bij de besluitvorming over de **Solidariteitsfinanciering Muskusratten** door de ledenvergadering in 2022 is afgesproken om voorafgaand aan iedere stapsgewijze verhoging een evaluatie te houden. In 2025 is hiervoor een beeldvormende sessie met de CWV gehouden, begin 2026 vindt besluitvorming plaats.

In 2025 heeft besluitvorming over **nationale beveraanpak** plaatsgevonden. Samen met de andere stakeholders is daarna de detailuitwerking gestart van verschillende werkpakketten.

Toekomstbestendige watersystemen: Water, Bodem & Ruimte

Ook in 2025 was '**Water bodem sturend**' (WBS) een belangrijk thema binnen de Unie dat in diverse onderwerpen doorklinkt, zoals hieronder beschreven. Daarnaast is in het najaar weer een bestuurlijke bijeenkomst 'Water bodem sturend' georganiseerd voor de CWS, CWW en CWV, omdat dit thema zowel waterkwaliteit, waterveiligheid als watersystemen doorsnijdt. Belangrijke thema's tijdens deze bijeenkomst waren de ontwikkelingen rond de Woontop en de Water- en bodemsysteemanalyses (WaBoS). Daarnaast blijven we interbestuurlijke aandacht vragen voor dit thema en werken we samen met andere overheden en staf Deltacommissaris in het aanjaagteam Water bodem sturend, onder voorzitterschap van IenW. Ook is in 2025 de basis gelegd voor een interbestuurlijke **Handreiking weging waterbelang**.

Er liggen grote opgaven in het **landelijk gebied** voor een geborgde stikstofaanpak en een geborgde aanpak voor natuurherstel. Het nationale beleid was de afgelopen jaren instabiel en daarom hebben IPO, VNG en Unie samen met LTO en NAJK de **bouwsteen landbouw** en de **bouwsteen natuur** gemaakt. Naast natuurherstel zijn ook de doelen voor waterkwaliteit en klimaat in het landelijk gebied belangrijke opgaven waaraan gewerkt wordt. Daarvoor werken we samen met VNG en IPO aan een uitvoerbare en gebiedsgerichte aanpak.

De Unie heeft stevig gepleit voor een **landelijke aanpak 'stikstofreductie'** die de samenhang tussen stikstof, natuurherstel en water (kwaliteit en kwantiteit) goed in acht neemt, juridisch houdbaar is en leidt tot een solide systeem van vergunningverlening.

In 2025 is de **Handreiking Waterbeheerprogramma's** vastgesteld. Het ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) werkt aan de **Nota Ruimte**. De nota schetst de hoofdlijnen van het nationaal ruimtelijk beleid voor water en bodem, landbouw en natuur, economie en energie, en wonen, werken en bereikbaarheid. In september 2025 is de ontwerp-Nota Ruimte gepubliceerd. Daar heeft de Unie,

namens de 21 waterschappen, een zienswijze op ingediend. Onze inzet is dat het water- en bodemsysteem sturend is als randvoorwaarde bij ruimtelijke keuzes.

In 2025 is IenW gestart met de voorbereiding van het **Nationaal Waterprogramma** (NWP) 2028-2033, een verplicht programma onder de Omgevingswet waarin het nationale waterbeleid in brede zin wordt vastgelegd. De Unie was hier in 2025 bij betrokken via ambtelijke overleggen.

Grondwater en gezonde bodems

Samen met onze partners en de waterstappen werken we aan het opzetten van het **Rijksprogramma Bodem, Ondergrond en Grondwater**; een gezamenlijke visie op de ruimtelijke inpassing en doorwerking van grondwater- en bodemopgaven met als vertrekpunt water en bodem sturend. Bijvoorbeeld het duurzaam behoud van voldoende grondwater, het bevorderen van de sponswerking van de bodem en het tegengaan van bodemdaling. In 2025 is een (ambtelijke) zienswijze ingediend op de Notitie Reikwijdte en Detail voor het PlanMER-proces en zijn met het ministerie gesprekken gevoerd over de samenwerking tussen Rijk en decentrale overheden.

De Unie werkt met de waterschappen en onze partners binnen het Ambtelijke Overleg Bodem aan een **integrale en gezamenlijke aanpak PFAS voor de land- en waterbodem**. Deze moet bijdragen aan een afname van (diffuse) verspreiding van PFAS naar het watersysteem en onze leefomgeving. In 2025 is een coördinatiecommissie ingesteld die de inventarisatie van de PFAS-aandachtslocaties op poten zet en helpt deze in uitvoering te brengen. Hieraan neemt de Unie namens de waterschappen deel voor het onderdeel waterbodems.

In 2025 is de **EU Richtlijn bodemmonitoring en veerkracht** door het Europese Parlement vastgesteld. De Unie is op de relevante onderdelen van de richtlijn betrokken bij het implementatietraject dat onder regie van het ministerie is opgezet. Bijvoorbeeld bij beleidskeuzes over de landelijke indeling in bodemdistricten en -eenheden en bij de uitwerking van indicatoren voor de bodemgezondheid en veerkracht.

De Unie was in 2025 betrokken bij het onderzoek naar de aanscherping van de **landelijke regelgeving voor grondwateronttrekkingen** en heeft input geleverd voor het concept Wetsvoorstel dat in 2026 wordt gepubliceerd.

De Unie heeft zich ingezet met de medeoverheden om te komen tot een **Nationale aanpak funderingsschade** en is actief geweest met de voorbereiding van de eerste uitvoeringsstappen daarvoor.

Bagger toepassing in diepe plassen

In 2024 is bestuurlijk opdracht gegeven voor het uitvoeren van een onderzoek naar

de toekomst van de toepassing van baggerspecie in diepe plassen. Dit onderzoek is in 2025 gestart en wordt begin 2026 afgerond.

De Unie is vanuit de **Landelijke Coördinatiecommissie Waterverdeling en Droogte (LCW)** betrokken bij de monitoring van (dreigende) watertekorten en de advisering over de te nemen droogtmaatregelen.

Natuur

De groeiende populatie uitheemse **rivierkreeften** vormt een toenemend probleem bij het realiseren van de ecologische doelstellingen van de KRW. Dit heeft in 2025 geleid tot een zeer complex bestuurlijk vraagstuk. De Unie heeft zich ingezet op een effectieve aanpak van het probleem in nauwe samenwerking met het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN), het ministerie van IenW, IPO en andere betrokken partijen.

De Unie van Waterschappen is partner van het **Deltaplan Biodiversiteitsherstel** en heeft daarvoor een commitment vastgelegd. In 2025 is een geactualiseerd raamwerk gepresenteerd voor monitoring van biodiversiteit bij de waterschappen, met medewerking van STOWA. De Unie legt vanuit het waterbeheer de verbinding met het Programma Natuur, de Agenda Natuurinclusief en de programma's Basiskwaliteit Natuur en Groenblauwe dooradering, ter versterking van de gezamenlijke ambities. Belangrijk daarbij is dat er aandacht is voor de rol van hydrologie bij natuurherstel, en voor het uitgebreide netwerk van waterlopen, oevers en terreinen dat de waterschappen in beheer hebben.

De Unie van Waterschappen is betrokken bij het opstellen van het **concept-Natuurherstelplan** door het ministerie van LVVN. Dankzij subsidie van LVVN is bij de Unie een team van 2fte voor de NHV geformeerd. De Natuurherstelverordening (NHV) stelt concrete doelen voor natuurherstel, ook buiten beschermde natuurgebieden. De Unie zet zich in dat in het Natuurplan rekening wordt gehouden met het water- en bodemsysteem, het werk van de waterschappen en de uitvoerbaarheid van het plan.

In 2025 is in opdracht van de Unie een Quickscan gedaan door Ambient naar de impact van de NHV voor de waterschappen en zijn de waterschappen geïnformeerd via onder meer een infographic en een webinar. Daarnaast is een klankbordgroep geformeerd met waterschappers vanuit diverse hoeken. Deze is nauw betrokken bij de ontwikkelingen rond de NHV. In 2025 heeft dit geleid tot een NHV position paper dat is vastgesteld door de CWS. Ook in 2026 blijft het UvW NHV-team intensief betrokken bij de verschillende overleggen om de belangen van de waterschappen te behartigen en zetten we in op brede kennis- en informatiedeling binnen de waterschappen.

Per april 2025 is een hernieuwde **gedragscode beheer & onderhoud** voor de waterschappen van kracht geworden, na een forse inzet vanuit de Unie. De Unie heeft zich voorts ingezet voor **onderzoeken in het kader van de gedragscode** naar de

effectiviteit van de habitatbenadering, klepelen en voorlopen, om een volgende actualisatie soepeler te kunnen laten verlopen. Ook leveren we samen met de waterschappen inbreng in de evaluatie van het Reikwijdtedocument (incl. Maatregelencatalogus) van RVO die najaar 2025 start. Met als doel deze instrumenten – waarin de randvoorwaarden voor gedragscodes staan – uitvoerbaar te houden voor de waterschappen.

Programma Vereniging en Communicatie

Portefeuillehouder: Jeroen Haan (Vereniging en Communicatie), Luzette Kroon (Educatie)

MT-lid: Willem Wensink

In dit programma werkten ultimo 2025 17,2 fte en is er € 710.327 uitgegeven:

	<i>Realisatie 2025</i>	<i>Begroting 2025</i>
<i>Tijdschrift 'Waterkracht'</i>	<i>138.333</i>	<i>145.000</i>
<i>Educatie</i>	<i>50.999</i>	<i>25.000</i>
<i>Digitale media</i>	<i>27.574</i>	<i>20.000</i>
<i>Bestuurdersdagen</i>	<i>200.871</i>	<i>190.000</i>
<i>Lobby en Communicatie</i>	<i>292.549</i>	<i>370.000</i>
<i>Totaal</i>	<i>710.327</i>	<i>750.000</i>

Communicatie en lobby beleidsthema's

De Unie heeft in 2025 veel aandacht gevraagd voor belangrijke waterschapsthema's, zoals waterveiligheid, grondwater, waterkwaliteit, energietransitie, digitale overheid en circulaire economie. Voor thema's als de transitie van het landelijk gebied, water

en bodem sturend en digitale transformatie is veel afstemming geweest met medeoverheden en andere relevante stakeholders. Er was een centrale plek voor de thema's in aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen en de daaropvolgende kabinetsformatie.

Lobby

De Unie heeft in 2025 verder gewerkt aan **goede contacten met de Eerste en Tweede Kamerleden** die water in hun portefeuille hebben. Maar ook breder, bijvoorbeeld met woordvoerders ruimtelijke ordening en landbouw/natuur. Wekelijks komen er bij de Unie vragen binnen vanuit de Kamers. Deze worden door Kamerleden gebruikt voor debatten en Kamervragen. Ook is er tientallen keren inbreng geleverd aan Kamerleden ter voorbereiding op debatten.

Uniebestuurders namen deel aan rondetafelgesprekken in de Eerste en Tweede Kamer over digitale zaken en de warmtewet.

Ook organiseerde de Unie in samenwerking met individuele waterschappen weer werkbezoeken voor Eerste en Tweede Kamerleden. Verder organiseerde de Unie samen VNG en IPO het tweejaarlijkse overhedendiner n samen met Vewin weer een aantal Waterpoorten in perscentrum Nieuwspoort, om een platform te bieden voor waterdiscussies.

Er werden in 2025 twee 'Rondjes Binnenhof' georganiseerd voor DB-leden van waterschappen. Het idee is om voortaan jaarlijks een Rondje Binnenhof te organiseren voor DB-leden.

Persaandacht

Veel aandacht ging dit jaar uit naar **water en bodem sturend**. Ook waterkwaliteit stond weer onverminderd in de kijker (Kaderrichtlijn Water, PFAS, mestbeleid). Ook kwam de inzet van de waterschappen rond de kabinetsformatie ruimschoots aan bod in de media. Ook de andere portefeuillehouders kwamen regelmatig in de media rond thema's als stikstof, waterkwaliteit, tarieven, het aangepaste belastingstelsel, investeringen in dijkversterkingen en inkoop- en aanbesteden. De landelijke media-aandacht is vanuit de Unie gecoördineerd in nauwe samenwerking en afstemming met het communicatienetwerk binnen de waterschappen.

Prinsjesdag

In reactie op de Miljoenennota werd het demissionaire kabinet Schoof en de Tweede Kamer opgeroepen niet de pauzeknop te hanteren bij urgente maatschappelijke opgaven. De boodschap is daarbij verknoopt aan de communicatielijn richting een nieuw kabinet met '**#De stem van water**'.

Gezamenlijke publiekscommunicatie

In 2025 coördineerde de Unie de ontwikkeling van de eerder afgesproken **gezamenlijke publieksaanpak** van de 21 waterschappen. De Unie nam daarbij het landelijke deel voor haar rekening. Vanuit het landelijk beschikbaar gekomen budget is een communicatieadviseur voor de gezamenlijke publiekscommunicatie gestart en heeft de opgestarte werkgroep gezamenlijke publiekscommunicatie de eerste invulling gegeven aan het project. Voor de ontwikkeling van de publieksaanpak is een **aanbesteding gedaan voor een communicatiebureau** waarmee de Unie de komende jaren kan samenwerken. In 2025 is de **strategie publiekscommunicatie** opgesteld en vastgesteld voor de periode 2025 – 2028. De **corporate story** van de waterschappen is ontwikkeld en uitgewerkt en hiervoor is een corporate film gemaakt, korte filmpjes voor de sociale mediakanalen en een fotografieserie van inwoners en waterschappers. Alle materialen zijn beschikbaar voor de waterschappen in een toolbox. Samen met de werkgroep is aan de hand van CASI (Communicatie Activatie Strategie Instrument) een **gedragscampagne en een PR-aanpak** ontwikkeld op het thema weersextremen. De **campagne Watervangers** over het opvangen van regenwater door inwoners zal in het voorjaar van 2026 starten. Ten opzichte van het budget is er voor publiekscommunicatie sprake van een onderbesteding van ca. €75.000. Dit komt met name doordat vele activiteiten rondom de publiekscommunicatie in 2025 nog in de opstartfase bevonden. Inmiddels lopen alle activiteiten en zal het budget volledig worden benut in de komende jaren.

Nieuwsvoorziening

De Unie verstuurde in 2025 wekelijks drie **digitale nieuwsbrieven** en ontwikkelde verschillende nieuwsbriefspecials over uitgelichte thema's. Er is ingezet op meer **beeld en film** via de sociale mediakanalen – met focus op LinkedIn- om zo het nieuws en de Uniestandpunten beter voor het voetlicht te brengen. De social mediakanalen worden gemonitord en de Unie is sinds dit jaar actief op BlueSky. De publiekswebsite **waterschappen.nl** is volledig vernieuwd. Naast een informerende website is de website hun ook gericht op het verhogen van het waterbewustzijn en geeft handelingsperspectief voor waterbewust gedrag. Daarnaast wordt er continue gewerkt om de websites die onder beheer staan van de Unie **digitaal toegankelijk** te hebben.

Waterkracht

In 2025 is teruggekeken op het eerste jaar van de nieuwe stijl van het verenigingsblad 'Waterkracht'. Naar aanleiding van een **redactieadviesraad** zijn enkele aanpassingen doorgevoerd. Zo staat het bestuur wat centraler met een terugkerende column van de

voorzitter en geeft een kijkje in de keuken in de rubriek '**Van de bestuurstafel**'. Ook is er geëxperimenteerd met verschillende vormen van adverteren via **LinkedIn**.

Evenementen

De Unie organiseerde in 2025 een aantal succesvolle evenementen. Dit waren onder meer **het Waterschapscongres** in Lelystad en **een Steenwegsessie over AI** in Utrecht voor alle waterschapsbestuurders, de jaarlijkse **strategische tweedaagse** in Apeldoorn voor voorzitters, dagelijks bestuursleden en secretarissen-directeuren, twee keer een **Waterpoort** (januari en mei) rondom belangrijke lobbythema's en daarnaast verschillende **bijeenkomsten** en **webinars** over uiteenlopende onderwerpen.

Educatie

Begin 2025 is de **landelijke educatiestrategie**, die samen met de 21 waterschappen is ontwikkeld, bestuurlijk vastgesteld. De Unie neemt het voortouw bij landelijke initiatieven en aanvragen en coördineert de doorontwikkeling van landelijke middelen. Zo is de Democratiegame geactualiseerd zodat hij stevig kan worden ingezet op scholen in aanloop naar de waterschapsverkiezingen in 2027. Ook is er een School Take-over voorbereid met **Young Impact** die in 2026 zal plaatsvinden op een mbo-school in Almere. Verder houdt de Unie de ontwikkeling van de nieuwe kerndoelen nauw in de gaten en heeft het SLO aangeboden mee te denken met de uitwerking van de leerlijnen. De Unie is gestopt met het ondersteunen van het landelijke Jeugdwaterschapsbestuur en is op zoek naar een andere vorm van jongerenvertegenwoordiging. De rol van de educatieadviseur binnen de Unie is het behouden, verstevigen en uitbreiden van landelijke samenwerkingen, en samenwerking tussen waterschappen onderling en met landelijke partners.

Waterschapsverkiezingen 2027

De Unie is in 2025 begonnen met de voorbereidingen voor de waterschapsverkiezingen in 2027. Er is een **Plan van Aanpak** opgesteld dat in juli 2025 door de ledenvergadering is vastgesteld. Verder is gewerkt aan randvoorwaarden voor onder andere de stemhulp, het aansluiten van waterschappen op het Diginetwerk en een doelgroepenanalyse voor de campagne. Ook is de cursus **Actief voor het waterschap** geactualiseerd, zodat die in 2026 aangeboden kan worden door de waterschappen aan geïnteresseerde potentiële waterschapsbestuurders. Daarnaast is een Bestuurlijke klankbordgroep met bestuurders vanuit de CBDF en CCIWIS samengesteld en is weer een projectleidersoverleg in het leven geroepen.

Werken aan een strategisch kader met de waterschappen

In 2025 heeft de Unie verenigingsbreed gewerkt aan het **strategisch kader van de waterschappen**. Daarvoor is veel georganiseerd zoals een kick-off met een webinar voor algemeen bestuurders (meer dan 200 deelnemers), vier **regiosessies** en een strategische tweedaagse voor de dagelijks bestuurders, naast geregelde afstemming met een afvaardiging uit de Kring Directeuren Waterschappen. De brede Themagroep Strategie is voor ambtelijke afstemming. Tussentijdse bestuurlijke besluitvorming over het proces loopt via de nieuwe Uniecommissie CCIWIS, die ook inhoudelijk zeer betrokken is.

Programma Moderne Overheid

Portefeuillehouders: Vincent Lokin (Financiën en belastingstelsel, Omgevingswet, duurzaam opdrachtgeverschap en inkopen, ICT en digitale overheid en transformatie) en Jeroen Haan (Crisisbeheersing)

MT-lid: Marianne Krug

In dit programma werkten ultimo 2025 17,9 fte en is er € 429.111 uitgegeven:

	<i>Realisatie 2025</i>	<i>Begroting 2025</i>
<i>Financiën (incl. belastingstelsel)</i>	<i>93.002</i>	<i>90.000</i>
<i>Bedrijfsvergelijkingen</i>	<i>183.485</i>	<i>260.000</i>
<i>Crisisbeheersing</i>	<i>32.240</i>	<i>25.000</i>
<i>Digitalisering en digitale transformatie</i>	<i>9.859</i>	<i>20.000</i>
<i>Fiscale wetgeving en beleid</i>	<i>20.184</i>	<i>25.000</i>
<i>Duurzaam opdrachtgeverschap</i>	<i>90.341</i>	<i>80.000</i>
<i>Totaal</i>	<i>429.111</i>	<i>500.000</i>

Het onderwerp crisisbeheersing wordt de komende jaren steeds urgenter en belangrijker vanwege de geopolitieke situatie en de weersextremen waarop de waterschappen moeten voorbereiden. Ook heeft de Unie activiteiten ondernomen op het thema weerbaarheid.

Bedrijfsvergelijkingen

De **bedrijfsvergelijkingen** van de waterschappen zorgen voor data als basis voor een goed gesprek over effectief waterbeheer, nu en in de toekomst. De data vertalen we naar informatie om van te leren en de omgeving te informeren. We faciliteren daarnaast het gebruik van **data en informatie** om te inspireren en agenderen. Dat staat in de missie en visie van de bedrijfsvergelijkingen die in 2025 zijn herijkt en opnieuw vastgesteld.

In 2025 is de rapportage **Waterschapsbelastingen 2025 - Het hoe en waarom**, naar aanleiding van de financiële uitvraag over de begrotingen en meerjarenramingen van de waterschappen, verschenen. In het kader van het nieuwe belastingstelsel heeft de minister van IenW deze rapportage aangeboden aan de Tweede Kamer.

In het voorjaar werd ook de **Bedrijfsvergelijking waterveiligheid 2025** gepubliceerd. Dit is het eindresultaat van de verdiepende bedrijfsvergelijking waterveiligheid uit 2024. In 2025 werd de bedrijfsvergelijking zuiveringsbeheer (BVZ) uitgevoerd en gepubliceerd. Deze bedrijfsvergelijking is gepresenteerd aan verschillende gebruikersgroepen.

Daarnaast zijn er verschillende technische ontwikkelingen doorgevoerd in **WAVES** om de digitale toegankelijkheid te verbeteren. Ook is er een webinar over de Waterschapsspiegel georganiseerd en is verkend hoe AI de bedrijfsvergelijkingen verder kan helpen. Daarnaast is er een bijdrage geleverd aan de rapportage de Staat van Ons Water en de SDG-rapportage. Beide worden jaarlijks aangeboden aan de Tweede Kamer op de derde woensdag in mei.

Binnen het onderdeel Bedrijfsvergelijking is er over 2025 een onderbesteding van ca. €80.000 gerealiseerd. Dit komt met name doordat de ondersteuning van ontwikkelteams bij de bedrijfsvergelijking voor zuiveringsbeheer deels al in voorgaand jaar heeft plaatsgevonden en daardoor in 2025 niet meer nodig was. Ook is ervoor gekozen om geen leerkring te organiseren in 2025 en tot slot is de voorbereiding met betrekking tot de verdieping van het watersysteembeheer later opgestart dan gepland, waardoor de kosten lager zijn uitgevallen.

Duurzaam opdrachtgeverschap

Om de waterschappen te ondersteunen bij het naleven van afspraken uit verschillende overeenkomsten, zoals het convenant Schoon en Emissieloos Bouwen, het Klimaatakkoord, het Grondstoffenakkoord en het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen, is een gezamenlijke strategie vastgesteld: de **strategie Duurzaam Opdrachtgeverschap Waterschappen**.

In 2025 heeft de Unie de waterschappen ondersteunt bij het implementeren van en het handelen conform deze strategie. Dit gebeurde onder andere door middel van het faciliteren van een Community of Practice voor de coördinatoren Duurzaam Opdrachtgeverschap van de waterschappen. Daarnaast werd de tweejaarlijkse deelname van de gezamenlijke waterschappen op het Waterschapsplein op **Infratech** goed bezocht en gewaardeerd.

Het nieuwe inkoop- en aanbestedingsbeleid **Professioneel inkopen met maatschappelijk impact** is vastgesteld en is een daaraan gekoppelde sociale mediacampagne gelanceerd.

Vincent Lokin sprak in het Europees Parlement over **Schoon en Emissieloos Bouwen** door de Nederlandse waterschappen. In mei is de succesvolle opleverdag Klimaatneutraal en Circulair Assetmanagement en Opdrachtgeverschap (KCAO) georganiseerd. De waterschappen en de Unie hebben samen deelgenomen aan de **Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (UDO) voor het wetsvoorstel milieuprestatie-eisen GWW**. Daarnaast heeft de Unie namens de waterschappen een reactie ingediend op de internetconsultatie over het wetsvoorstel. Via de klankbordgroep van het ministerie blijven we betrokken bij de verdere uitwerking. Parallel daaraan informeren we de waterschappen en zorgen we dat zij goed zijn voorbereid op het werken met de Milieukostenindicator (MKI).

De drie koepels hebben hun samenwerking verbeterd, en stemmen maandelijks af over **Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeverschap en Inkoop (MVOI)** en andere lopende zaken. Mede dankzij gezamenlijke lobby is het landelijke manifest MVOI met vijf jaar verlengd. Voordeel hiervan is dat de focus kan blijven liggen op borging van MVOI in de organisaties van decentrale overheden.

De waterschappen zijn druk bezig met de implementatie van de Vaarkaart: de bestuurlijke visie op de digitale transformatie. De Unie heeft de waterschappen hierbij ondersteuning geboden door onder andere het AI-kompas op te stellen of mee te werken aan de interbestuurlijke datastrategie. Na het lanceren van het AI-kompas hebben we een Steenwegsessie over AI georganiseerd voor waterschapsbestuurders. In deze interactieve debatavond stond het gebruik van kunstmatige intelligentie door de waterschappen centraal: waar liggen de kansen voor de waterschappen? En wanneer mag AI de besluitvorming bij een waterschap beïnvloeden? Ook werd er in 2025 een **implementatiedocument voor de AI-verordening** opgesteld.

In de Tweede Kamer werd **de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS)** vastgesteld. De Unie heeft hieraan een actieve bijdrage geleverd. Beveiliging en **digitale weerbaarheid** is een belangrijk thema. De Unie heeft de waterschappen hierbij geholpen door onder andere kennis te delen met de waterschappen in de diverse platformen, het doen van uitvoeringstoetsen ten behoeve van nieuwe wet- en

regelgeving en het inbrengen van de belangen van waterschappen in wetgevingstrajecten, zoals bijvoorbeeld bij **de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke)** en **de Cyberbeveiligingswet (CBW)** of ten behoeve van het oprichten van een CERT WM. De themagroep fysieke en digitale veiligheid is opgestart.

In het kader van **de Wet Open Overheid** verscheen de derde monitor die gezamenlijk met IPO en VNG werd opgesteld. Ook werden op 19 december 2025 de gezamenlijke meerjarenplannen voor digitale informatiehuishouding aangeboden aan de Tweede en Eerste Kamer. De plannen vormen een belangrijke stap naar een uniforme aanpak van informatiebeheer en actieve openbaarmaking. Daarnaast werd hard gewerkt aan de totstandkoming van **een nieuwe selectielijst** voor de archiefbescheiden en werden de eerste stappen gezet in de samenwerking tussen het Strategisch Informatie Overleg (SIO) met IPO en VNG.

In het kader van de vertegenwoordigende rol van de Unie op het gebied van digitalisering zijn met de diverse staatsecretarissen **kennismakingsgesprekken** gevoerd, is er in de Tweede Kamer bijgedragen aan een rondetafelgesprek met de commissie digitale zaken en zijn er diverse artikelen gepubliceerd op de website en via social media.

Dit jaar hebben we **de Wettenkaart** gepresenteerd. Het gaat om een informatief overzicht van alle wetten op het gebied van digitalisering die raken aan de waterschappen. Omdat er veel ontwikkelingen zijn op het gebied van deze wet- en regelgeving werken we de Wettenkaart bij als daar aanleiding voor is.

Overige resultaten in 2025:

Er werd een verkenning uitgevoerd naar digitale ethiek in de sector. De digitale transitie brengt nieuwe ethische vraagstukken met zich mee, zoals privacy, transparantie en gelijke behandeling. Uit de verkenning blijkt dat deze dilemma's urgent zijn en raken aan fundamentele rechten én het vertrouwen in de overheid.

Omgevingswet

Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden, met het bijbehorende digitaal stelsel. De implementatie van de Omgevingswet en het gebruik van **het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)** door waterschappen is in 2025 verder vormgegeven. De focus lag op het ondersteunen van de waterschappen bij de uitvoering van de wet, **kennisdeling** en borging via bijeenkomsten, opleidingen en netwerken, aansturing en doorontwikkeling van DSO-LV en **communicatie en samenwerking** tussen de koepels en uitvoeringsorganisaties.

Crisisbeheersing en weerbaarheid

In 2025 vonden veel activiteiten plaats rond het thema **crisisbeheersing en weerbaarheid**. De geopolitieke ontwikkelingen en de toenemende weersextremen vragen om een gedegen voorbereiding op mogelijke crises en op weerbare waterschappen. Om als vereniging hiertoe in staat te zijn is besloten om een **commissie Crisisbeheersing en Integriteit** (CCI) op te richten. De CCI wordt voorgezeten door de Unievoorzitter, tevens coördinerend portefeuillehouder crisisbeheersing en weerbaarheid. Om deze commissie te adviseren is ook de **Werkgroep Crisisbeheersing** (WCB) ingesteld. Deze werkgroep bereidt besluitvorming voor en adviseert gevraagd en ongevraagd. Tot slot is de **themagroep weerbaarheid** (TWB) gestart. In deze themagroep nemen alle waterschappen deel en bereiden zij de inhoudelijke vraagstukken op gebied van weerbaarheid voor.

Waterschappen zijn goed voorbereid op crises in traditioneel water georiënteerde (kern)taken. Maar we krijgen steeds meer te maken met dreigingen van andere aard, zoals **stroomuitval en cyberaanvallen**. We moeten ons daarom ook aan de voorkant voorbereiden op niet-traditionele crisistypen die de waterschappen kunnen raken zoals langdurige en grootschalige uitval van kritieke voorzieningen, denk bijvoorbeeld aan elektriciteit, water en telecommunicatie. Wij zijn in 2025 een onderzoek gestart met als doel **een gezamenlijk beeld te krijgen van wat weerbaarheid** betekent en hoe we de eigen weerbaarheid en die van de samenleving kunnen versterken. De resultaten worden in 2026 verwacht.

Daarbij is de visie Crisisbeheersing Waterschappen 2023-2030 en de bijbehorende strategische agenda herijkt, is [het Crisishandboek 2025](#) vastgesteld en zijn er stappen gezet in de professionalisering van de **interne crisisorganisatie** van de Unie.

Een nieuw belastingstelsel

Op 4 februari 2025 nam de Eerste Kamer het wetsvoorstel versterking toepassing profijtbeginsel bij de watersysteemheffing aan. Een belangrijke mijlpaal voor de waterschappen en de Unie. Hiermee zijn per 1 januari 2026 een aantal **urgente knelpunten opgelost**. Daarnaast vormt deze wetwijziging het startschot voor de verdere doorontwikkeling van het belastingstelsel van de waterschappen waar we in 2026 mee verder gaan.

In de eerste helft van 2025 heeft de Unie een aantal modelverordeningen en handreikingen vastgesteld die de waterschappen ondersteunen om de nieuwe wet- en regelgeving per 1 januari 2026 op uniforme wijze te implementeren. Daarbij is voor het eerst **een gecombineerde modelverordening zuiveringsheffing en verontreinigingsheffing** vastgesteld.

Het afgelopen jaar zijn de waterschappen druk bezig geweest met de voorbereiding van de overgang van de zuiveringsheffing naar privaatrechtelijke prijsafspraken bij

zogenoemde separate afvalwaterstromen. Het gaat dan om afvalwater dat niet via de gemeentelijke riolering de rwzi van het waterschap bereikt, maar bijvoorbeeld per tankwagen of via een aparte leiding. Om de kennisuitwisseling over deze toch wel zeer complexe overgang te stimuleren, heeft de Unie het afgelopen jaar zes digitale spreekuren georganiseerd waarin allerlei vragen de revue passeerden. Daarnaast heeft de Unie op verzoek voor verschillende waterschappen presentaties verzorgd over het nieuwe belastingstelsel.

Overige financiële en fiscale onderwerpen

Financiële positie waterschappen

In het kader van het ook op lange termijn **gezond blijven van de financiën van de waterschappen** is in 2025 een referentiekader ontwikkeld waarmee de financiële positie van de waterschappen kan worden gespiegeld. Dit referentiekader is toegepast op de ontwikkelingen in de perioden 2025-2029 en 2030-2050. De resultaten zijn in diverse bijeenkomsten besproken met de portefeuillehouders financiën van de waterschappen.

In 2025 is een (bredere) discussie ontstaan over **de betaalbaarheid van het waterbeheer** in Nederland. Er lopen meerdere interne en externe trajecten die een relatie hebben met dit onderwerp. De Unie gaat de komende tijd door met dit thema en zorgt voor samenhang waar nodig.

In 2025 zijn twee publicaties verschenen van de in 2023-2024 gehouden **'Leerkring langer inhoudelijk en financieel vooruitkijken'**. Verder zijn in 2025 twee (nieuwe) groepen waterschappen begeleid bij de toepassing van de twee methoden die in het kader van de leerkring zijn ontwikkelt. Dit zijn de TNO-methode en de FFT-methode. De FFT-methode is cijfermatig in 2025 afgerond. De TNO-methode wordt in 2026 afgerond.

Ook is er gewerkt aan een **afwegingskader over bijdragen van het Rijk**, is er geadviseerd over het verder brengen van de Uitvoerbaarheidstoets Decentrale Overheden (**UDO**), is er een vragenlijst uitgezet over de **Rekenkamers** bij waterschappen door IenW en BZK, is er gewerkt aan de rechtmatigheidsverantwoording en verslaggevingsregels. Helaas heeft de Unie niet kunnen voorkomen dat de waterschappen de korting van 10 miljoen euro per jaar die zij in de jaren 2022-2025 hadden op hun bijdrage aan de uitvoeringskosten van de **Wet WOZ** in 2026 behouden. In 2025 is een onderzoek gestart dat gericht is op een nieuwe bekostigingswijze van deze uitvoeringskosten.

Met een succesvol traject in het kader van de **Wet financiering decentrale overheden (Fido) en schatkistbankieren** heeft de Unie, samen met VNG en IPO, in 2025 voorkomen dat de voorwaarden waaronder de waterschappen hun tijdelijk overtollige middelen in de schatkist moeten onderbrengen, zouden verslechteren.

Verder heeft de Unie gewerkt aan financiële dossiers rond provinciaal toezicht, vergoeding kosten waterschapsverkiezingen en elektronisch factureren. Ook is er met een jaarlijks belastingboekje inzicht gegeven in de achtergronden en ontwikkelingen van de waterschapsbelastingen in 2025.

Programma Waterkwaliteit, Duurzaamheid & Internationaal

Portefeuillehouders: Luzette Kroon (Internationaal en Innovatie), Sander Mager (Waterkwaliteit, Waterketen, Circulaire Economie, Vergunningverlening/toezicht/handhaving, Klimaatmitigatie), Erik den Hertog (Energie, Ruimtelijke Adaptatie en Klimaatadaptatie)

MT-lid: Jenny May

In dit programma werkten ultimo 2025 19,8 fte (dit is exclusief het subsidieproject BlueDeal) en is er € 402.424 uitgegeven:

	<i>Realisatie 2025</i>	<i>Begroting 2025</i>
<i>Internationaal</i>	<i>26.060</i>	<i>80.000</i>
<i>Waterkwaliteit</i>	<i>42.597</i>	<i>100.000</i>
<i>Waterketen</i>	<i>53.148</i>	<i>100.000</i>
<i>Innovatie</i>	<i>46.836</i>	<i>65.000</i>
<i>Duurzaamheid - Energie en klimaat</i>	<i>117.903</i>	<i>100.000</i>
<i>Circulair</i>	<i>110.748</i>	<i>90.000</i>
<i>Programma zaken</i>	<i>5.132</i>	<i>5.000</i>
<i>Totaal</i>	<i>402.424</i>	<i>540.000</i>

In 2025 hebben we in grote lijnen invulling gegeven aan de voornemens in de begroting en daarbij onze 'reguliere' activiteiten (lobby, besluitvoering en lopende uitvoeringsprogramma's) doorgezet. U leest daarover hieronder meer. Enkele bijzonderheden uit 2025:

- We hebben de nieuwe verenigingsstructuur en werkwijze geïmplementeerd voor de Commissie en Werkgroep Waterketen en Waterkwaliteit en een bijdrage geleverd aan het opbouwen van de nieuwe Commissie en

Werkgroep Communicatie, Internationaal, Watereducatie, Innovatie en Strategie. Er zijn adviesgroepen ingesteld voor Klimaat en Energie en rondom de Europese Water Resilience Strategy.

- In navolging van de visie op de waterketen komt de (bouw)opgave rondom de waterketen steeds scherper in beeld als een strategisch vraagstuk voor de toekomst. Deze loopt mee in de brede strategische toekomstverkenning die in 2025 is gestart. We hebben enkele onderzoeken uitgezet om de (bouw)opgave op de waterketen beter in beeld te brengen zodat we in 2026 in de CWW het gesprek kunnen voeren over nut, noodzaak en vorm van een gezamenlijke aanpak.
- Een 'lobbydossier' dat er het afgelopen jaar uitsprong was de inbreng vanuit de waterschappen rond de totstandkoming van het 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn, die er uiteindelijk mede toe heeft geleid dat er in de Tweede Kamer aandacht is voor het in lijn brengen van het mestbeleid met de Kaderrichtlijn Water.
- Vraagstukken rond weerbaarheid zijn hoger op de agenda gekomen en er is een start gemaakt met het proces rond vitaalverklaring van het afvalwaterproces.
- Er is een nieuwe Europese Commissie aangetreden die ook zorgt voor de nieuwe 'koers' in Brussel. We hebben inbreng geleverd in Europese regelgevingstrajecten rondom onder andere Water Resilience, het nieuwe Meerjaren Financieel Kader en Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, REACH en de aanstaande aanpassingen in de KRW.
- Het kabinet heeft nieuw beleid vastgesteld rondom internationale samenwerking met consequenties voor de Blue Deal.

De uiteindelijke besteding van middelen ligt ongeveer in lijn met de beoogde (onder)uitputting. De belangrijkste afwijkingen van de jaarrekening ten opzichte van de begroting zijn:

- Voor internationaal is minder uitgegeven dan begroot. Belangrijkste verklaringen zijn dat de inspanningen ten behoeve van de kennisagenda ten laste van het inhuurbudget zijn gekomen en dat is gekozen om geen delegatie af te vaardigen naar de klimaattop in Belem. Dit omdat in de voorbereidingen bleek dat deze top te weinig kansen zou bieden om het verhaal van de waterschappen internationaal neer te zetten en om voor waterschappen relevante resultaten te bereiken.
- Voor de waterketen geldt dat een deel van de werkzaamheden aan de Nationale Rioolwatersurveillance (NRS) en het Robuust Plan Slib II uit andere middelen konden worden bekostigd (Rijksmiddelen voor de NRS resp. Slib-middelen).
- Voor waterkwaliteit geldt dat een deel van het budget is ingezet om overschrijdingen bij Circulair en Klimaat en energie te dekken. Bij klimaat en energie gold dat de Klimaatmonitor voor een te laag bedrag in de begroting was meegenomen. Voor circulair gold dat door taakverschuivingen er minder capaciteit was in het team en dat daarom enkele onderzoeken/producten zijn uitbesteed.

Waterkwaliteit

De Unie heeft in 2025 samen met Rijk, RBO's en IPO hard gewerkt om **de resterende opgaven die de KRW** stelt in beeld te brengen, om zo werkbare aanpakken te formuleren. In brede zin heeft de Unie bijgedragen aan de landelijke KRW impuls.

De Unie heeft de totstandkoming van het **Toetsingskader Waterkwaliteit voor Regionale Wateren** samen met IenW begeleid. Het toetsingskader is in juli afgerond. Aansluitend is een vervolgtraject gestart om te zorgen dat met dit KRW-toetsingskader wordt geoefend en heeft de Unie een plan van aanpak voor een impactanalyse opgesteld. Het resultaat van deze impactanalyse wordt in Q2 van 2026 verwacht.

Vanuit de Unie is samen met de NVWA gewerkt aan het vernieuwen van de samenwerkingsafspraken tussen de waterschappen en de NVWA. Vanuit de **Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden** hebben zowel de NVWA als de waterschappen een toezichthoudende taak. De oude afspraken stamden uit 2008 en waren niet meer actueel. In 2025 zijn de afspraken vernieuwd. Op 1 januari 2026 gelden de nieuwe afspraken.

In het **Platform Duurzame Glastuinbouw** is gewerkt aan het verminderen van emissies (nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen) vanuit de glastuinbouwsector richting oppervlaktewater en riolering. Hiervoor zijn wetteksten opgesteld. Deze wijzigingen treden per 1 januari 2026 in werking. Per 1 januari 2026 gelden bijvoorbeeld lagere normen voor het lozen van stikstof vanuit de glastuinbouwsector.

In 2025 hebben we, voortbouwend op onze position paper uit 2024 over **het 8e Actieprogramma Nitraatrichtlijn (8e NAP)** ambtelijke en bestuurlijke inbreng en advies geleverd aan het ministerie van LNV op conceptonderdelen van het 8e NAP en de onderliggende nationale bronnenanalyse nutriënten oppervlaktewater. Daarmee hebben we ingezet op beleid en maatregelen die de uit- en afspoeling van nutriënten vanuit de landbouw naar het oppervlaktewater verder terugdringen en zo bijdragen aan structurele verbetering van de waterkwaliteit (doelen KRW en Nitraatrichtlijn). Onderdeel hiervan waren twee inspraakreacties in reactie op de internetconsultatie van het 8e NAP.

In 2025 heeft **het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer** nieuwe water en bodem projecten opgestart en uitgevoerd, mede dankzij de aanvragen van waterschappen voor de subsidie van de DAW-impuls regeling.

Naar aanleiding van de enquête over **blauwalgen** is in maart een workshop georganiseerd over blauwalgenproblematiek in zwemwater. Tijdens deze workshop zijn de resultaten van de enquête gedeeld en hebben verschillende experts hun kennis over het onderwerp gedeeld.

Waterschappen zien steeds meer werkzame stoffen van biociden terug in het water. Dit vormt een probleem voor de waterkwaliteit. Daarom is een gezamenlijk position paper over **de impact van werkzame stoffen van biociden op de waterkwaliteit** opgesteld. Hierin pleiten de waterschappen voor meer actie om de impact van deze werkzame stoffen te verminderen.

De Unie blijft pleiten voor een **totaal verbod op PFAS** om verdere emissies te beperken. In samenwerking met Vewin heeft de Unie wederom opgeroepen tot een universeel PFAS-verbod en een strengere stoffenbeleid door de Europese REACH verordening aan te scherpen.

Waterketen

Het Robuustplan slibeindverwerking is ook in 2025 uitgevoerd en in het voorjaar geëvalueerd. In de Uniecommissie waterkwaliteit en waterketen is besloten dat de collectieve aanpak wordt voortgezet en dat gezamenlijk gaat worden gewerkt aan een Robuust plan slib 2.0 voor de periode 2026-2030. Het contract met AquaMinerals als de regisseur is verlengd en de Unie houdt zich bezig met de governance en de financiën. De huurovereenkomsten met de opslaglocaties van Indaver TOP en DICO zijn eveneens voortgezet. In november heeft de regiegroep Slib van de VvZB een webinar georganiseerd over de toekomst van de slibeindverwerking.

Vanuit de Unie is er hard gewerkt om de waterschappen te betrekken bij **de implementatie van de richtlijn stedelijk afvalwater**. Hiermee adviseert en ondersteunt de Unie het ministerie van IenW bij het vertalen van de richtlijn naar de Nederlandse wetgeving. Daarnaast is de Unie betrokken bij Europese werkgroepen.

De visie op de waterketen heeft ertoe geleid dat er bij de waterschappen veel aandacht is voor de grote investeringsopgave die er voor de rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) op ons af komt. De Unie heeft het Economisch Instituut voor de Bouw opdracht gegeven deze opgave beter in beeld te brengen.

De Unie heeft met Vewin gewerkt aan afwegingen voor **centraal of decentraal zuiveren van medicijnresten uit (stedelijk) afvalwater**. Dit is onderdeel van het 'Uitvoeringsprogramma 2024-2027 Ketenaanpak medicijnresten uit water', waarbij meerdere ministeries, het RIVM en diverse koepelorganisaties van zorgverleners betrokken zijn.

Duurzaamheid: energie en klimaatneutraal

De basis voor het beleid op het domein van Klimaat & Energie is vastgelegd in de Strategische Unievisie '**Op weg naar Klimaatneutraliteit**'.

Voor de uitvoering van de strategische visie door de waterschappen loopt het Ondersteuningsprogramma Klimaatneutraal met steun van het ministerie van Klimaat en Groene Groei. Het programma is in 2024 gestart en is in 2025 verder uitgerold. Het programma is goed op streek.

Er is verder gewerkt in praktijkleergemeenschappen voor groen gas, aquathermie, waterstof, netcongestie en energiehubs, lachgas en methaan. Binnen de deelprogramma's zijn vele producten zoals handreikingen, technisch en juridische onderzoeken, businesscases en standaardisaties opgeleverd.

In het **deelprogramma Lachgas** is verder gewerkt aan het monitorprogramma en zijn in tranches door de waterschappen sensoren aangeschaft. De planning van de aanschaf van sensoren loopt wat achter op schema. Een voorbereiding van een verlenging van het programma is in voorbereiding.

De ervaringen en geleerde lessen van de waterschappen rondom het meten van lachgasuitstoot zijn samengevoegd in de publicatie **Handboek monitoring lachgas communale afvalwaterzuiveringsinstallaties**

In 2025 is een start gemaakt met de ontwikkeling van een **nationaal model voor methaanemissies** om meer inzicht te verkrijgen. Als vervolg wordt verkend of er een meetprogramma kan worden ingericht.

De Unie heeft in 2025 deelgenomen aan een intensief traject dat heeft geleid tot nieuwe afspraken tussen Rijk en decentrale overheden met het nieuwe kabinet. Deze afspraken leiden tot een intensievere samenwerking en een **Nationaal Programma Energiesysteem**. De Unie is één van de opdrachtgevende partijen naast IPO, VNG en het Rijk.

Deze afspraken over de Interbestuurlijke samenwerkingsagenda (ISA) zijn eind 2025 vastgesteld door de gezamenlijke overheden. De Unie is medeopdrachtgever van het NPRES i.o. Voor de waterschappen is de mogelijkheid gecreëerd om via de energieboards aan te sluiten.

De Unie heeft gelobbyd in Den Haag ten aanzien van wetgeving en beleid. Hierbij valt te denken aan de nieuwe maatschappelijke prioritering **netcongestie**, netcode groepstransport overeenkomst, en de Energy Efficiency Directive. Een mooi resultaat is dat in de aangepaste Waterschapswet ook ruimte is gecreëerd voor het opwekken van meer energie dan de waterschappen gebruiken.

Daarnaast is weer een **Klimaatmonitor** uitgebracht en zijn diverse evenementen rondom energie georganiseerd. Er is een tijdelijke Projectmanager Sectorale Aanpak

Netcongestiedeal Waterschappen aangenomen voor de overkoepelende uitvoering van de Sectordeal Waterschappen.

Duurzaamheid: circulair

We hebben de **'Krachtenbundeling Rijk-Regio'** ondertekend waarin we samenwerken met Rijk, provincies en gemeenten. Vanuit de Unie/waterschappen nemen we deel in de werkgroepen rond de thema's Inkoop & Opdrachtgeverschap en Vergunningverlening (VTH).

Namens de waterschappen is inbreng geleverd rond de actualisatie van het **Nationaal Plan Circulaire Economie, de wet circulaire economie en de Europese Circular Economy Act.**

We hebben op de opleverdag Klimaatneutraal en Circulair Assetmanagement en Opdrachtgeverschap (KCAO) enkele belangrijke tools opgeleverd die waterschappen helpen bij het concreet toepassen van circulair werken. Het gaat om een poster/handreiking duurzaam assetmanagement, een 'doelenschema' en een 'Starter-Kit Materialenpaspoorten'.

We hebben een whitepaper brede welvaart uitgebracht die in 2026 vervolg krijgt in de vorm van een Steenwegsessie.

We hebben subsidie gekregen vanuit het Rijk waarmee extra inzet is gepleegd op het onderwerp biobased bouwen. Inmiddels hebben al zes waterschappen zich aangesloten bij de Nationale Aanpak Biobased Bouwen, met als doel om minimaal twaalf kilometer biobased oeverbeschoeiing te realiseren.

We hebben een nieuw programmaplan opgesteld waarin we focus aanbrengen voor de inzet vanuit de Unie in de komende twee jaar. Dit plan wordt begin 2026 vastgesteld.

Innovatie

In 2025 hebben de Unie, Stowa en het Waterschapshuis een gezamenlijke **startnotitie innovatiestrategie** opgesteld. Deze is medio 2025 behandeld in de CCIWIS. Het in 2024 opgerichte innovatieplatform is in 2025 vier keer bij elkaar gekomen om duiding en invulling te geven aan de innovatiestrategie. Om diezelfde reden is op 1 oktober 2025 een (eerste) bijeenkomst gehouden voor de portefeuillehouders innovatie van de waterschappen. Eind 2025 is een start gemaakt met het uitvoeringsplan van de innovatiestrategie.

In 2025 zijn de voorbereidingen gestart voor het **Waterinnovatiefestival en -prijs** in 2026. Aansluitend op de evaluatie van de voorgaande editie en het initiatief om tot een gezamenlijke innovatiestrategie te komen is gekozen voor een nieuwe vorm voor het waterinnovatiefestival en -prijs.

Internationaal

Dutch Water Authorities (DWA)

De DWA Kennisagenda is volop in ontwikkeling. In 2025 is , in overleg met de CINTER/CCIWIS, de nadruk gelegd op floods en droughts. Deze onderwerpen waren de centrale thema's tijdens de netwerkdag en vormen de koppeling (op deze thema's) met Portugal, Frankrijk en Griekenland. Daarnaast is er op het vlak van hergebruik effluent (droogte-gerelateerd) een goedbezocht webinar georganiseerd.

Op verzoek van het ministerie van IenW is gestart met de uitwerking van **een samenwerking tussen het Caribisch deel van het Koninkrijk**, DWA en IenW. Vanuit de waterschappen nemen Waterschap Rijn en IJssel en Wetterskip Fryslân deel. Doel is het structureel ondersteunen van Caribisch Nederland om te komen tot een klimaatbestendige en waterrobuuste fysieke leefomgeving.

De **IWRM-strategie voor Oekraïne**, als onderdeel van de samenwerking met VNGi (Vereniging van Nederlandse Gemeenten-internationaal) en VEI (waarin de Nederlandse drinkwaterbedrijven internationaal samenwerken) in Oekraïne, is afgerond. Een mogelijke voortzetting van de inzet van DWA in Oekraïne wordt verder besproken met VNGi en VEI.

Het Uniebureau heeft ook in 2025 het loket van Dutch Water Authorities gecoördineerd en waar mogelijk vragen beantwoord uit het buitenland over het delen van de kennis van waterschappen. Nadere informatie over de vragen is te vinden in Waterschapsspiegel.

Europa

Bureau Brussel heeft namens de waterschappen inbreng geleverd rond diverse Europese wetgevingstrajecten waaronder **de Water Resilience Strategy**, de Richtlijn Bodemmonitoring, REACH en de Circular Economy Act. Dit is mede gedaan in samenwerking met onze Europese koepelorganisaties: EurEau, Water Europe, EWA, SGI Europe en EUWMA.

Bureau Brussel heeft daarnaast bijgedragen aan diverse werkbezoeken en evenementen in Brussel. Tijdens de Europese Week van Regio's en Steden (EWRC) in oktober is een grote groep bestuurders en directieleden van bijna alle waterschappen drie dagen op bezoek geweest in Brussel.

Blue Deal

In 2025 is duidelijk geworden dat het **Blue Deal programma** een belangrijke rol blijft spelen in het herijkte Nederlandse beleid op het gebied van ontwikkelingssamenwerking. Onderling is er tussen de zeventien Blue Deal partnerschappen onderling actiever samengewerkt, bijvoorbeeld door regionale bijeenkomsten in Zuid-Amerika en Zuidelijk Afrika te organiseren. In 2025 is ook actief ingezet op samenwerking met Nederlandse kennisinstellingen, NGO's en de private sector. Het programma is op koers om de doelstelling te behalen om in 2030 twintig miljoen mensen te voorzien van beter waterbeheer.

Voor wat betreft de Blue Deal is een apart jaarverslag en een aparte subsidieverantwoording 2025 in de maak.

Team Bestuurlijk Juridische zaken

Portefeuillehouders: Vincent Lokin (Omgevingswet/DSO en overkoepelende juridische zaken)

MT-lid: Willem Wensink

In dit programma werkten ultimo 2025 3 fte en is er € 43.249 uitgegeven:

	<i>Realisatie 2025</i>	<i>Begroting 2025</i>
<i>Wet- en regelgeving</i>	<i>43.249</i>	<i>40.000</i>
<i>Totaal</i>	<i>43.249</i>	<i>40.000</i>

In 2025 is er vanuit het team Bestuurlijk Juridische Zaken (BJZ) veel geparticipeerd in wetgevingstrajecten en gelobbyd om het belang van water en waterschappen naar voren te brengen. Daarnaast is een belangrijk onderdeel van het werk van de juristen om de beleidsprogramma's van de Unie op bestuurlijk-juridisch terrein te ondersteunen.

De overschrijding van de begroting hangt in belangrijke mate samen met de extra inzet die nodig was in verband met de **actualisatie van de gedragscode bestendig beheer en onderhoud** en het onderzoek dat is uitgevoerd naar de effecten van een mogelijke overdracht van bevoegdheden rond **indirecte lozingen** naar de waterschappen. Hierover staat meer toegelicht bij het programma Waterbeleid.

Naar aanleiding van gesprekken met de VNG is op verzoek van de Uniecommissie Waterketens en Emissies (CWE) onderzoek gedaan naar de consequenties van een mogelijke verschuiving van de bevoegdheden rond indirecte lozingen naar de waterschappen. Inzichtelijk is gemaakt wat er nodig is op het gebied van **vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)** als deze taak weer bij de waterschappen zou komen te liggen. Op basis van dit rapport heeft in de commissie Waterketens en Emissies (CWE) vervolgens het bestuurlijke gesprek plaatsgevonden. Naar aanleiding van dit gesprek heeft de VNG een Quick Scan indirecte lozingen laten uitvoeren. De uitkomsten vergen nader onderzoek en zullen in 2026 worden geagendeerd voor bestuurlijk overleg.

Overige resultaten

- Interbestuurlijke basisnotitie Weging waterbelang onder de Omgevingswet.
- Uitvoeringstoets en consultatiereactie Aanpassingswet Algemene wet bestuursrecht.
- Uiteenlopende consultatiereacties opgesteld met de waterschappen, o.a. rond het onderwerp alkalische hydrolyse, wijziging Omgevingsregeling plankosten, Wet op de defensiegereedheid, Cyberbeveiligingswet, Wet weerbaarheid kritieke entiteiten etc.
- Totstandkoming advies Universiteit Utrecht Rol en betekenis van de uitzonderingsbepalingen in de Europese verordening invasieve uitheemse soorten en de Kaderrichtlijn water voor de verdeling van taken en bevoegdheden bij de bestrijding van uitheemse rivierkreeften.
- Inbreng Toetsingskader waterkwaliteit in regionale wateren Stowa/Tauw.
- Inbreng versterking VTH-stelsel milieu in verband met m.n. indirecte lozingen.
- Inbreng wetgevingsproces naar aanleiding inbreukprocedure KRW door Europese Commissie.
- Ketenoverleg Wet stroomlijning keten voor derdenbeslag (o.a. intentieverklaring, bestuurlijk akkoord, advisering op wetsvoorstel en te bouwen routeervoorziening).
- Het organiseren van drie netwerkdagen voor juristen van waterschappen, waarin kennisuitwisseling over actuele onderwerpen centraal stond.
- Begeleiden van verschillende ambtelijke werkgroepen op het gebied van implementatie Omgevingswet waaronder het Projectbesluit en de vergunning eigen dienst.
- Deelnam expertgroep Herijking Boa-bestel georganiseerd door het ministerie van JenV,
- Deelname aan overleg met ministeries en koepels over de wijziging subsidieregeling voor de kosten van het opruimen van drugsafval.
- Voorbereiding statutenwijzigingen Unie van Waterschappen.

Rechtspositie bestuurders en bestuurdersverenigingen

De Unie ondersteunt de **verenigingen van algemeen en dagelijks bestuursleden van waterschappen** en is betrokken bij de kring voorzitters van waterschappen. Ook geeft de Unie advies en neemt zij standpunten in rondom de rechtspositie van bestuurders.

De Vereniging Waterschapsbestuurders behartigt de (rechtspositionele) belangen van de algemeen bestuursleden van de waterschappen en heeft tot doel om kennis en ervaring uit te wisselen en de verdere professionalisering van haar leden te ondersteunen. De Vereniging Belangenbehartiging Dagelijks Bestuurders van Waterschappen behartigt de (rechtspositionele) belangen van de dagelijks bestuursleden van de waterschappen en bevordert de uitwisseling van kennis en ervaringen. Beide verenigingen houden hun jaarlijkse algemene ledenvergadering tijdens het Waterschapscongres op de derde donderdag van juni. De Kring Voorzitters van Waterschappen zet in voor de (rechtspositionele) belangen van voorzitters van de waterschappen, het bevorderen en juist uitoefenen van het ambt en het versterken van de onderlinge collegialiteit.

Twee keer per jaar is er een gezamenlijk overleg van de voorzitters van de drie verenigingen met de voorzitter van het Uniebestuur.

In 2025 is het volgende opgepakt:

- De **integrale visie** rechtspositie politieke ambtsdragers zijn gescreend en geactualiseerd.
- De Unie heeft geadviseerd op het concept-herijkingsadvies 'een gewaardeerd ambt' van Ardpa.
- Er is meegewerkt aan de voorbereidingen voor het Wetsvoorstel overdracht pensioenen politieke ambtsdragers naar ABP.
- Onder leiding van het ministerie van IenW is meegewerkt aan het adviesrapport benoemingsprocedure voorzitter waterschap.

Stafbureau Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder: Vincent Lokin (Bedrijfsvoering Unie)

MT-lid: Mark Tegelaar

In dit programma werkten ultimo 2025 12,4 fte en is er € 12.516.590 uitgegeven:

	<i>Realisatie 2025</i>	<i>Begroting 2025</i>
<i>Afschrijvingslasten</i>	<i>298.702</i>	<i>275.000</i>
<i>Personeelslasten</i>	<i>10.472.734</i>	<i>11.030.000</i>
<i>Huisvestingslasten</i>	<i>587.583</i>	<i>500.000</i>
<i>Kantoor Brussel</i>	<i>36.805</i>	<i>50.000</i>
<i>Algemene lasten</i>	<i>999.325</i>	<i>685.000</i>
<i>Financiële baten en lasten</i>	<i>-90.928</i>	<i>-610.000</i>
<i>Kosten diensten en producten</i>	<i>212.370</i>	<i>220.000</i>
<i>Totaal</i>	<i>12.516.590</i>	<i>12.150.000</i>

Personeel

Gedurende 2025 is het personeelsbestand van de Unie **gegroeid**. Vanuit de toekenning van de extra contributiebijdragen voor 2024 zijn, zoals aangekondigd in

de kadernota 2024, een aantal formatieplekken gerealiseerd en ingevuld. Inmiddels zijn eind 2025 92 fte in dienst van de Unie. Hieronder vindt u een overzicht van de verdeling van het personeel over de verschillende programma's:

Aantal fte	begroot 2025	realisatie eind 2025	realisatie eind 2024
Gemiddeld aantal fte	93,7	92,5	80,2
Moderne Overheid	17,3	17,9	13,8
Vereniging en Communicatie en BIZ	21,3	20,2	19,3
Waterkwaliteit, Duurzaamheid en Internationaal	19,7	19,8	17,7
Waterbeleid	14,8	15,9	11,8
Bedrijfsvoering	14,0	12,4	11,0
Directie	1,0	1,0	1,0
Blue Deal	5,6	5,3	5,6

Het personeelsbestand bevat daarnaast ook medewerkers van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie (NP-RES).

Algemene kosten

In 2025 is doorgezet met de transitie naar **de nieuwe werkplek**. Deze transitie is afgerond in het voorjaar en is noodzakelijk om in te spelen op de ontwikkelingen in de markt en te kunnen blijven voldoen aan eisen rondom **informatieveiligheid en privacy**.

Daarnaast heeft er een nieuwe Europese aanbesteding plaats gevonden door het Waterschapshuis voor onze Microsoft-licenties. Deze zijn helaas duurder geworden dan het vorige contract. Door deze twee ontwikkelingen is er een overschrijding van de afschrijvingslasten en algemene lasten te zien.

Uniepand

Onderhoud en verduurzaming van het Uniepand staan hoog op de agenda. Ons gebouw aan de Koningskade 40 heeft sinds 2023 energielabel A gekregen. Vanuit het Meerjarenonderhoudsplan zijn diverse onderhoudsstappen gezet.

In 2025 hebben we een grootschalige gevel renovatie laten plaatsvinden. Dit was nodig om dat de constructie bouwkundig niet meer veilig was. Op de begane grond zijn alle hardstenen gevelbeplating gedemonteerd, gereinigd en voorzien van een nieuw ophangstelsel. Daarnaast heeft er groot onderhoud door diverse schilderwerkzaamheden plaats gevonden.

Rente

De voornaamste reden van de overschrijding van de exploitatielasten zijn de tegenvallende rentebaten over 2025 door een lager rentepercentage dan verwacht. Voor 2026 zijn we daarom uitgegaan van een zeer voorzichtige rentebaten.

Projectenbureau

De Unie voert naast haar eigen administratie ook de administratie van drie andere onderdelen:

- Aparte entiteiten: dit betreft de administratie voor de Stichting NWB Fonds en het Schilthuisfonds. Hiervoor verzorgt de Unie de administratie.
- Exploitatieprojecten: dit zijn projecten die onder de vlag van de Unie worden uitgevoerd en waarvoor subsidie wordt ontvangen. De Unie is hierin als penvoerder verantwoordelijk en aansprakelijk voor de resultaten en bijbehorende administratie. De gemaakte kosten en ontvangen subsidies en overige opbrengsten verlopen dan ook via het resultaat van de Unie. Omdat de financiering van dergelijke projecten uit een subsidie komt, wordt ervoor gezorgd dat het jaarlijkse resultaat van de lopende projecten kostenneutraal binnen de administratie van de Unie wordt geboekt. Dit wordt gedaan door aan het einde van het jaar het nog te vorderen of vooruit ontvangen subsidiebedrag te bepalen en hiermee de kosten en opbrengsten van het project in balans te brengen. Kosten die niet binnen de subsidie vallen, zijn voor rekening van de Unie.
- Financieringsprojecten: dit zijn projecten waarbij de Unie uitsluitend een kassiersrol vervult. De Unie verricht hiervoor dus geen inhoudelijke werkzaamheden en de Unie is dan ook niet aansprakelijk voor tekorten in de exploitatie. Bijdragen voor deze projecten worden door de Unie ontvangen en de uitgaven voor deze projecten worden door de Unie betaald. Deze financieringsprojecten zijn resultaatneutraal en staan alleen op de balans van de Unie.

Aan het begin van 2025 zijn de exploitatieprojecten **Netwerk- en informatiesystemen (NIS II)** en **AWB uitvoeringstoets** afgerond. Dit betreft twee relatief kleine subsidieprojecten die liepen van begin 2024 tot eind 2024. De verantwoording is afgerond en afrekening heeft plaatsgevonden. Het project rondom **Single Digital Gateway verordening**, waarbij de Unie samenwerkt met het Waterschapshuis, liep in eerste instantie ook tot eind 2024 en zou begin 2025 verantwoord moeten worden. Echter is er een verzoek ingediend om de subsidie voor één jaar te verlengen en dat is gehonoreerd door het betrokken ministerie.

Het meerjarige exploitatieproject **Nationaal Programma Regionale Energie Strategieën**, kortweg NPRES, zou in eerste instantie ook eind 2025 aflopen. Dit programma houdt echter pas eind 2026 op te bestaan en gaat dan vanaf 1 januari

2027 op in een nieuw te vormen entiteit: het Nationaal Programma Energiesysteem. De Unie zal voor 2026 nog penvoerder zijn van de subsidie voor het NPRES-programma, maar dit zal stoppen per 1 januari 2027 als de nieuwe entiteit is opgericht.

Daarnaast is er in 2025 een nieuw exploitatieproject gestart, namelijk dat voor de **Natuurherstelverordening (NHV)**. De EU-Natuurherstelverordening is in 2024 in werking getreden, waarbij Nederland binnen drie jaar een definitief Natuurherstelplan moet indienen. Het ministerie van LNV is verantwoordelijk en vraagt medeoverheden om hier samen te werken. Aan de Unie is gevraagd om onderzoek te doen naar de implementatie van de NHV op een manier die werkbaar is voor de waterschappen. De Unie ontvangt hiervoor een subsidie van 900.000 euro voor de periode van september 2025 tot september 2027 en heeft hiervoor onder andere drie beleidsmedewerkers aangetrokken.

Voor het subsidieproject **Omgevingswet Aan de Slag (2024-2025)** was 2025 het laatste jaar. In het begin van 2026 zal een verantwoording worden opgesteld en na vaststelling zal afrekening met het ministerie plaatsvinden.

Naast de hierboven genoemde projecten zijn er nog drie meerjarige subsidieprojecten die in 2025 liepen en die de komende jaren zullen doorlopen. Dit betreffen:

- Het internationale Blue Deal ontwikkelingsproject (2023 t/m 2030)
- Coördinatie van de COVID-bemonsteringen (jaarlijks, geen einddatum)
- Ondersteuningsprogramma Klimaatneutraliteit (2024 t/m 2027)

Naast exploitatieprojecten waarbij de Unie penvoerder is, voert de Unie ook de administratie voor enkele financieringsprojecten. Hierbij fungeert de Unie als kassier. De kosten voor deze projecten worden gedekt door bijdragen van waterschappen en enkele externe stakeholders. De Unie kende in 2025 de volgende financieringsprojecten, waarvan enkelen zijn afgerond:

- Bever- en muskusrattenbestrijding
- Stimuleringsbudget emissiebeperking glastuinbouw
- Gezamenlijke communicatie
- Diwanet
- EUWMA
- Robuust Plan Slibeindverwerking
- Bijdrage VWS voor bemonsteringskasten COVID19
- Waarderingskamer
- InfraTech
- Landelijke Waterschapsverkiezingen 2027

Voor een overzicht van de verschillende financieringsprojecten en bijbehorende uitgaven en ontvangen bijdragen verwijzen wij naar de toelichting op de

jaarrekening bij het onderdeel kortlopende schulden. Hierin wordt een overzicht gegeven van de lopende financieringsprojecten.

Ondertekening

Opgemaakt te Den Haag, 6 maart 2026

Algemeen directeur

Penningmeester

Meindert Smallenbroek

Floor Wissing-Kunst

Jaarrekening

Balans voor resultaatbestemming in €

Activa (bedragen in €)	31-12-2025	31-12-2024
<i>Vaste activa:</i>		
Materiële vaste activa	10.666.263	9.912.589
Gebouwen	9.675.000	9.000.000
Inventaris	219.987	158.143
Hardware	59.326	85.379
Software	4.033	10.083
Verbouwingen	707.916	658.983
<i>Vlottende activa:</i>		
Vlottende activa	17.224.871	16.635.906
Vorderingen	1.563.877	200.559
Overige vorderingen en overlopende activa	3.555.380	2.334.782
Liquide middelen	12.105.614	14.100.565
Totaal activa	27.891.134	26.548.495

Passiva (bedragen in €)	31-12-2025	31-12-2024
Eigen Vermogen	2.900.262	2.589.009
Overige reserve	274.474	322.230
Bestemmingsreserves	2.314.535	1.856.008
Exploitatiesaldo	311.253	410.771
Voorzieningen	278.480	261.446
Personele verplichtingen	278.480	261.446
Langlopende schulden	3.848.491	4.089.022
Langlopende geldlening	3.848.491	4.089.022
Kortlopende schulden	20.863.900	19.609.017
Financieringsprojecten	2.977.158	3.494.228
Crediteuren	3.006.985	1.310.423
Belastingen, premies sociale verzekeringen	1.314.956	564.890
Overige schulden en overlopende passiva	13.564.801	14.239.476
Totaal passiva	27.891.134	26.548.494

Staat van baten en lasten in €

Staat van baten en lasten	realisatie 2025	begroting 2025	realisatie 2024
Opbrengsten exploitatie	23.410.310	24.220.000	23.524.725
Contributies	13.833.499	13.833.500	13.301.498
Opbrengsten dienstverlening: Tijdschrift Waterkracht	150.003	150.000	145.005
Overige opbrengsten	815.117	486.500	673.135
Inkomsten projecten	8.399.654	9.000.000	9.002.428
Financiële baten	212.037	750.000	402.658
Bijzondere baten	620.344	0	458.527
Totaal baten	24.030.654	24.220.000	23.983.253
Exploitatielasten	12.728.627	12.900.000	12.092.953
Afschrijvingslasten	298.702	275.000	267.133
Personeelslasten	10.472.734	11.030.000	9.899.437
Huisvestingslasten	587.583	500.000	558.141
Kantoor Brussel	36.805	50.000	62.202
Algemene lasten	999.325	685.000	957.745
Financiële lasten	121.109	140.000	119.904
Kosten diensten en producten	212.370	220.000	228.391
Programmalasten	10.430.704	10.990.000	11.101.651
Account BJZ	43.249	40.000	70.888
Programma Waterkwaliteit, Duurzaamheid en Internationaal	402.424	450.000	348.751
Programma Moderne Overheid	429.111	500.000	584.475
Programma Vereniging en Communicatie	710.327	750.000	684.532
Programma Waterbeleid	235.315	250.000	292.904
Lasten projecten	8.610.277	9.000.000	9.120.100
	560.070	330.000	377.878
Bijdragen/contributies aan derden	298.735	250.000	320.997
Directie- en bestuurslasten	261.335	80.000	56.881
Bijzondere lasten	0	0	0
Totaal lasten	23.719.401	24.220.000	23.572.482
Resultaat voor bestemming	311.253	0	410.771

Voorstel Resultaatbestemming

Het resultaat voor resultaatbestemming 2025 bedraagt € 311.253 positief.

Verwerking voorgestelde mutaties resultaatbestemming 2024

In de voorgaande jaarrekening over 2024 is één mutatie voorgesteld, namelijk een dotatie van €458.527 aan de egalisatiereserve herwaardering pand. Deze dotatie vloeit rechtstreeks voort uit de jaarlijkse taxatie van het pand die wordt gedaan. Per eind 2024 resulteerde dat in een waardevermeerdering van hierboven genoemd bedrag. Met het vaststellen van de jaarrekening 2024 in de Ledenvergadering is deze mutatie akkoord bevonden en begin 2025 verwerkt.

Voorgestelde mutaties resultaatbestemming 2025

In 2025 zijn er diverse kosten gemaakt ten behoeve van de upgrade van ons kantoorpand. Zo is er schilderwerk uitgevoerd en zijn er nieuwe gevelplaten gemonteerd. Voor deze kosten is de bestemmingsreserve upgrade gebouw beschikbaar. Vanuit deze bestemmingsreserve, die een saldo per 31-12-2025 heeft van € 390.000, zouden wij een onttrekking willen voorstellen van €200.000 om deze gemaakte kosten te kunnen dekken.

Het tweede voorstel betreft een onttrekking uit de bestemmingsreserve Beleidstafel Wateroverlast. Deze reserve bevat een saldo van €75.000 en willen we voor hetzelfde bedrag onttrekken, omdat er in 2025 een tweetal inhuuropdrachten zijn geweest die gericht waren op dit thema.

Tot slot resteert er een voorgestelde dotatie aan de egalisatiereserve herwaardering pand ad €620.344 voor de waardevermeerdering als gevolg van de taxatie van het pand eind 2025. van het pand.

Verder zijn er geen voorgestelde mutaties voor resultaatbestemming.

Hieronder staat een overzicht aan van de voorgestelde mutaties:

Resultaatbestemming (bedragen in €)	realisatie 2025	begroting 2025	realisatie 2024
Voorgestelde mutaties bestemmingsreserves	345.344	0	458.527
Bestemmingsreserve upgrade gebouw	-200.000	0	0
Bestemmingsreserve 100-jarig jubileum UvW 2027	0	0	0
Bestemmingsreserve Blue Deal	0	0	0
Bestemmingsreserve Aanpassing Belastingstelsel	0	0	0
Bestemmingsreserve Innovatie Waterketen	0	0	0
Egalisatiereserve herwaardering pand	620.344	0	458.527
Bestemmingsreserve risico's tijdelijk personeel	0	0	0
Bestemmingsreserve Beleidstafel Wateroverlast	-75.000	0	0
Resultaat voor resultaatbestemming	311.253	0	410.771
Resultaat na resultaatbestemming	-34.091	0	-47.756

Het resterende resultaat na bestemming bedraagt dan € 34.091 negatief en zal ten laste worden gebracht van de algemene reserve die daarmee zal uitkomen op een saldo van €240.383.

Kasstroomoverzicht in €

Kasstroomoverzicht	realisatie 2025	realisatie 2024
Resultaat voor financiële baten en lasten	220.325	128.016
Afschrijvingen en mutaties voorzieningen	-304.609	-348.269
Afschrijvingen op materiële vaste activa	298.702	267.133
Waarderingsmutatie materiële vaste activa	-620.344	-458.527
Onttrekking voorzieningen	0	-182.814
Dotatie/vrijval voorzieningen	17.034	25.940
Veranderingen in het werkkapitaal	-1.329.033	2.553.553
Vorderingen	-2.583.915	-71.935
Kortlopende schulden	1.254.882	2.625.487
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	-1.413.318	2.333.300
Ontvangen en betaalde rente	90.928	282.755
Ontvangen rente	212.037	402.658
Betaalde rente	-121.109	-119.904
Kasstroom uit operationele activiteiten	-1.322.390	2.616.055
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-432.031	-475.782
Investeringsactiviteiten in materiële vaste activa	-432.031	-475.782
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	-240.531	-240.531
Afhlossing langlopende schulden	-240.531	-240.531
Mutatie geldmiddelen	-1.994.951	1.899.743
Geldmiddelen per 31 december voorgaand jaar	14.100.565	12.200.822
Geldmiddelen per 31 december 2025	12.105.614	14.100.565
Mutatie geldmiddelen	-1.994.951	1.899.743

De afname van de geldmiddelen ten opzichte van voorgaand jaar is vrijwel volledig toe te wijzen aan de toename van de kortlopende schulden en toename van de vorderingen. De vorderingen zijn gestegen door een stijging in de nog te ontvangen subsidiegelden en door een openstaande vordering van ruim € 1 miljoen per 31-12-2025 inzake doorbelasting aan Rijkswaterstaat van het salaris van het personeel voor

het HWBP, welke begin 2026 is betaald. Daarnaast is de schuldpositie toegenomen door een hoger saldo aan openstaande crediteuren per 31-12-2025 en tevens een hoger saldo aan openstaande loonheffing en sociale verzekeringen. Tot slot hebben de teruglopende rentebaten vanwege lagere rentepercentages op banksaldi bijgedragen aan een lager resultaat voor financiële baten en lasten. Bij het opstellen van het kasstroomoverzicht is de indirecte methode gebruikt.

Toelichting op de Jaarrekening

Algemene toelichting

De Unie van Waterschappen is de vereniging van de Nederlandse waterschappen. Waterschappen zijn verantwoordelijk voor het beheer van waterkeringen, het regionale waterbeheer en het zuiveren van afvalwater. In totaal zijn er 21 waterschappen in Nederland.

De Unie van Waterschappen vertegenwoordigt de waterschappen in het nationale en internationale speelveld, behartigt de belangen van de waterschappen en stimuleert kennisuitwisseling en samenwerking.

Unie van Waterschappen is feitelijk en statutair gevestigd op Koningskade 40, 2596 AA te Den Haag, en is ingeschreven bij het handelsregister onder nummer 40407706.

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft de Unie zich gehouden aan de beleidsregel toepassing WNT en deze als normenkader bij het opmaken van deze jaarrekening gehanteerd.

Schattingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van Unie van Waterschappen zich verschillende oordelen en schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van of de moedermaatschappij van Unie van Waterschappen en nauwe verwanten zijn verbonden partijen. Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Algemene grondslagen

Deze jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640 Organisaties zonder winststreven. De jaarrekening is opgesteld in Euro (€).

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers van het voorgaande boekjaar zijn, waar nodig, slechts qua rubricering voor vergelijkingsdoeleinden aangepast.

Operationele leasing

Bij de leasecontracten ligt een groot deel van de voor- en nadelen, die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de Unie. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst-en-verliesrekening over de looptijd van het contract.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardemutaties die op balansdatum worden verwacht. Voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardemutatie wordt verwezen naar betreffende paragraaf.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen. Eventuele subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Onderhoudskosten worden als last in de staat van baten en lasten verwerkt in het jaar waarop ze betrekking hebben. Er wordt afgeschreven van het moment van ingebruikneming.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De Unie beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardeverminderingsverlies wordt direct als last verwerkt in de winst-en-verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vordering. De vorderingen hebben een looptijd van maximaal één jaar.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde en staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking.

Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves bestaan uit het deel van het eigen vermogen dat het bestuur van de vereniging heeft afgezonderd, omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven dan gezien haar doelstelling zou zijn toegestaan.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te

wikkelen. Wanneer verplichtingen naar verwachting door een derde zullen worden vergoed, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen indien het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting.

De voor het personeel geldende pensioenregelingen worden gefinancierd door afdrachten aan de pensioenuitvoerder. De verschuldigde premie wordt als last in de staat van baten en lasten verantwoord. Wanneer de reeds betaalde premiebedragen de verschuldigde premie overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als overlopend actief voor zover sprake zal zijn van de terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies. Indien er, naast de verplichting voor periodieke pensioenpremies, een verplichting bestaat voor per balansdatum opgebouwde pensioenrechten (backserviceverplichtingen), wordt de verplichting in de balans opgenomen tegen de contante waarde.

Ultimo boekjaar waren er voor de vereniging geen pensioenvorderingen en geen verplichtingen naast de betalingen van de jaarlijks aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie. De dekkingsgraad van pensioenuitvoerder per eind december 2025 was 123,5% ten opzichte van een vereiste van 110%. De stijgende rente leverde hier een bijdrage aan. De pensioenuitvoerder richt zich op verantwoord beleggen en het beperken van klimaatrisico's. Dit betekent dat pensioenuitvoerder beleggingsbeslissingen neemt die duurzaam en verantwoord zijn en tegelijkertijd het financiële rendement verzekeren.

De voorziening jubilea wordt opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en de blijfkans. Bij het contant maken is 4% als disconteringsvoet gehanteerd.

Langlopende schulden

Opgenomen leningen en schulden worden bij de eerste verwerking opgenomen tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Daar waar geen sprake is van (dis)agio en transactiekosten, is de geamortiseerde kostprijs gelijk aan de nominale waarde. Schulden zijn gerangschikt onder de kortlopende schulden als deze binnen 12 maanden na balansdatum kunnen worden opgeëist en onder de langlopende schulden als dit niet het geval is.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De opbrengsten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd. De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben. Baten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Exploitatiesubsidies worden ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht van het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde bestedingen komen of waarin de baten zijn gederfd dan wel het exploitatietekort zich heeft voorgedaan. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Kostentoerekening

Aan de programma's worden de directe kosten toegerekend. Personele en overige exploitatiekosten worden niet aan de programma's toegerekend. Aan projecten worden personele kosten, zonder opslag voor overhead, zoveel mogelijk rechtstreeks toegerekend. Waar rechtstreekse toerekening niet mogelijk is, vindt toerekening plaats op basis van tijdverantwoording.

Financiële instrumenten en risicobeheersing marktrisico

De Unie is hoofdzakelijk actief binnen Nederland. Eventuele buitenlandse transacties worden hoofdzakelijk verricht in euro's en er worden geen posities in vreemde valuta aangehouden. Hiermee is valutarisico beperkt. De Unie loopt een beperkt renterisico over de rentedragende vorderingen (banktegoeden) en langlopende hypotheeklening. Er worden geen financiële derivaten of renteswaps gecontracteerd om de risico's af te dekken. De Unie heeft geen significante concentraties van kredietrisico. Voor liquiditeitsrisico's is bij de NWB Bank een kredietfaciliteit ad € 2.000.000 beschikbaar.

Grondslagen voor het opstellen van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen, met uitzondering van deposito's met een looptijd langer dan drie maanden. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen op geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De waarde van de gerelateerde activa en leaseverplichting zijn in de toelichting van balansposten verantwoord.

Toelichting op de onderscheiden posten van de balans

Vaste Activa

Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven:

Verloopstaat materiële vaste activa	Boekwaarde 01-01-2025	Investeringsen 2025	Afschrijving 2025	Herwaardering 2025	Boekwaarde 31-12-2025
Gebouwen en terreinen	9.000.000	184234,58	-129.579	620.344	9.675.000
Inventaris (inclusief kunst)	158.143	97.690	-35.846	0	219.987
Hardware	85.379	18.071	-44.124	0	59.326
Software	10.083	0	-6.050	0	4.033
Verbouwingen	658.983	132.036	-83.103	0	707.916
Totaal materiële vaste activa	9.912.589	432.031	-298.702	620.344	10.666.263

Er hebben zich dit jaar geen wijzigingen in de grondslagen voorgedaan. De afschrijvingstermijnen zijn eveneens niet gewijzigd en luiden als volgt:

Gebouwen: 50 jaar (2,00%)

Verbouwingen: 10 jaar (10,00%)

Inventaris: 7 jaar (14,29%)

Hard- en software: 3 jaar (33,33%)

Er heeft voor het Uniepand een taxatie per balansdatum plaatsgevonden om te bepalen wat een reële marktwaarde is. De marktwaarde van het pand is vastgesteld op € 9.675.000 en is daarmee gestegen ten opzichte van voorgaand jaar. Rekening houdend met de jaarlijkse afschrijving bedraagt de waardevermeerdering €620.344.

De waardevermeerdering als gevolg van de taxatie is verantwoord als bijzondere bate en wordt via de voorgestelde resultaatbestemming gedoteerd aan de egalatiereserve herwaardering pand.

In onderstaand overzicht treft u de verloopstaat van de materiële vaste activa aan. Hierin worden de aanschafwaarden van de activa gepresenteerd inclusief de cumulatieve afschrijvingen, waardemutaties en de uiteindelijke boekwaarde per eind 2025.

Cumulatieve verloopstaat materiële vaste activa	Aanschaf waarde	Cumulatieve afschrijving	Waarde vermindering	Boekwaarde 31-12-2025
Gebouwen en terreinen	13.619.989	-3.057.682,00	-887.307	9.675.000
Inventaris (inclusief kunst)	1.557.549	-1.337.562	0	219.987
Hardware	711.577	-652.250	0	59.326
Software	220.130	-210.046	0	10.083
Verbouwingen	933.947	-226.030	0	707.916

Flottende activa

Vorderingen

Vorderingen per	31-12-2025	31-12-2024
Waterschappen	250.287	18.804
Derden	1.313.590	181.755
<i>Subtotaal</i>	<i>1.563.877</i>	<i>200.559</i>
Af: voorziening oninbaarheid	0	0
Totaal vorderingen	1.563.877	200.559

Van de totale openstaande vordering is €1.705.800 niet ouder dan 30 dagen. Het saldo van openstaande vorderingen boven de 30 dagen bedraagt € 141.933 negatief. Dit negatieve saldo bevat een aantal creditnota's die eind 2025 zijn verstuurd richting de waterschappen ten behoeve van vergoeding voor de bestuursleden die in het Uniebestuur zitten. Deze worden in 2026 verrekend met de openstaande contributiefactuur. Er zijn geen indicaties voor oninbaarheid.

Overige vorderingen en overlopende activa

Overige vorderingen en overlopende activa per	31-12-2025	31-12-2024
Vooruitbetaalde en nog te ontvangen posten	3.537.168	2.331.666
Nog te factureren posten	11.676	3.330
Omzetbelasting	0	0
Variabele beloning conform CAO	6.536	-220
Totaal vorderingen en overlopende activa	3.555.380	2.334.776

De post Vooruitbetaalde en nog te ontvangen posten betreffen subsidie bedragen voor projecten waarbij de Unie de penvoerder is en waarvoor wel al kosten zijn gemaakt, maar die nog niet zijn gedeclareerd. Deze post is flink toegenomen ten opzichte van vorig jaar, omdat de subsidiabele lasten voor het project NPRES over het jaar 2025 (ruim €5.000.000) niet volledig worden bevoorschot (ca. €4.000.000) en de afrekening pas plaatsvindt na afronding van het project in het voorjaar van 2027. Hierdoor is de post Vooruitbetaalde en nog te ontvangen posten met ruim €1.000.000 toegenomen.

Liquide middelen

Liquide middelen per	31-12-2025	31-12-2024
Nederlandse Waterschapsbank	12.105.558	14.100.267
ING	0	248
Kas	56	51
Totaal liquide middelen	12.105.614	14.100.565

De bestedingsruimte bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) is €2.000.000. Het totale banktegoed bij de Nederlandse Waterschapsbank bestaat uit 3 bankrekeningen met de volgende saldi per 31-12-2025: €20.809 voor het financieringsproject EUWMA, €5.110.095 voor het project Bluedeal en €6.974.654 voor de reguliere bankrekening van de Unie.

Eigen vermogen

Het verloop van het eigen vermogen laat zich als volgt weergeven.

Verloopstaat eigen vermogen	Stand per		Stand per	
	1-1-2025	Mutaties bij	Mutaties af	31-12-2025
Overige reserves	322.230	0	-47.756	274.474
Overige reserves	322.230	0	-47.756	274.474
Bestemmingsreserve	1.856.008	0	458.527	2.314.535
Upgrade gebouw	390.000	0	0	390.000
Bestemmingsreserve 100 jaar UvW 2027	100.000	0	0	100.000
Bluedeal	160.000	0	0	160.000
Bestemmingsreserve Aanpassing Belastingstelsel	177.855	0	0	177.855
Bestemmingsreserve Innovatie Waterketen	100.000	0	0	100.000
Egalisatiereserve herwaardering pand	803.153	0	458.527	1.261.680
Bestemmingsreserve risico tijdelijk personeel	50.000	0	0	50.000
Bestemmingsreserve Beleidstafel Wateroverlast	75.000	0	0	75.000
Exploitatiesaldo	410.771	311.253	-410.771	311.253
Resultaat voorgaand boekjaar 2024	410.771	0	-410.771	0
Resultaat huidig boekjaar 2025	0	311.253	0	311.253
Totaal eigen vermogen	2.589.009	311.253	0	2.900.262

In 2025 is de voorgestelde mutatie voor herwaardering van het pand geboekt. Verder zijn er geen mutaties geweest. Het resterende resultaat over 2024 na bestemming van € 47.756 is ten laste gebracht van de algemene reserve.

De overige reserves zijn vrij besteedbaar voor de organisatie.

Bestemmingsreserves

Voor alle bestemmingsreserves geldt dat het bestuur hierop een beperking heeft aangebracht.

Bestemmingsreserve upgrade gebouw

Deze reserve is gevormd voor toekomstige investeringen in verduurzaming van het pand.

Bestemmingsreserve 100-jarig jubileum UvW 2027

Deze reserve is gevormd ter dekking van kosten voor de viering van het 100-jarig jubileum van de Unie van Waterschappen in 2027.

Bestemmingsreserve Blue Deal

Deze reserve is gevormd ter dekking van een eventueel te kort bij Blue Deal activiteiten die voor rekening en risico zijn van de Unie.

Bestemmingsreserve Aanpassing Belastingstelsel

Deze reserve is gevormd voor de aanpassing van het Belastingstelsel.

Bestemmingsreserve Innovatie Waterketen

Deze reserve is gevormd voor verdere innovatie in de Waterketen.

Bestemmingsreserve risico tijdelijk personeel

Deze reserve is gevormd om onverwachtse kosten met betrekking tot de inhuur van personeel en de risico's daaromtrent op te vangen.

Bestemmingsreserve beleidstafel Wateroverlast

Deze reserve is gevormd voor toekomstige uitgaven welke voortvloeien uit de landelijk opgezette beleidstafel Wateroverlast naar aanleiding van de wateroverlast in zomer 2021 en waaraan de Unie deelneemt.

Egalisatiereserve herwaardering pand

Deze reserve is gevormd om mogelijke fluctuaties in de waardering van het pand op te vangen.

Voorzieningen

Verloopstaat voorzieningen	Stand per 1-1-2025	Dotatie 2025	Onttrekking 2025	Vrijval 2025	Stand per 31-12-2025
Jubileum	56.706	71	0	0	56.777
Reorganisatie & WW	204.740	24.907	0	-7.944	221.703
Totaal voorzieningen	261.446	24.978	0	-7.944	278.480

Voorziening jubileum

Dit betreft een voorziening voor mogelijke toekomstige jubileumuitkeringen. De jubileumvoorziening is gebaseerd op leeftijden en vertrekkansen van de medewerkers. Het saldo is toereikend.

Voorziening reorganisatie

Dit betreft een voorziening voor reorganisatie en WW-uitkering. Met betrekking tot de voorziening voor reorganisatie gaat het om de WW-kosten voor medewerkers die , boventallig zijn verklaard. De voorziening is gebaseerd op leeftijd en een traject van outplacement van de medewerkers. Per einde 2023 is een extra voorziening opgenomen voor deze medewerkers, omdat de Unie risicodragend is en daarmee naast de eerder voorziene kosten voor outplacement ook de kosten voor WW-uitkering tot aan de pensioengerechtigde leeftijd op zich dient te nemen. In 2024 en 2025 zijn deze kosten betaald waardoor de resterende voorziening voor dit gedeelte is afgenomen. Het saldo is toereikend.

Aanvullend is er een voorziening geboekt voor medewerkers die uit dienst zijn gegaan, maar nog geen andere baan hebben en geheel of gedeeltelijk nog WW ontvangen. Omdat de Unie ook hiervoor risicodragend is, is ook voor deze oud-medewerkers een voorziening opgenomen.

Langlopende schulden

Verloopstaat langlopende leningen	Stand per 1-1-2025	Opname 2025	Aflossing 2025	Stand per 31-12-2025
Nederlandse waterschapsbank N.V.	4.089.022	0	-240.531	3.848.491
Totaal langlopende schulden	4.089.022	0	-240.531	3.848.491

De lening o/g van € 6.013.269 is in 2017 aangegaan onder borgstelling van waterschappen. Het betreft een hypothecaire lening met gebouwen en terreinen als onderpand. De jaarlijkse aflossing bedraagt € 240.531 en is ingegaan op 2 mei 2018.

De overeengekomen rente ligt vast tot en met 2 mei 2042 en bedraagt 2,75% per jaar. In 2025 is niet extra afgelost of opgenomen.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden bestaan uit een aantal financieringsprojecten die hierna worden toegelicht.

Financieringsprojecten

Stand financieringsprojecten	Bestede kosten	Ontvangen termijnen	Vrijval	Stand per 31-12-2025	Stand per 31-12-2024
Bever- en Muskusrattenbestrijding	31.222.358	32.501.328		1.278.970	1.777.267
Open teelt en Veehouderij (OTV) stimuleringsbudget	2.927.250	2.927.250		0	0
Gezamenlijke communicatie	1.951.385	2.071.156		119.771	211.212
DIWAnet	511.478	642.224		130.747	153.651
EUWMA	85.867	106.423		20.556	21.697
Robuust Plan Slibeindverwerking	2.578.028	3.251.785		673.757	550.810
Bijdrage VWS bemonsteringskasten COVID 19	26.338.298	27.091.650		753.352	779.585
Waarderingskamer	4.446.573	4.446.579		6	6
Infratech	251.523	251.523		0	0
Totaal financieringsprojecten	70.312.759	73.289.917		2.977.158	3.494.228

De zogenaamde financieringsprojecten zijn of worden gefinancierd door derden met een specifiek doel waarbij de middelen bij de Unie worden beheerd. De projecten hebben niet de vorm van een subsidie of extern project en er ligt dan ook geen beschikking aan ten grondslag met daaruit voortvloeiende eisen en verplichtingen. Het risico dat er een eventuele overschrijding ten laste van de Unie komt is nihil, de Unie functioneert als kassier.

Het zijn over het algemeen bestaande en langlopende projecten. Jaarlijks wordt er een analyse gemaakt van deze projecten waar al een tijd geen mutaties meer op hebben plaats gevonden. Er zijn in 2025 geen nieuwe financieringsprojecten bijgekomen of afgelopen.

Crediteuren

Crediteuren per	31-12-2025	31-12-2024
Derden	1.766.653	1.125.210
Waterschappen	1.240.332	185.213
Totaal crediteuren	3.006.985	1.310.423

Belastingen, premies sociale verzekeringen en pensioenen

Belastingen, premies sociale verzekeringen en pensioenen per	31-12-2025	31-12-2024
Loonheffing	907.116	2.505
Sociale verzekeringen	194.174	0
Pensioenpremies	1.385	-6.623
Omzetbelasting	212.281	569.008
Totaal belastingen, premies sociale verzekeringen en pensioenen	1.314.957	564.890

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva per	31-12-2025	31-12-2024
Nog te betalen kosten	742.343	651.381
Vooruitgefactureerde of vooruitontvangen bedragen	1.150	3.675
Nog te besteden subsidies of projectgelden	12.287.915	13.037.443
Reservering vakantiedagen	533.393	546.978
Totaal overige schulden en overlopende passiva	13.564.801	14.239.476

De nog te betalen kosten bestaan uit facturen die nog gaan over 2025, maar die pas in 2026 zijn ontvangen en betaald. Daarnaast zijn een aantal facturen over 2025 nog niet in 2026 ontvangen. Voor deze nog niet ontvangen maar wel te verwachten facturen die over 2025 gaan is een voorziening opgenomen die hieronder valt.

De vooruitgefactureerde of vooruitontvangen bedragen betreffen de ontvangen waarborgsommen van de huurders.

De reservering vakantiedagen is licht afgenomen ten opzichte van 2024.

De nog te besteden subsidies of projectgelden zijn lager dan in 2024, maar nog steeds hoog. Dit komt met name doordat eind 2025 reeds het voorschot voor 2026 van ruim €5.000.000 voor het project NPRES is ontvangen. Hiervoor worden de kosten in 2026 gemaakt.

De subsidies worden in alle gevallen gefinancierd door overheidsorganisaties (centraal en decentraal) en koepelorganisaties. De daaraan gestelde voorwaarden zijn veelal inhoudelijk van aard en houden in dat er doorgaans 13 weken na afloop een inhoudelijke rapportage en verantwoording dient te worden gedaan, waarna de subsidie wordt vastgesteld. Zie ook overzicht projectlasten en -opbrengsten.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Niet in balans opgenomen verplichtingen	Kortlopend (< 1 jaar)	Langlopend (1 tot 5 jaar)	Totaal per 31-12-2025	Totaal per 31-12-2024
Leaseauto	11.001	30.252	41.253	52.254
Kopieerapparatuur	10.247	28.786	39.033	23.919
Hardware	43.811	0	43.811	43.811
Koffiemachines	24.868	49.737	74.605	107.763
Totaal niet in balans opgenomen verplichtingen			198.701	227.746

Toelichting op de onderscheiden posten van de staat van baten en lasten

Baten

Baten	realisatie 2025	begroting 2025	realisatie 2024
Contributies	13.833.499	13.833.500	13.301.498
Opbrengsten dienstverlening: Tijdschrift Waterkracht	150.003	150.000	145.005
Overige opbrengsten	815.117	486.500	673.135
Inkomsten projecten	8.399.654	9.000.000	9.002.428
Financiële baten	212.037	750.000	402.658
Totaal baten	23.410.310	24.220.000	23.524.725

De opbrengsten zijn per saldo iets gedaald ten opzichte van voorgaand jaar. Dit komt ondanks de gestegen contributies door de lagere inkomsten van projecten (er is simpelweg minder subsidiegeld ontvangen in 2025) en door de dalende renteopbrengsten als gevolg van dalende rentepercentages op onze banksaldi. Daarentegen zijn er hogere overige opbrengsten. Dit komt met name door een naverrekening van servicekosten richting onze huurders over de afgelopen jaren, de BTW-suppletie waaruit nog een te ontvangen bedrag volgde en een aantal in voorgaande jaren geboekte voorziening waarvoor wij redelijkerwijs geen kosten meer verwachten.

Lasten

Lasten	realisatie 2025	begroting 2025	realisatie 2024
Exploitatielasten	12.728.627	12.900.000	12.092.953
Programmalasten	10.430.704	10.990.000	11.101.651
Overige beleidslasten	560.070	330.000	377.878
Subtotaal lasten reguliere bedrijfsvoering	23.719.401	24.220.000	23.572.482
Bijzondere baten en lasten	620.344	0	458.527
Totaal lasten	23.099.057	24.220.000	23.113.954

Exploitatielasten

Exploitatielasten	realisatie 2025	begroting 2025	realisatie 2024
Afschrijvingslasten	298.702	275.000	267.133
Personeelslasten	10.472.734	11.030.000	9.899.437
Huisvestingslasten	587.583	500.000	558.141
Kantoor Brussel	36.805	50.000	62.202
Algemene lasten	999.325	685.000	957.745
Financiële lasten	121.109	140.000	119.904
Kosten diensten en producten	212.370	220.000	228.391
Totaal exploitatielasten	12.728.627	12.900.000	12.092.953

De algemene lasten zijn in 2025 hoger uitgevallen dan begroot. De stijging van de algemene lasten komt met name zoals in het hoofdstuk Bedrijfsvoering beschreven door de gestegen kosten voor software-licenties, de migratie naar de nieuwe werkplek en de kosten rondom het voldoen aan informatieveiligheid en privacy. Daarnaast zijn de huisvestingslasten hoger dan begroot vanwege een aantal extra onderhoudswerkzaamheden aan het pand, zoals het schilderwerk. De personeelslasten zijn veel lager dan begroot. Dit komt door niet ingevulde vacatures gedurende 2025 die voortkomen uit de toekenning van de kadernota van 2024.

Personeelslasten

De personeelslasten zijn onder te verdelen in onderstaande posten.

Personeel	realisatie 2025	begroting 2025	realisatie 2024
Lonen en salarissen	13.755.160	15.000.000	12.644.841
Externe inzet	2.136.543	750.000	2.067.295
Doorbelaste salariskosten	-6.125.888	-5.300.000	-5.604.766
Overige personeelskosten	706.919	580.000	792.067
Totaal personeelslasten	10.472.734	11.030.000	9.899.437

Programmalaasten

Programmalaasten	realisatie 2025	begroting 2025	realisatie 2024
Account BJZ	43.249	40.000	70.888
Programma Waterkwaliteit, Duurzaamheid en Internationaal	402.424	450.000	348.751
Programma Moderne Overheid	429.111	500.000	584.475
Programma Vereniging en Communicatie	710.327	750.000	684.532
Programma Waterbeleid	235.315	250.000	292.904
Lasten projecten	8.610.277	9.000.000	9.120.100
Totaal programmalasten	10.430.704	10.990.000	11.101.651

De programmalasten liggen iets lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door de projectuitgaven waar tegenover een opbrengst staat. Zie hiervoor de volgende paragraaf. Exclusief de projectuitgaven liggen de programma-uitgaven ca. € 170.000 lager dan begroot. Hier is gedurende het jaar op bijgesteld en gestuurd. Halverwege het jaar bleek dat de rentebaten dermate tegen zouden vallen dat er aanvullende maatregelen nodig waren om een negatief resultaat niet verder te laten oplopen. In het hoofdstuk Resultaten per programma is een toelichting gegeven op de besteding van de middelen.

Projectlasten en -opbrengsten

De Unie treedt op als partij in diverse (gesubsidieerde) projecten en of samenwerkingen. Zowel in uitvoerende, dienstverlenende als penvoerende rol. Deze projecten dragen een risico met zich mee op bijvoorbeeld een overschrijding die voor rekening van de Unie komt of het niet voldoen aan gestelde (verantwoordings)eisen.

De verantwoording van deze projecten is als volgt. Elk project loopt resultaatneutraal door de jaarrekening van de Unie. Zodra een subsidie wordt toegekend, wordt het toegekende subsidiebedrag geboekt als bate. Per einde van het jaar wordt per project nagegaan wat de totale kosten voor dat jaar zijn geweest. Dit wordt vervolgens vergeleken met de voor dat project eventueel nog te ontvangen subsidie, zowel uit het betreffende jaar als uit eventuele voorgaande jaren. Als blijkt dat er in totaal voor het project dan nog een subsidie bedrag te vorderen is, dan wordt dat geboekt naar de balanspost nog te ontvangen subsidie. In geval er minder kosten zijn gemaakt dan ontvangen aan subsidievoorschot, dan betekent dit dat er terugbetaald dient te worden. Er wordt dan een boeking gemaakt naar de balanspost Vooruitontvangen subsidie. Mocht blijken dat een deel van gemaakte kosten niet subsidiabel wordt geacht, dan komt dit voor rekening van de Unie. Er is voor de nog lopende projecten geen verwachting dat er sprake gaat zijn van verlieslatende projecten waardoor eventuele werkzaamheden binnen deze projecten niet gedaan zouden kunnen worden. In onderstaande tabel worden de totale toekenningen over de gehele looptijd en de besteding in 2025 weergegeven. Hierbij wordt uitsluitend een financiële positie verantwoord en het zegt niet vanzelfsprekend iets over de

inhoudelijke voortgang van een project. Daarvoor is veelal in de beschikking opgenomen dat ofwel jaarlijks ofwel bij afronding en (eind)verantwoording tevens een accountantsverklaring moet worden overlegd.

Projectlasten en -opbrengsten	Toekenning	Loopt tot	Besteding in 2025	Besteed t/m 31-12-2025
Covid-Metingen	807.244	1-1-2026	146.763	340.018
SDG (Single Digital Gateway)	1.222.292	1-1-2026	80.701	645.668
Regionale Energie Strategieën (RES) Fase 4	22.331.247	1-1-2027	5.270.673	15.517.573
Omgevingswet	5.500.000	1-1-2026	416.966	4.819.304
Klimaatneutraliteit ondersteuningsprogramma	3.654.135	1-1-2028	1.008.323	1.644.381
Natuurherstelverordening (NHV)	900.000	1-9-2027	103.399	103.399
Landelijke Waterschapsverkiezingen	1.500.000	1-4-2027	44.020	44.020
Besteed BlueDeal programmabureau, Mali, Roemenië		31-12-2030	1.539.432	
Totaal projectlasten en -opbrengsten			8.610.277	23.114.363

De weergegeven toekenningen betreffen hier het totaal aan toegekende subsidiebedragen vanaf begin van het project tot en met het verslagleggingsjaar 2025. De subsidiebatens zijn ontvangen vanuit (semi) overheden. In beginsel is voor alle projecten sprake van 100% subsidiëring van gemaakte kosten. Uitzondering hierop is het project Blue Deal, waarvan de verdeling in lasten ongeveer 50%-50% is tussen de waterschappen en Rijksoverheid. Voor alle projecten moet de subsidie worden afgerekend.

Het project BlueDeal is een meerjarig project waarbij de Unie het programmabureau voert en tevens penvoerder is van momenteel twee partnerschappen, te weten: Roemenië en Mali. De 2de subsidiefase van het project is in 2023 ingegaan en loopt tot en met 2030. Per jaar wordt er €5.000.000 aan subsidie ontvangen die vervolgens verdeeld worden over de uitgaven van alle 17 partnerschappen en de uitgaven voor het programmabureau. Aan de partnerschappen wordt telkens per jaar een voorschot betaald. De afrekening met de partnerschappen volgt in het daarop volgende jaar na vaststelling van de verantwoording door het ministerie.

Hieronder treft u een overzicht aan van de gemaakte kosten binnen het BlueDeal project in 2025, de cumulatieve gemaakte kosten vanaf de start van fase II in 2023 en tot slot de totale gemaakte kosten binnen de 1ste fase van het project welke tot en met eind 2022 liep.

Bluedeal Projecten 2025:	Toekenning	Loopt tot	Realisatie in 2025	Realisatie t/m 2025
Bevoorschotting partnerschappen 2025			2.127.571	
Besteed programmabureau			1.021.351	
Eigen bijdrage programmabureau			-100.000	
Bijdragen derden programmabureau			-	
Besteed Bluedeal Roemenie			193.794	
Bijdragen derden Roemenie			-25.000	
Besteed Bluedeal Mali			324.287	
Bijdragen derden Mali			-118.600	
Rente-inkomsten Bluedeal			-99.885	
Totaal voorlopig besteed Bluedeal 2025*	5.000.000	31-12-2030	3.542.003	3.542.003
Bluedeal Projecten fase I t/m 2022	14.440.000	31-12-2022	0	13.122.283
Bluedeal Projecten fase II vanaf 2023	15.000.000	31-12-2030	5.093.682	11.057.370

* Het Bluedeal project voor 2025 is onderdeel van de gehele subsidiefase van 2023 t/m 2030. De volledige besteding voor het Bluedeal project over het jaar 2025 is nog niet bekend, omdat de totale kosten per partnerschap nog niet bekend zijn. Deze volgt medio 2026.

Overige beleidslasten

Overige beleidslasten	realisatie 2025	begroting 2025	realisatie 2024
Bijdragen/contributies aan derden	298.735	250.000	320.997
Directie- en bestuurslasten	261.335	80.000	56.881
Totaal overige beleidslasten	560.070	330.000	377.878

Op de overige beleidsuitgaven is een overbesteding gerealiseerd. Dit komt met name door een overschrijding van de post Directie-en bestuurslasten. Dit komt doordat er in 2025 voor het eerst sprake is van een vergoeding richting de waterschappen die een DB-lid leveren in het Uniebestuur. Deze vergoeding is conform het Rechtspositiebesluit politieke ambtsdragers en is besproken vastgesteld door de Ledenvergadering in 2023. De Unie betaalt hierin een vaste vergoeding per jaar inclusief vakantiegeld en eindejaarsuitkering naar rato van de 0,4 fte die DB-leden inzetbaar zijn voor hun werk binnen het Uniebestuur. Deze post was nog niet begroot ten tijde van het opstellen van de begroting 2025 en verklaart de gehele overschrijding.

Bijzondere baten en lasten

Bijzondere baten en lasten	realisatie 2025	begroting 2025	realisatie 2024
Bijzondere baten	620.344	0	458.527
Bijzondere lasten	0	0	0
Totaal bijzondere baten en lasten	620.344	0	458.527

De bijzondere baten en lasten omvatten uitsluitend de waardemutaties als gevolg van taxatie van het pand per einde van het jaar. Voor 2025 betreft dit een waardevermeerdering van €620.344.

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (Semi)publieke sector

Tabel 1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling

WNT -verantwoording 2025 Unie van Waterschappen	
De WNT is van toepassing op de Unie van Waterschappen.	
Het voor de Unie van Waterschappen toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2025.	€ 246.000
Dit betreft het Algemeen bezoldigingsmaximum.	
1a. Bezoldiging topfunctionarissen	
<i>1.a Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.</i>	
Gegevens 2025 (Bedragen in €)	M. Smallenbroek
Functiegegevens	Algemeen directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2025	01/01-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	184.932
Beloningen betaalbaar op termijn	23.280
<i>Subtotaal</i>	<i>208.212</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	246.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0
Bezoldiging	208.212
Bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.

Gegevens 2024

Tabel 1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling

WNT -verantwoording 2024 Unie van Waterschappen	
De WNT is van toepassing op de Unie van Waterschappen.	
Het voor de Unie van Waterschappen toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2024.	€ 233.000
Dit betreft het Algemeen bezoldigingsmaximum.	
1a. Bezoldiging topfunctionarissen	
<i>1.a Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.</i>	
Gegevens 2024 (Bedragen in €)	M. Smallenbroek
Functiegegevens	Algemeen directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	176.550
Beloningen betaalbaar op termijn	23.347
<i>Subtotaal</i>	<i>199.897</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	233.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	0
Bezoldiging	199.897
Bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	n.v.t.

Tabel 1d. Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van €2.100 of minder

WNT -verantwoording 2025 Unie van Waterschappen				
1d. Topfunctionarissen met een totale bezoldiging van € 2.100 of minder				
Naam	Functie	Indiensttreding	Uitdienst	Organisatie
J. Haan	Voorzitter	1-1-2025		Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden
V. Lokin	Penningmeester	1-4-2022		Waterschap de Dommel
S. Mager	Bestuurder	11-10-2019		Waterschap Amstel, Gooi en Vecht
E. den Hertog	Bestuurder	6-10-2023		Waterschap Vallei en Veluwe
L. Kroon	Bestuurder	17-12-2021		Wetterskip Fryslan
A. van Velde	Bestuurder	11-4-2025	12-11-2025	Waterschap Noorderzijlvest

Tabellen 1b, 1c, 1e, 1f, 1g en 2: deze categorieën waren over 2025 niet van toepassing.

Tabel 3: Naast de hierboven genoemde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2025 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Bijlage 1: controleverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

De jaarrekening is gecontroleerd door Publiek belang accountants; Zij zijn voornemens om een goedkeurende controleverklaring te verstrekken. Dit vindt plaats na ondertekening van de jaarrekening door de penningmeester.

Statutaire bepaling inzake resultaatbestemming:

Ingevolge artikel 34 van de statuten staat het resultaat ter beschikking van de Algemene Ledenvergadering.

Convenant samenwerkingsafspraken voor water, bodem en ruimte

Jeroen Haan / Anke van Houten/Inge Baltus

Bespreekstuk (besluitvormend)

Gevraagd besluit

1. In te stemmen met het convenant samenwerkingsafspraken VNG Unie (bijlage LV 26-02b_4CWS 26-06b)
2. Eventuele aandachtspunten mee te geven voor de modelafpraak (bijlage LV 26-02c_4CWS 26-06c).

De kern van het advies

In het kader van de uitwerking van de woontopafspraken (2024) komen de Unie en de VNG tot een convenant over het maken van afspraken met gemeenten over de werking van Water en bodem sturend in de ruimtelijke opgaven. Het convenant bevat de onderwerpen waar door gemeenten en waterschappen afspraken over moeten worden gemaakt. Er wordt als bijlage ook een modelafpraak (template) opgeleverd voor waterschappen die daar behoefte aan hebben. Dit naast een bijlage met goede voorbeelden van afspraken die waterschappen en gemeenten / provincies al hebben gemaakt.

De commissie wordt gevraagd om in te stemmen met het convenant. De bijlagen (template en voorbeelden) worden ambtelijk verder afgestemd, waarvoor uiteraard wel aandachtspunten door de commissie kunnen worden ingebracht.

De afspraken die waterschappen en gemeenten maken zijn vormvrij, en misschien al gemaakt. Het convenant borgt alleen dát deze afspraken tot stand komen. De (ambtelijke) template is daarbij bedoeld ter ondersteuning voor waterschappen die dat wensen. Het is nadrukkelijk een voorbeeld en geen blauwdruk. Naast afspraken tussen gemeenten en waterschappen is het vanzelfsprekend ook goed denkbaar dat waterschappen (aanvullende) afspraken maken (of al hebben gemaakt) met provincies en/of andere partijen.

Het convenant wordt gesloten door de VNG en de Unie; het IPO is in dit stadium geen medeondertekenaar en de uit het convenant voortvloeiende samenwerkingsafspraken betreffen met name de uitvoeringspraktijk van de waterschappen en de gemeenten in het kader van de weging waterbelang. De provincies hebben uiteraard ook een zeer belangrijke rol en positie bij zowel de RO-kant/woningbouw als aan de ruimtelijke en water-aspecten van de provinciale omgevingsvisies.

Het is de bedoeling dat met ingang van 2027 via Waterschapsspiegel wordt uitgevraagd in hoeverre waterschappen en gemeenten samenwerken volgens het convenant. De uitvraag zal ook de samenwerking met de provincies gaan omvatten. Deze uitvraag is vergelijkbaar met de uitvraag naar de werking van de weging waterbelang (voorheen watertoets).

Context

Op de Woontop van 11 december 2024 presenteerde de minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening Mona Keijzer de afspraken die zij maakte met de decentrale overheden en marktpartijen voor de versnelling van de woningbouw. Een van de afspraken is het komen tot een uniform kader voor rekening houden met water en bodem (afspraak 10b). Partijen die deze afspraak hebben ondertekend zijn de ministeries van VRO en IenW, IPO, VNG en Unie. De Unie heeft input geleverd voor het omgaan met wateroverlast door neerslag, en watertekort. Het ministerie van IenW heeft bodemdaling uitgewerkt.

Het kader voor wateroverlast is eerder door uw commissie vastgesteld (april 2025) en overgenomen door de ministeries van VRO en IenW:

- Meest recente KNMI scenario (nu '23)
- Uitgaan van het Hoge scenario, zolang de voortgang van de CO2 reductie geen aanleiding geeft tot neerwaarts bijstellen
- Een bui die eens in de honderd jaar voorkomt
- Zichtjaar nu+75 jaar
- Uitwerking volgens de STOWA neerslagstatistieken.

Op moment van schrijven verkent het rijk op welke wijze dit kader nationaal kan worden geborgd, conform de woontopafspraken.

Argumenten

Waterschappen hebben de woontopafspraken ondertekend waarin is vastgelegd dat de waterschappen met de inliggende gemeenten (en eventueel ook de provincie of samenwerkingsverbanden) afspreken hoe de doorvertaling naar de regionale situatie wordt gemaakt en geborgd in bijvoorbeeld een nota van uitgangspunten voor een omgevingsplan of een waterhuishoudkundig plan voor een ontwikkeling. Daarom gaat deel twee van de afspraken over het komen tot samenwerkingsafspraken over de Weging Waterbelang en de borging van de uitkomsten daarvan.

Het vormvrije karakter van de afspraken garandeert maximaal maatwerk voor de waterschappen en gemeenten en eventuele andere partijen als de provincie, terwijl het convenant het benodigde kader biedt voor de inhoud en de borging. Dit helpt de waterschappen bij hun positie en het instrumenteren van Water en bodem sturend, en levert gemeenten en projectontwikkelaars het benodigde inzicht in de water- en bodemaspecten aan de voorkant van een ruimtelijke ontwikkeling.

Bestuurlijke aandachtspunten

Tegelijk met het traject binnen de Unie, wordt het convenant voorgelegd aan de verschillende gremia binnen de VNG. Daar is eerder al bestuurlijk draagvlak gebleken voor dit convenant en het bijbehorende kader, maar mogelijk dat er nog wijzigingen gewenst zijn in de precieze inhoud. Deze zullen we dan ook binnen de Unie opnieuw moeten voorleggen. Een recent (goed verlopen) ambtelijk overleg tussen de VNG gemeenten over het concept-convenant, heeft niet tot wijzigingen van het convenant geleid.

IPO wordt inhoudelijk meegenomen in dit traject, maar is geen partij in het convenant. Uiteraard kan het wel zo zijn dat een provincie deelneemt aan regionale afspraken, zoals bijvoorbeeld in Brabant het geval is.

Verder heeft de CWS nogmaals benadrukt dat het van belang is om de regels die uit het kader (en eventueel ook uit de maatlat) voortvloeien, te verwerken in de eigen waterschapsregelgeving. Hierover is een ledenbrief verstuurd.

Borging op nationaal niveau van normen voor het tegengaan van droogte en bodemdaling ligt op moment van schrijven ingewikkelder. Wel heeft het nieuwe kabinet de ambitie geuit om zoveel mogelijk duurzaamheidsregelgeving te uniformeren wat een positieve impuls zou kunnen zijn voor borging van ook de overige onderwerpen van de maatlat voor een klimaatbestendige en groene leefomgeving.

Besproken in

Het concept convenant is besproken in de CWS en kon daar op instemming rekenen. Wel zijn nog aandachtspunten meegegeven zoals nadere betrokkenheid van de provincie. Dit zal nader worden afgestemd met de VNG.

Vervolg/Communicatie

Na instemming door de LV en de VNG zal het convenant bestuurlijk worden ondertekend.

[Concept] convenant UvW en VNG voor samenwerkingsafspraken voor water, bodem en ruimte

Aanleiding en context

Dit convenant heeft tot doel de samenwerking tussen gemeenten en waterschappen te versterken voor integrale, toekomstbestendige ruimtelijke planvorming waarbij afwenteling waar mogelijk wordt voorkomen. Water en bodem vormen de onderlegger voor keuzes in ruimtelijke ordening, om risico's zoals droogteschade, wateroverlast en funderingsproblemen te beperken, maar ook om letterlijk ruimte te geven aan toekomstige opgaven.

Woontop 2024

Dit convenant is onderdeel van de afspraken die partijen hebben gemaakt in de Woontop 2024 onder 10.2:

(...) Op veel plekken in Nederland is de woningbouwopgave groot, maar zijn tegelijkertijd maatregelen nodig ten aanzien van water en bodem om verantwoord te kunnen bouwen. Er is behoefte aan eenduidigheid en commitment dat bouwen in gebieden met een opgave ten aanzien van water en bodem mogelijk is, maar wel extra aandacht vraagt. Het gaat dan bijvoorbeeld over ontwerpingrepen aan de woning of om keuzes binnen de gebiedsontwikkeling die wateroverlast en verzakking voorkomen. Dat vraagt om een eenduidige risicoweging en vroegtijdig inzicht in wat er nodig is, en om innovatieve oplossingen om afwenteling op toekomstige bewoners of generaties te voorkomen.

(...)

Provincies, gemeenten en waterschappen zetten zich in om de woningbouw in 'ja, mits'-gebieden te versnellen. Daarvoor:

- Definiëren betrokken partijen onder regie van het Rijk uniforme kaders die behulpzaam zijn voor versnelling. Wat deze kaders betekenen voor een gebied of woningbouwlocatie met een water of bodemopgave, moet voor iedere initiatiefnemer en overheid inzichtelijk zijn.
- Waterschappen worden vroegtijdig bij de planvorming van gemeenten betrokken conform het weging waterbelang zoals opgenomen in de omgevingswet. Waterschappen leveren informatieproducten op met daarin onder anderen kenmerken van het regionale water en bodemsysteem en de geldende Deltascenario's. Hierbij worden ook gebied specifieke omstandigheden zoals kweldruk, gevolgen van extreme neerslag en bodemdaling meegenomen.

Gemeenten werken dit in overleg met de waterbeheerder verder uit in een 'nota van uitgangspunten' ten behoeve van de afweging die de gemeente moet maken voor het omgevingsplan, in lijn met de werkwijze van de weging waterbelang zoals opgenomen in de Omgevingswet. Daarbij zetten gemeenten en waterschappen zich in voor verbetering van de onderlinge samenwerking, waarbij we constateren dat de waterschappen de partij is die de specifieke kennis heeft en de gemeente de bevoegdheid heeft als het gaat om ruimtelijke ordening. Hiermee werken partijen naar de letter en geest van de omgevingswet. Onderdeel van de uitwerking is een analyse van de kosten en baten, en verkenning van de kostenverdeling. Dit biedt partijen zekerheid gedurende het gehele proces over de voorwaarden en mogelijkheden

Scope

De samenwerkingsafspraken waar dit convenant zich op richt gaan niet alleen over water en bodem in relatie tot woningbouwopgaven. Zij gaan ook over de ruimtelijke opgaven en transities in het landelijke gebied. Water en bodem trekken zich immers niets aan van grenzen van bebouwing en opgaven worden in de geest van de Omgevingswet integraal bekeken.

Doelstellingen afspraken

5

- Geïntegreerde benadering van ruimtelijke ordening waarin water en bodem sturend zijn.
- Versnellen van woningbouw door vroegtijdige afstemming en vastleggen uitkomsten.
- Voorkomen van afwenteling van kosten en risico's.
- Versterken van interbestuurlijke samenwerking.

Kernprincipes

- Water en bodem als vertrekpunt van ruimtelijke planvorming.
- Onderkennen van elkaars opgaven, taken en bevoegdheden.
- Toekomstbestendigheid boven korte termijnbelangen.
- Transparantie in analyses en besluitvorming.

Rollen en verantwoordelijkheden

Waterschappen:

- Totstandkoming van water- en bodemanalyses (WBA) en de regionale vertaalslag van de klimaatscenario's, in afstemming met gebiedspartners.
- Waar mogelijk voorkomen van afwenteling van watergerelateerde risico's en kosten binnen het watersysteem, in de tijd en naar andere gebieden, functies en overheden.

Gemeenten:

- Formuleren in omgevingsvisies en plannen de uitgangspunten en maatregelen om voldoende rekening te houden met water en bodem.
- Waar mogelijk voorkomen van afwenteling van watergerelateerde risico's en kosten bij locatiekeuzes en inrichting in de tijd en naar andere gebieden, functies en overheden.

Gezamenlijk:

- Opgaven op de kaart zetten, in lijn met Omgevingswet en gebruikmakend van de processtappen volgens de Weging Waterbelang.
- Kosten-batenverdeling bespreken.
- Andere partijen betrekken waar nodig.

Werkwijze

- We werken in lijn met (instrumenten) omgevingswet en volgen de processtappen volgens de Weging Waterbelang
- Gebruik van gezamenlijke analyses, kaarten en scenario's (zoals water- en bodemanalyses, klimaat en sociaaleconomische scenario's)
- Elkaar tijdig informeren over opgaven en plannen en betrekken voor afstemming
- Monitoring: opbrengst van samenwerkingsafspraken via jaarlijkse uitvraag Waterschapsspiegel
- Evaluatie: jaarlijks uitkomsten monitor op koepelniveau (bestuurlijk) bespreken.

Governance en besluitvorming

Dit convenant wordt ondertekend door VNG en UvW op landelijk niveau. Lokale uitwerking vindt plaats via regionale afspraken tussen waterschappen en gemeenten.

Financiële paragraaf

5

[TBD]hier iets over de ondersteuning van gemeenten / waterschappen (vraaggestuurd) bij het maken van samenwerkingsafspraken – na overleg I&W over eventuele bijdrage]

Communicatie en implementatie

Er wordt een communicatieplan opgesteld voor gemeenten en waterschappen, inclusief planning voor implementatie en pilots.

Partijen spreken af:

1. Dat er op regionaal niveau wordt gewerkt conform samenwerkingsafspraken over de wijze waarop ruimtelijke opgaven rekening houden met het lokale water en bodemsysteem. Hierbij worden zowel de vigerende klimaatscenario's als de regionale water- en bodemopgaven betrokken.
2. De samenwerkingsafspraken worden gemaakt op decentraal niveau tussen in elk geval het waterschap en de gemeente.
3. De werkwijze "als één overheid" vormt hierbij het vertrekpunt, waarbij afwentelen naar elders, later of van privaat naar publiek wordt voorkomen.
4. De regionale samenwerkingsafspraken zijn vormvrij maar omvatten in elk geval:
  - a. Wijze van inzicht krijgen in elkaars opgaven en het vaststellen van gezamenlijke opgave(n).
  - b. Doorlopen van de processtappen van de weging waterbelang
  - c. Daarbij vastleggen van kritieke momenten van afstemming
  - d. Borging van de uitkomsten van de weging waterbelang
  - e. Waar relevant afspraken maken over kosten en baten
5. Uitkomsten van jaarlijkse monitoring zullen worden geagendeerd op het BO VRO.

Ondertekening

Datum:

Plaats:

Namens de VNG: _____

Namens de Unie van Waterschappen: _____

Bijlagen

I Model en ingrediënten voor regionale samenwerkingsovereenkomsten

II Voorbeelden van goede praktijk

Template en voorbeeldopzet voor samenwerkingsafspraken waterschap en gemeente, voor het combineren van opgaven op het gebied van ruimte en water en bodem¹.

Vooraf

Deze template en voorbeelden zijn bedoeld als hulpmiddel en eventueel als checklist om te komen tot samenwerkingsafspraken zoals bedoeld in het convenant dat de VNG en de Unie van Waterschappen hebben afgesloten over ruimte, water en bodem. De wijze waarop waterschappen en gemeenten invulling geven aan de samenwerkingsafspraken is geheel aan de partijen.

Dit document is tot stand gekomen op basis van geleerde lessen uit praktijkervaringen (zie bijlage II). De template gaat uit van afspraken tussen waterschap en gemeente, maar er zit geen restrictie op het aantal partijen. Daar waar dit van meerwaarde wordt geacht kunnen de afspraken ook met meerdere gemeenten tegelijk worden gemaakt en met andere partijen, waaronder de provincie.

Inhoud

Bouwstenen voor een Samenwerkingsovereenkomst Ruimte, water en bodem.....	2
1.1. Partijen.....	2
1.2. Ambitie en uitgangspunten	2
1.3. Scope.....	2
1.4. Afsprakenlijst en borgingsroute.....	2
Informatievoorziening en instrumenten	2
Doorwerking: van afspraken naar Omgevingsplan	2
Monitoring en evaluatie.....	3
1.5. Organisatie en governance	3
1.6. Rollen en verantwoordelijkheden	3
1.7. Bekrachtiging.....	4
2. Werkwijze om samenwerking en afspraken vorm te geven (Ruimte–Water Canvas)	4
2.1 Stap 1 – Mandaat en betrokkenheid organiseren	4
2.2 Stap 2 – Joint fact finding en urgentie.....	4
2.3 Stap 3 – Ontwerpverkenning	4
2.4 Stap 4 – ‘Pyramidemethode’ naar afspraken.....	4
Bijlage I: voorbeeld van gebiedsenveloppe / Gebiedspaspoort (per polder/gebied)	6

¹ Waar relevant worden bodemaspecten ook meegenomen, ook als in de tekst omwille van de leesbaarheid alleen wordt gesproken over “water”.

Bijlage II: Voorbeelden samenwerkingsafspraken.....	8
	5

Bouwstenen voor een Samenwerkingsovereenkomst Ruimte, water en bodem

Doel van de samenwerkingsovereenkomst.

Formele afspraken tussen gemeente en waterschap over het in kaart brengen en afwegen van water- en bodemopgaven in samenhang met ruimtelijke opgaven, inclusief gezamenlijk kennis opbouwen, vroegtijdige afstemming en doorwerking in het omgevingsplan.

1.1. Partijen

- Gemeente: [naam], vertegenwoordigd door [functie/naam]
- Waterschap: [naam], vertegenwoordigd door [functie/naam]

1.2. Ambitie en uitgangspunten

- Ambitie: “Water en bodem sturend” bij ruimtelijke ontwikkeling; toekomstbestendige inrichting en beheer van de leefomgeving.
- Uitgangspunten: integrale gebiedsgerichte benadering; werken op meerdere schaalniveaus; vroegtijdige informatie-uitwisseling; gezamenlijke kosten-/batenafweging uitgaande van het principe ‘niet-afwentelen’.

1.3. Scope

- Gebied(en): [polder/gebied, gemeentegrenzen]
- Thema’s: waterveiligheid, wateroverlast/berging, droogte/grondwater, funderingen, waterkwaliteit/ecologie, hitte, verstedelijking/landbouw, mobiliteit, energie.

1.4. Afsprakenlijst en borgingsroute

Waterschap en gemeente (en provincie) spreken af welke informatieproducten zij hanteren om te komen tot een gezamenlijk beeld; waar zij de uitkomsten in vastleggen; op welke wijze deze doorwerken naar concrete ontwikkelingen en maatregelen en hoe de monitoring en evaluatie er uitzien.

Informatievoorziening en instrumenten

- Te delen datasets/kaarten: bijvoorbeeld watersysteem, peilen, bergingscapaciteit, grondwater, waterkwaliteit, KNMI-scenario’s/stresstesten wateroverlast, droogte, hitte en overstromingen op verschillende schaalniveau’a, ontwikkellocaties, transitiekaart.
- Instrumenten: bijvoorbeeld samenwerkingsovereenkomst, gebiedsanalyse water/bodem, GOP’s, gebiedspaspoorten (zie bijlage 2), projectintakeformats, atelier-werkvormen.

Doorwerking: van afspraken naar Omgevingsplan

- Voorbeeld Route: diagnose → gebiedsenveloppe → omgevingsprogramma (GOP) → juridische vertaling in Omgevingsplan (regels, werkingsgebieden, beoordelingsregels, vereisten voor waterberging/vertraging/infiltratie).

- Planregels koppelen aan hoofdoopgaven per gebied (bijv. verplichte bergingsnormen, peilbeheer-afstemming, groen-blauw structuren, ruimte voor waterrobuust bouwen).

Monitoring en evaluatie

- Voorbeeld Indicatoren: actualisatie stresstesten en wateroverlastberekeningen, bergingscapaciteit toegevoegd, waterkwaliteitsdoelen, hittestressreductie, vertraging van afvoer, adaptief peilbeheer, doorlooptijd gebiedsprocessen.
- Jaarlijkse evaluatie en actualisatie van afspraken/GOP/gebiedspaspoorten via rapportage in bestuurlijk overleg.

1.5. Organisatie en governance

Gericht op het tijdig kennen en afstemmen van elkaars opgaven en plannen. Bijvoorbeeld door:

- Waterspreekuur (2-wekelijks/maandelijks): bespreking van nieuwe/lopende RO-ontwikkelingen met het waterschap.
- Gebiedstafel (2× per jaar): gebiedsoverstijgende afstemming, inclusief provincie/ketenpartners.
- Bestuurlijk overleg (min. 1× per jaar): bekrachtiging koers en besluiten.
- Linking pin/strategenteam: strategen van het waterschap leveren inhoudelijke input voor ruimtelijke ordening en vertalen wateropgaven naar de systematiek en terminologie van RO.

1.6. Rollen en verantwoordelijkheden

Waterschappen:

- Totstandkoming van water- en bodemanalyses (WBA) en de regionale vertaalslag van de klimaatscenario's, in afstemming met gebiedspartners, meewerken aan ruimtelijk toekomstperspectief en doorvertaling van de analyses in gemeentelijke omgevingsvisies, -programma's en plannen.
- Waar mogelijk voorkomen van afwenteling van watergerelateerde risico's en kosten binnen het watersysteem, in de tijd en naar andere gebieden, functies en overheden.

Gemeenten:

- Formulering in omgevingsvisies, -programma's en plannen van uitgangspunten en maatregelen om voldoende rekening te houden met water en bodem.
- Waar mogelijk voorkomen van afwenteling van watergerelateerde risico's en kosten bij locatiekeuzes en inrichting in de tijd en naar andere gebieden, functies en overheden.

Provincie (optioneel):

- Scherp maken rol water/bodem in RO; afstemming en regionale borging vanuit provinciale verantwoordelijkheid t.a.v. zowel RO als water in omgevingsvisie, -programma's en -verordening.

1.7. Bekrachtiging

5

- Ondertekening door partijen; looptijd [x jaar]; herziening [jaarlijks/2-jaarlijks]; geschillenregeling.

2. Werkwijze om samenwerking en afspraken vorm te geven (Ruimte–Water Canvas)

Het goede gesprek met elkaar is nodig om voorafgaande aan het opstellen van samenwerkingsafspraken gezamenlijk de feiten, kernmerken en urgentie vast te stellen op de verschillende schaalniveaus in ruimte en tijd- met een brede representatie vanuit waterschap en gemeente(n), waaronder ambtenaren Ruimtelijke ordening, Water, Klimaatadaptatie.

Onderstaande werkwijze richt zich op het tijdig leren kennen van elkaars opgaven en plannen, het samen in beeld brengen van kansen en het komen tot concrete, gebiedsspecifieke, afspraken.

2.1 Stap 1 – Mandaat en betrokkenheid organiseren

- Bepalen wie bij onderstaande stappen betrokken moeten zijn om ervoor te zorgen dat uitkomsten landen bij diegenen die uiteindelijk gaan over de doorwerking van kennis over het water- en bodemsysteem in de ruimtelijke ordening/inrichting (bestuurlijk mandaat, management RO en openbare ruimte, ambtenaren RO/Water/Bodem/Klimaatadaptatie).

2.2 Stap 2 – Joint fact finding en urgentie

- Delen van bestaande kennis, kaarten, data en analyses; stresstesten; beleidskaders; gebiedskenmerken; kansen/knelpunten.
- Resultaat: Gedeelde diagnose op basis van een analyse van de klimaatrisico's en de risicoafweging van ruimtelijke keuzes factsheets en kaartbeelden.

2.3 Stap 3 – Ontwerpverkenning

- Ontwerpateliers per (deel)gebied; hoofdopgaven bepalen; handelingsperspectieven schetsen; groen-blauwe structuren ontwerpen; ontwikkelscenario's verkennen.
- Resultaat: Gebiedsenveloppe met hoofdopgave, wensbeelden en eerste maatregelen

2.4 Stap 4 – 'Pyramidemethode' naar afspraken

- Formuleren van afspraken op vier lagen:
Laag 1. randvoorwaarden (kennis, capaciteit, bestuurlijke energie, financiën);
Laag 2. toekomstperspectief (duiding, urgentie, kansen/samenhang, strategie per deelgebied,...);
Laag 3. doorwerking in gebiedsprocessen (pilots, gebiedsspecifiek omgevingsprogramma -GOP²-, gebiedspaspoorten, inclusief afspraken over financiën);

---

² Over een GOP: een omgevingsprogramma is een instrument onder de Omgevingswet. Het kan door elke overheid (waterschap, gemeente, provincie, Rijk) worden ingezet vanuit een wens tot beleidsontwikkeling en beleidsuitvoering/ sturing. Een overheid kan een programma sectoraal of multisectoraal insteken. Het kan thematisch, gebiedsgericht of vanuit een specifieke opgave. Het abstractieniveau kan gekozen worden en het kan gericht zijn op beleidsontwikkeling of meer op de beleidsdoorwerking. Een omgevingsprogramma bevat altijd maatregelen om doelstellingen op het gebied van de fysieke

Laag 4: Laag 3 bestendigen en institutionaliseren (inrichten van governance & organisatie, inclusief regelmatige overleggen, werkplaatsen, intakeproces, jaarlijks werkprogramma en begroting vastgesteld door Bestuurlijke Tafel en/of gezamenlijke subsidieaanvragen, geschillenbeslechting...)

Doorlooptijd.

Het gaat hier om een beknopt proces waarin waterschap en gemeente op een gestructureerde manier een gezamenlijke ruimte-water koers bepalen en afspraken maken hoe dit te verankeren. Doorgaans wordt een doorlooptijd van 6-12 maanden gehanteerd, bijvoorbeeld: Q1; joint fact finding afgerond; Q2: ontwerpverkenning per gebied; Q3: 'pyramidemethode' afspraken en GOP (Gebiedsspecifiek Omgevingsprogramma)-ontwerp; Q4: vaststelling GOP en start juridische vertaling + wijziging Omgevingsplan.

---

leefomgeving te bereiken. Dat laatste volgt uit artikel 3.5, onderdeel b Omgevingswet. Omdat de samenwerkingsafspraken tussen waterschap en gemeente zich op een gebied richten, spreken we hier van een Gebiedsspecifiek Omgevingsprogramma (GOP). (Bron: IPL0.nl)

Bijlage I: voorbeeld van gebiedsenveloppe / Gebiedspaspoort (per polder/gebied)

Te gebruiken vanaf Fase 2; vormt de brug naar GOP en planregels.

Voorbeelden van gebiedspaspoorten op verschillende schaalniveau's

Regio:

<https://www.stateninformatie.provincie-utrecht.nl/Documenten/8jan25-Gebiedspaspoort-Cluster-4-Utrecht-Zuid-Zuidwest-interactief.pdf>

Stad:

<https://www.s-hertogenbosch.nl/wp-content/uploads/Gebiedspaspoorten-Groen-en-Klimaatbestendig-2024.pdf>

Wijk/buurt/straat:

https://toekomststerk.nl/dbw/pages/gebiedspaspoort_anthonie_heinsiusstraat.html

A. Identiteit en begrenzing

- Gebiedsnaam: [ ] — Polder/deelgebied: [ ] — NAP/peilen: [ ] — Watersysteemkoppelingen: [ ]

B. Hoofdpogave

- Kernopgave water/bodem + RO (bv. “waterbergend agrarisch landschap” of “mozaïekgebied met herijkt watersysteem”).

C. Wat speelt er nu? (diagnose)

- Risico's: wateroverlast, overstromingen, droogte, hittestress, funderingen; systeemcapaciteit hoofdwatersysteem; kwetsbare functies.

D. Wat willen we toevoegen? (kansen en samenhang)

- Groen-blauw casco, waterberging, infiltratie, adaptief peilbeheer, transformatie bedrijventerrein/kassen, mobiliteitshubs, woningbouwfasering.

E. Maatregelen en randvoorwaarden

- Pakket A (korte termijn), B (middellange termijn), C (lange termijn); ruimtelijke reserveringen; normering berging/afvoer; ontwerpprincipes waterrobuust bouwen.

F. Doorwerking en governance

- Koppeling GOP-onderdelen; benodigde planregels Omgevingsplan; verantwoordelijkheden; financiering; monitoring.

G. Volgende stap en wie nodig

- Concrete acties 0–12 maanden; betrokken partijen; besluitmomenten.
-

Bijlage II: Voorbeelden samenwerkingsafspraken

Voorbeeld **Strategische Samenwerkingsagenda Amstel Gooi en Vecht**

Strategische Samenwerkingsagenda Waterschap Amstel, Gooi en Vecht en gemeente Amstelveen (2025–2033)

1. Inleiding

De gemeente Amstelveen en het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht werken samen aan een gezonde en veilige leefomgeving. Water en bodem spelen daarin een centrale rol. Deze strategische samenwerkingsagenda beschrijft in hoofdlijnen de gezamenlijke opgaven en de afspraken voor nog betere samenwerking op bestuurlijk en ambtelijk niveau.

---

2. Kernwaarden, uitgangspunten en concrete samenwerkingsafspraken

2.1 Kernwaarden en uitgangspunten

We delen de kernwaarden dat voor een toekomstbestendige leefomgeving we meer samen moeten werken op water in de uitvoering van eigen taken en verantwoordelijkheden.

2.2 Samenwerkingsafspraken langere termijn

In hoofdstuk 2 van de agenda wordt de samenwerking op de thema's klimaatadaptatie, waterkwaliteit, biodiversiteit en energie inhoudelijk beschreven en in hoofdstuk 3 procesmatig in ambtelijke en bestuurlijke samenwerking.

Met o.a. de volgende samenwerkingsafspraken:

- Afstemming bij ruimtelijke plannen, inrichting en beheer
  - Water en klimaatadaptatie worden vanaf het begin meegenomen bij gebiedsontwikkeling, woningbouw en infrastructuur.
  - Het waterschap wordt vroegtijdig betrokken bij planvorming, zodat maatregelen integraal kunnen worden meegenomen.
  - Realisatie van natuurvriendelijke oevers en opsporen foutaansluitingen
  - Uitvoering van klimaatadaptieve maatregelen in stedelijke gebieden in samenwerking met de gemeente.
  - Meer samenwerking en afstemming in data, kennis en monitoring
  - Gezamenlijke communicatiestrategie naar inwoners over waterveiligheid, droogte, waterkwaliteit en klimaatadaptatie.
- Ambtelijke en bestuurlijke samenwerking
  - We beleggen de ambtelijke samenwerking en relatiebeheer op een duidelijke plek in beide organisaties en verbreden de inzet waar nodig.
  - We pakken gezamenlijke uitdagingen of gedeelde verantwoordelijkheden gezamenlijk aan.
  - We organiseren regelmatig overleg en gaan op werkbezoek al dan niet in regionaal samenwerkingsverband.

- We werken afspraken uit en stemmen ontwikkelingen en budgetten af in een gezamenlijk werkplan. Deze wordt jaarlijks geactualiseerd en programmeringen worden daar waar mogelijk op elkaar afgestemd.

Zie voor meer detail: [Strategische Samenwerkingsagenda](#)

Voorbeeld Het Hogeland en Waterschap Noorderzijlvest

Samenvatting samenwerkingsafspraken Het Hogeland en Waterschap Noorderzijlvest:

In de geest van de Omgevingswet en het principe van Water en Bodem sturend, wordt van centrale en decentrale overheden verwacht zoveel mogelijk als één overheid samen te werken om brede maatschappelijke opgaven gezamenlijk en verantwoord het hoofd te bieden. Dit betekent investeren in gezamenlijk programmeren, kennisdeling, prioriteren en samen verkennen wat nodig is om gebieds- en thematische opgaven verder te brengen. Het vraagt om loslaten van strikt interne kijk op capaciteit en mandaat en het ontwikkelen van gedeelde verantwoordelijkheid.

Overwegingen

- Maatschappelijke opgaven zijn steeds complexer, integraler en gebiedsgericht.
- Effectievere samenwerking is nodig om als één overheid te kunnen opereren.
- Samenwerking bij stedelijk waterbeheer, gebiedsontwikkeling en thematische opgaven vereist: langetermijnvisie, gedeelde programmering en gezamenlijke beleidsontwikkeling.
- Integraal samenwerken draagt bij aan meer collectief gedragen en slagvaardige beleids- en projectrealisatie.
- Het benutten van elkaars expertise en capaciteit maakt projectmatig werken efficiënter.
- De overeenkomst geeft de intentie weer om stappen te zetten naar integraal gebiedsgericht werken.

Artikel 1 — Doel van de samenwerking

1. Ontwikkelen en borgen van een integrale, gezamenlijke werkwijze op beleidsontwikkeling, projectprogrammering, kennisdeling en uitvoering, met als doel versterking van collectief handelingsperspectief en realisatie van maatschappelijke opgaven.
2. Start met een pilotfase: kleinschalige en concrete beproeving, evaluatie en bijstelling, om werkvormen te testen en leerpunten te verzamelen.

Artikel 2 — Onderwerpen van samenwerking

Samenwerking vindt plaats op de volgende thema's en processen:

1. Gezamenlijke toekomstverkenning en integrale beleidsontwikkeling: langetermijnvisie, scenarioplanning, beleidsintegratie, gezamenlijke gebiedsontwikkeling en ambitieformulering.
2. Kennisdeling en innovatie: uitwisseling van best practices, thematische verdieping, nieuwe inzichten op gebied van maatschappelijke opgaven, klimaatadaptatie en waterbeheer.
3. Gezamenlijke financieringsstrategie: verkenning van kansen op externe financiering, subsidies en projectfinanciering.
4. Programmatische afstemming en uitvoeringscoördinatie: gezamenlijke planning, voortgangsbewaking, capaciteitsinzet en integrale programmasturing.
5. Bestuurlijke richtingen en besluitvorming: bepalen van kaders, prioriteiten, toetsing van samenwerking, koersbepaling, commitment en partnerschap.

Artikel 3 — Structurele overlegstructuur

Periodieke overleggen ter borging van samenwerking:

1. Strategische Werktafel: toekomstverkenning, scenarioplanning, advisering over integrale aanpak grote opgaven.
2. Thematische Kennisuitwisseling: uitwisseling van kennis, lessen, innovaties en best practices.
3. Subsidieoverleg: gezamenlijke verkenning van mogelijkheden voor externe financiering van plannen, projecten en programma's.
4. Managementoverleg: bespreking voortgang van doel- en projectrealisatie, samenwerking en afstemming van activiteiten.
5. Bestuurlijk overleg: kaders geven, besluitvorming, borging en toetsing van gezamenlijke koers.

Artikel 4 — Uitgangspunten samenwerking

- Gedeelde verantwoordelijkheid voor collectieve opgaven.
- Eén-in, multiple-out principe: gezamenlijke inspanning rendeert breed toepasbaar in meerdere projecten of gebieden.
- Evenredige inzet van personeel en middelen.
- Gebruik van aanwezige expertise in de regio voor collectief belang.
- Open communicatie en transparantie over capaciteit, prioriteiten en voortgang.
- Leren en verbeteren via reflectie en evaluatie.

Artikel 5 — Borging en evaluatie

- Jaarlijkse voortgangsrapportage over resultaten, knelpunten en verbeterpunten.
  - Elke drie jaar evaluatie en herijking van ambities, werkvormen en structuur.
  - Nieuwe partners kunnen toetreden mits instemming van alle partijen.
-

Artikel 6 — Slotbepalingen

- Inwerkingtreding: 2 juli 2025, looptijd 5 jaar, verlengbaar.
- Wijzigingen uitsluitend schriftelijk via Bestuurlijk overleg.

Concept-verslag van de Ledenvergadering gehouden op vrijdag 19 december 2025 te Amersfoort

Aanwezig

Jeroen Haan (voorzitter), Jos Beemsterboer (Hollands Noorderkwartier; *plv. Remco Bosma*), Joris Bengevoord (Brabantse Delta), Jan Bonjer (Hollandse Delta), Saskia Borgers (Limburg), Geert-Jan ten Brink (Hunze en Aa's), Cees Pieter van Burgsteden (Fryslân), Tanja Cuppen (Rivierenland), Piet-Hein Daverveldt (Delfland), Erik den Hertog (Uniebestuur), Mario Jacobs (Aa en Maas), Hetty Klavers (Zuiderzeeland), Stefan Kuks (Vechtstromen), Vincent Lokin (Uniebestuur), Antoinet Looman (Rijn en IJssel; *plv. Hein Pieper*), Sander Mager (Uniebestuur), Marijn Ornstein (Vallei en Veluwe), Els Otterman (De Stichtse Rijnlanden), Hans Pereboom (Drents Overijsselse Delta; *plv. Dirk-Siert Schoonman*), Toine Poppelaars (Scheldestromen), Erik de Ridder (De Dommel), Rogier van der Sande (Rijnland), Roeland van der Schaaf (Noorderzijlvest), Pieter van de Stadt (Schieland en de Krimpenerwaard) en Joyce Sylvester (Amstel, Gooi en Vecht)

Uniebureau.

Meindert Smallenbroek (algemeen directeur), Mark Tegelaar (*Agendapunt 4*), Nine van Gent (secretaris LV) en Eric de Vries (verslaglegging)

Afwezig

Remco Bosma (Hollands Noorderkwartier), Dirk-Siert Schoonman (Drents Overijsselse Delta), Luzette Kroon (Uniebestuur) en Hein Pieper (Rijn en IJssel)

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen van harte welkom en noemt dat de 21 waterschappen hun eigen begroting hebben vastgesteld. Er zijn enkele plaatsvervaarders aanwezig (zie hierboven), Luzette Kroon laat zich wegens ziekte helaas verontschuldigen. De voorzitter informeert wie gebruik wenst te maken van de rondvraag.

2. Actualiteiten en mededelingen (Mondeling)

2.1 Stand van zaken/ontwikkelingen lopende dossiers Den Haag

- *Nationale Ombudsman*: Tanja Cuppen laat weten dat het Waterschap Rivierenland onlangs een gesprek heeft gevoerd met de Nationale Ombudsman (NO) over het afhandelen van schade als gevolg van dijkversterkingsoperaties. De NO publiceert binnenkort een position paper met als doel om te kijken hoe schadeafhandeling bij dijkversterkingen is georganiseerd en waar verbeteringen mogelijk zijn om tot een soepele afhandeling van schade te komen. De NO heeft Rivierenland gecomplimenteerd met zijn schadeafhandelingsbeleid en de dijkgraaf nodigt de andere waterschappen uit om bij interesse voor het beleid, contact met Rivierenland te zoeken. De NO is ook bij de Unie langs geweest. De NO komt in 2026 bij Zuiderzeeland. De Unie zal een overzicht delen van welke waterschappen de NO heeft bezocht/gaat bezoeken.

- *Mestbeleid*: Sander Mager meldt dat de Tweede Kamer heeft de motie-Grinwis heeft aangenomen waarmee het 8^e Actieprogramma Nitraat voorlopig de ijskast ingaat. De Unie blijft zich inzetten voor haar eigen plannen met het mestdossier. Saskia Borgers is blij met de actie van de Unie richting motie-Grinwis.
- *EU wijziging regels gewasbeschermingsregels*: Sander Mager meldt dat er een schriftelijke mededeling naar de CWW is gestuurd naar aanleiding van de gelekte plannen van de EU over de herziening van de regelgeving van de gewasbeschermingsmiddelen. De Unie maakt zich zorgen over de gevolgen voor de waterkwaliteit van de wijzigingen en ook over het proces (tijdsdruk). LNVN houdt 19 december in de middag een stakeholdersbijeenkomst. In het kerstreces vindt de Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC-fiche) plaats dat via een schriftelijk rondje met spoed langs de CWW gaat. Het onderwerp staat op de agenda van de ministerraad van 23 januari 2026.

2.2 Formatie

De voorzitter meldt dat er op 3 december 2025 een ledenbrief over de formatie is verstuurd. De 'nieuwe polder', die bestaat uit o.a. de koepels en bredere maatschappelijke organisaties, heeft bouwstenen aan de onderhandelende partijen aangeboden. De nieuwe polder en de koepels verwachten in het formatieproces begin 2026 uitgenodigd te worden bij de informateur.

Bespreekpunten

3. Voordracht penningmeester bestuur Unie van Waterschappen/Portefeuille Bedrijfsvoering, Digitalisering, Financiën (Bijlage LV-25-24; VERTROUWELIJK)

De voorzitter geeft het woord aan de voorzitter van de selectiecommissie, Erik den Hertog die Floor Wissing-Kunst voordraagt als penningmeester van de Unie van Waterschappen met als portefeuille Bedrijfsvoering, Digitalisering en Financiën. Zij is sinds 2022 voor de VVD dagelijks bestuurder van Waterschap Rijn en IJssel. Bij het waterschap heeft ze onder meer financiën, circulaire economie, energietransitie en digitale transformatie in haar portefeuille.

De stembriefjes worden uitgedeeld. Pieter van de Stadt, Cees Pieter van Burgsteden en Meindert Smallenbroek vormen de tijdelijke commissie van stemopname.

De voorzitter meldt verheugd dat Floor Wissing unaniem door de 21 leden is verkozen. De benoeming gaat in per 1 januari 2026. Aan het eind van deze Ledenvergadering zal zij even kort kennismaken met de leden en aanschuiven bij de lunch. Er wordt decharge verleend aan de selectiecommissie na dankzegging voor hun inzet.

De voorzitter benoemt vervolgens dat het verder aanpassen van de selectieprocedure in de veelheid der prioriteiten is blijven liggen en dat dit in 2026 verder wordt opgepakt. Daarbij is belangrijk om ook goed na te denken over hoe kandidaten te enthousiasmeren en motiveren om het relevante en ook leuke bestuurlijke werk voor de Unie te doen. Het Uniebestuur denkt ook verder na over hoe het bestuur verder te versterken. Het Uniebestuur waardeert de aangeboden hulp en de oproep van de leden tijdens de vorige ledenvergadering om, waar nodig, onorthodoxe stappen te nemen al dan niet vast of tijdelijk tot aan in ieder geval de waterschapsverkiezingen van maart 2027.

Hetty Klavers vindt dat dit iedereen raakt: hoe maken we het besturen aantrekkelijker en hoe kunnen we de mensen van de Unie steunen.

Marijn Ornstein roept op om de statuten nog eens goed door te nemen, waar nodig te zorgen voor wijzigingen en zij draagt daar graag aan bij.

Stefan Kuks roept het bestuur op om bij verminderde beschikbaarheid of uitval hulptroepen in te zetten. Erik de Ridder roept ook op om vervanging te regelen als dat nodig is en nodigt het bestuur uit om een beroep te doen op de aangeboden steun. De voorzitter dankt de sprekers voor hun collegiale inbrengen en ervaart die als steun.

4. Begroting Unie van Waterschappen (Bijlagen LV 25-25a en b)

De voorzitter geeft het woord aan portefeuillehouder Vincent Lokin.

Vincent Lokin licht toe dat de voorliggende begroting 2026 van de Unie van Waterschappen een uitwerking is van de eerder vastgestelde Kadernota 2026. De CBDF heeft een positief advies gegeven. De Ledenvergadering wordt gevraagd om:

1. in te stemmen met de begroting 2026 waarin de besluitvorming van de Kadernota 2026 (8% contributieverhoging) is verwerkt;
2. kennis te nemen van de aanpassing van de indexatie van de salarissen van 2,2% naar 3,5%, waarmee de contributie met 1,3% toeneemt;
3. een besluit te nemen over de keuze op welke manier de Unie de inzet op de lobby voor EU subsidies kan continueren, voor het behoud van een structurele Europese subsidie coördinator/ het behoud van Europese lobbyactiviteiten wordt gevraagd om in te stemmen met een verhoging van de begroting met € 100.000, waarvan de dekking wordt gerealiseerd door een additionele contributieverhoging van de leden;
4. om het principiële gesprek te agenderen over de rol en taken van de Unie en welke weerslag dit heeft op de begroting van de Unie.

Roeland van der Schaaf uit zijn complimenten voor de voorliggende begroting en stemt ermee in. Lobbywerk ('punt 3') is zeer belangrijk en daar moet de Unie niet op interen.

Saskia Borgers gaat akkoord met punten 1, 2 en 4 en wil graag dat bij punt 3 eerst in beeld gebracht wordt wat er nodig is, voordat haar waterschap daarmee kan instemmen.

Toine Poppelaars gaat met alle punten akkoord.

Antoinet Looman stemt eveneens in. Over punt 3, de belangenbehartiging is in de CBDF uitvoering gesproken en ook daarmee akkoord.

Jos Beemsterboer ziet een totale contributiestijging van 9,3% (= 8% + 1,3%). Het geld voor een lobbyist zou per waterschap neerkomen op ongeveer € 5.000. Enerzijds is het de vraag waarom dat niet in de bestaande begroting kan worden gevonden, anderzijds gaat het per waterschap over een gering bedrag. Spreker gaat akkoord, maar wil wel graag terugzien hoe de taak daadwerkelijk wordt ingevuld.

Cees Pieter van Burgsteden accordeert alle vier de punten.

Els Otterman gaat akkoord met alle punten. Wat betreft punt 3: de kosten voor een lobbyist verdienen zich gewoon terug. Punt 4 gaat ook over de agendering aan de verschillende tafels: wat kan de Unie betekenen en waar gaat het de waterschappen helpen?

Geert-Jan ten Brink bedankt het Uniebestuur voor de begroting en stemt in. Het is belangrijk om de lobby in stand te houden.

Tanja Cuppen sluit zich bij vorige spreker aan.

Erik de Ridder stemt in met punten 1, 2 en 4 en pleit om het goede gesprek te voeren over wat de Unie doet en wat de waterschappen ervoor terugkrijgen. Spreker is ook akkoord met punt 3, is echter niet tevreden met de manier waarop het gesprek hierover in de CBDF is gevoerd.

Saskia Borgers vraagt waarom het gesprek niet in de CCIWIS is gevoerd.

Erik de Ridder merkt op dat het vanuit de begroting logisch is om dit in de CBDF te voeren. Als de Unie 'alles' zou doen, dan zou dat een stijging van 12 procent inhouden. Herprioritering gaat ook over dingen die

we niet meer doen en waar we het Uniebestuur op aanspreken als we er last van hebben. En dat is niet het goede gesprek.

Stefan Kuks stemt in, inclusief punt 3 want een deskundige lobbyist in Brussel blijft nodig. En het is belangrijk om het goede gesprek binnen de vereniging te blijven voeren.

Joyce Sylvester is complimenteuz over de begroting. Akkoord met punten 1 en 2. Ook met de lobbyist (punt 3), want de investering daarin verdient zich gewoon weer terug. Punt 4 raakt nadrukkelijk ook aan het Unie strategietraject.

Piet-Hein Daverveldt stemt in, inclusief het continueren van de lobbyactiviteiten om in Brussel voldoende subsidie los te krijgen. Aangezien de lobbyactiviteiten een zeer gering percentage zijn van de totale begroting had dit volgens hem op dit moment geen begrotingswijziging hoeven te vragen. Het is wel belangrijk om in het proces van de kadernota nadrukkelijker te kijken welke keuzes er gemaakt moeten worden.

Hetty Klavers ziet dat we in de begroting 'scherp aan de wind varen'. Hulde voor het Uniebestuur en de medewerkers van het Uniebureau. Lobbywerk is zeer belangrijk en de investering wordt snel terugverdiend. Akkoord met punten 1 t/m 4.

Marijn Ornstein gaat ook akkoord met de punten 1 t/m 4. Punt 3: het lobbywerk is een zeer belangrijke activiteit. Waterschappe Vallei en Veluwe is akkoord. Spreekster hoort collega's aangeven dat het om een relatief laag bedrag gaat, maar we moeten met die argumentatie wel alert zijn op een 'glijdende schaal'.

Hans Pereboom stemt in en vindt dat punt 3 gewoon structureel in de begroting moet zitten. Koppel het aan punt 4. Is een ton wel genoeg of zou dit misschien meer moeten zijn?

Jan Bonjer is het eens met Piet-Hein Daverveldt en Marijn Ornstein en stemt in met alle punten. Spreker stelt ook de open vraag of en hoe we tijdens de ledenvergadering ervaringen bespreken die door aanwezigen zijn opgedaan in een commissievergadering. Punt 4 vraagt extra en urgente aandacht en het is ook goed om daarbij het historisch perspectief mee te nemen en te kijken naar in eerdere jaren gemaakte fundamentele opmerkingen, onder andere over de taakverdeling centraal/decentraal, die naar mening spreker nog boven de markt hangen.

Joris Bengevoord accordeert de punten 1 t/m 4 en ziet punt 4 in samenhang met het strategietraject.

Mario Jacobs sluit zich hierbij aan en stemt in met alle punten, waarbij hij veel waarde hecht aan het structureel inbedden in de begroting van punt 3. Vergeleken met bijvoorbeeld de VNG zitten we hier 'voor een dubbeltje op de eerste rang'.

Pieter van de Stadt gaat akkoord met alle punten. Het structureel, langjarig verankeren van expertise is nodig en verzoekt om dit mee te nemen bij de uitwerking van punt 4 en de kadernota van 2027.

Rogier van der Sande stemt in met alle punten. De Unie doet zeer goed werk en er is geen onderwerp te bedenken dat waterschappen individueel beter zouden kunnen doen. Een contributieverhoging van 8% is 'een koopje'. Neem bij punt 4 mee dat we in gezamenlijkheid beter worden dan wat een waterschap voor zichzelf kan organiseren en dat zou eerder tot een verhoging dan een verlaging moeten leiden. En daarbij hoort punt 3 structureel in de begroting.

Vincent Lokin bedankt de leden voor hun inbreng: alles is goed gehoord en belangrijk. We blijven erover met elkaar in gesprek. Het lobbywerk (een volledige fte) verdient zich waarschijnlijk terug.

Saskia Borgers vraagt of in beeld gebracht kan worden wat punt 3 inhoudt en vraagt waarom dit niet binnen de begroting past. En pleit qua systematiek eerder voor een begrotingswijziging als dat nodig is.

Vincent Lokin reageert dat de weging van de herprioriteringsdossiers in het belang van de waterschappen is gedaan en omdat de rek er uit is, nu gekozen is voor het de voorgestelde additionele ton.

Saskia Borgers wil graag (in de CCIWIS) een sterker en beter gesprek voeren over wat er nodig is, we moeten misschien zelfs nog wel méér moeten doen.

De voorzitter koppelt voorgaande discussie nadrukkelijk aan het strategietraject van de Unie. Dat is nog niet afgerond bij de kadernota, maar de tot dan toe opgehaalde opbrengsten kunnen wel worden meegewogen.

Vincent Lokin is het met de voorzitter eens. Spreker bedankt het Uniekantoor, met name Meindert Smal-
lenbroek en Mark Tegelaar voor de inzet.

De voorzitter stelt vast dat de Ledenvergadering instemt met de begroting 2026:

1. conform de besluitvorming van de Kadernota 2026 met 8% contributieverhoging;
2. een additionele 1,3% contributieverhoging als gevolg van de aanpassing van de indexatie van de salarissen van 2,2% naar 3,5;
3. het verhogen de begroting met € 100.000, waarvan de dekking wordt gerealiseerd door een additi-
onele contributieverhoging van de leden om de Europese subsidie coördinator te behouden en
wordt gekeken of dit structureel in de begroting kan worden ingebed;
4. om het principiële gesprek te agenderen over de rol en taken van de Unie en welke weerslag dit
heeft op de begroting van de Unie. Daarbij wordt een koppeling met het strategietraject gelegd en
ook gekeken naar de meerwaarde van gezamenlijke activiteiten en inspanningen. De wijze van dia-
loog en besluitvorming is een wezenlijk onderdeel van dit proces.

5. Uitheemse rivierkreeften (Bijlagen LV-25-26a t/m d)

Erik den Hertog leidt het advies van de Commissie Watersystemen (hierna: CWS) over het dossier rondom
de Amerikaanse rivierkreeften in. Een besluit tot het verkennen van een juridisch proces raakt de vereni-
ging in brede zin en daarom wordt de Ledenvergadering gevraagd om daarover te besluiten. Nu ligt voor
om:

1. het goede gesprek te voeren over het advies van de CWS aan de Ledenvergadering om het juridi-
sche spoor te verkennen;
2. mee te wegen in hoeverre het mogelijk positieve effect van een juridische procedure opweegt te-
gen de mogelijk verstrekkende (negatieve) gevolgen;
3. en indien de Ledenvergadering het juridisch spoor wil verkennen, de mogelijke scenario's in kaart
te brengen en deze in combinatie met een zorgvuldige analyse van de verschillende aanpakken,
via de CWS terug te leggen bij de Ledenvergadering.

Rogier van der Sande steunt de aanpak om te onderzoeken of een juridisch spoor mogelijk is. Het pro-
bleem van invasieve exoten is echter breder dan alleen de Amerikaanse rivierkreeft, denk bijvoorbeeld
aan de waternavel. De exotenproblematiek (planten en beesten) neemt toe, heeft impact op financiën en
veiligheid en we moeten daarover met elkaar in gesprek.

Pieter van de Stadt vindt het triest om te moeten vaststellen dat de overheid haar taken verzaakt. De fi-
nanciering van de bestrijding van exoten ligt bij het rijk en het rijk mag daarop stevig aangesproken wor-
den. Spreker ziet een besluit graag in de volgende Ledenvergadering geagendeerd.

Jan Bonjer zegt nog niet aan de rivierkreeften te zijn toegekomen omdat het waterschap het druk heeft
met de overlast die bevers (van oorsprong Duits) veroorzaken sinds hun herintroductie in de Biesbosch.

Hans Pereboom benadrukt het belang van kenbaar maken dat de Unie een juridisch spoor gaat verken-
nen.

Marijn Ornstein steunt de verkenning van het voeren van een juridisch proces en ziet dat graag verbreed
naar de bestrijding van andere plaagsoorten waarvoor het rijk aan de lat staat.

Piet-Hein Daverveldt steunt het meerderheidsadvies van de CWS en vindt het niet logisch dat nu in de Le-
denvergadering wederom over het juridische spoor wordt gesproken zonder dat er nieuwe overwegingen
zijn die niet al bekend waren tijdens de bespreking in CWS. Spreker vraagt naar de interpretatie van het
derde beslispunt omdat de finale beslissing over het juridisch spoor nu wordt doorgeschoven naar een
volgende LV terwijl volgens hem de meerderheid van CWS adviseerde om het juridische spoor nu te gaan
volgen. Spreker geeft aan dat Delfland zijn juridische stappen versus LVVN vervolgt en benadrukt het be-
lang van goede afstemming van de communicatie naar de buitenwacht vanuit de Unie en Delfland.

Joyce Sylvester laat weten dat haar waterschap geen voorstander is van een juridische procedure tegen het Rijk. Zo'n traject duurt jaren en werkt verlamdend. Een verkenning/onderzoek zou wel kunnen. Waterschap Amstel, Gooi en Vecht gaat ondertussen gewoon door met het voor eigen rekening bestrijden van de Amerikaanse rivierkreeften in het eigen gebied.

Erik de Ridder is geen voorstander van een juridisch proces tegen de rijksoverheid, ondanks dat de uitheemse rivierkreeften een groot probleem zijn. Spreker is hoopvol over de resultaten van natuurvriendelijke oevers die het Hoogheemraadschap van Rijnland als middel ter bestrijding van de exoten heeft aangelegd. Een onderzoek naar een juridisch spoor is wel een optie.

Tanja Cuppen ziet meer heil in het volgen van een bestuurlijke spoor. Onderzoek naar een juridisch traject is een goed drukmiddel. In haar waterschap vinden momenteel pilots voor de bestrijding plaats.

Geert-Jan ten Brink is niet zo bang voor een mogelijke verstoring van de goede relatie met het Rijk en een juridische spoor kan zelfs de relatie ten goede komen. Spreker steunt Piet Hein Daverveldt in de positionering van de CWS.

Cees Pieter van Burgsteden stemt in de voorstellen. Verkenning van een juridisch spoor is belangrijk. Onderzoek in de gebieden naar bestrijdingsmethoden van exoten is belangrijk. Er zijn nog meer invasieve exoten die voor overlast zorgen in het aquatisch milieu.

Jos Beemsterboer is het eens met het CWS-advies en vindt het verzoek om verbreding naar andere exoten logisch. Het is vreemd dat als rivierkreeften worden gevangen bij de bestrijding van bijv. muskusratten, ze volgens de regels moeten worden teruggezet.

Toine Poppelaars is voorstander van een tweesporenbeleid: bestuurlijk en juridisch.

Saskia Borgers steunt het voorstel van de CWS en wil een juridische procedure niet schuwen. En steunt het voorstel om te verbreden naar de andere plaagsoorten.

Roeland van der Schaaf kan instemmen en om een juridische procedure te verkennen.

Hetty Klavers kan instemmen met het voorliggende besluit en vindt dat waar een besluit iedereen raakt, de Ledenvergadering het juiste gremium is, de Ledenvergadering kan aan dat besluit extra kracht geven.

Erik den Hertog bedankt de leden voor hun input en stelt vast dat alle waterschappen het doel hebben om de Amerikaanse rivierkreeften te bestrijden. En er zijn inderdaad meer invasieve exoten (flora en fauna). Deze uitheemse plaagsoorten verstoren de biodiversiteit en hebben een negatief effect op de waterkwaliteit. De verkenning van het juridisch spoor heeft als doel om de mogelijkheden die ons ter beschikking staan te onderzoeken. Verdere besluitvorming gaat via de CWS en de Ledenvergadering, in verband met de bredere impact op de hele vereniging. In de analyse worden zowel de negatieve als de positieve effecten van een juridisch proces meegewogen. Er wordt hard aan gewerkt maar met beperkte menskracht is het nog niet duidelijk of besluitvorming in de eerstvolgende Ledenvergadering van april 2026 kan plaatsvinden.

De voorzitter informeert of er behoefte is aan een tweede termijn.

Piet-Hein Daverveldt noemt dat het primaire doel blijft om een methode te vinden om het Ministerie van LNVN in beweging te krijgen. Een juridisch proces is bedoeld als pressiemiddel, naast lobby en kan op verschillende momenten druk geven. Verkenning van een juridisch spoor geeft antwoorden geven op vragen over impact, scenario's en kostenplaatje. Verdere besluitvorming moet via de CWS naar de Ledenvergadering.

Joyce Sylvester vindt dat Ledenvergadering en CWS op één lijn moeten zitten. Er moet geen verschil zijn tussen het standpunt hier en dat van de vertegenwoordiger van het waterschap in de CSW. Spreker blijft bij haar opvatting dat het prima is om te verkennen, maar procederen gaat te ver.

Pieter van de Stadt hecht aan besluitvorming in de eerstvolgende Ledenvergadering en ziet graag dat daar op wordt ingezet. Het is belangrijk om een duidelijk signaal richting het Rijk te geven om financiële middelen ter beschikking stellen voor de effectieve bestrijding van de Amerikaanse rivierkreeften.

Rogier van der Sande steunt de verkenning van een juridische procedure, zodat daarna afgewogen kan worden of er daadwerkelijk geprocedeerd wordt. Momenteel is er een (dubbel)demonstratie kabinet en het kan zijn dat er straks andere besluiten worden genomen.

De voorzitter vat samen. Het doel is om het Ministerie van LNV in beweging te krijgen (impact creëren). Risico van een juridisch proces is dat waterschappen niet meer worden uitgenodigd om plaats te nemen aan bepaalde overlegtafels. De oproep tot verbreding naar andere exoten is gehoord.

Spreker constateert dat de Ledenvergadering instemt om nu eerst te onderzoeken welke mogelijke invullingen van het juridisch spoor er zijn en deze, voorzien van scenario's, een risicoanalyse en kostenplaatje, terug te leggen voor besluitvorming bij de Ledenvergadering, zodat de Ledenvergadering een gewogen besluit kan nemen over verdere stappen.

6. Besluit Herijking HWBP (Bijlagen LV-25-27a t/m e)

De voorzitter noemt de herijking van het Hoogwaterbeschermingsprogramma (hierna: HWBP) en impactvol dossier en inventariseert wie wil spreken.

Vincent Lokin benadrukt de alliantie die destijds met het Rijk is aangegaan: waterschappen en Rijk financieren beide 50 procent van de kosten op het gebied van dijkversterkingsoperaties in het kader van het HWBP. De samenwerking gaat goed, maar kan altijd beter. De ambtelijke uitwerking loopt tot nu toe voortvarend en de naar verwachting volgt in de zomer van 2026 wordt de volledige doorvertaling. De Uniecommissie waterveiligheid (CWV) is positief gestemd.

Erik de Ridder noemt dat hij eerder kritisch is geweest en geeft complimenten voor het proces en hoe recht is gedaan aan de zorgen. Er ligt een mooi resultaat.

Joyce Sylvester kan instemmen met het voorstel. Het was een goed proces en bedankt daarvoor.

Mario Jacobs geeft alle steun en hecht aan het vasthouden van gezamenlijkheid en goede afstemming.

Rogier van der Sande spreekt van een mooi proces, geeft complimenten over het goede gesprek.

Ook Roeland van der Schaaf steunt het proces en aanpak.

Saskia Borgers gaat ook akkoord met het proces maar geeft wel vanuit het Waterschap Limburg de volgende aandachtspunten bij de verdere uitwerking:

- *“OOG kan op nationaal programmaniveau richting voor de opgave. Deze kunnen echter niet leidend zijn voor waterschappen of individuele projecten. Daarvoor is de LBO.*
- *Het komen tot een projectovereenkomst moet geen willekeurig proces zijn. Uitwerking is nodig zodat dit overal op dezelfde wijze gebeurt met voorspelbare uitkomsten.*
- *Uitkomst van het go – no go moment mag geen verrassing zijn. Heldere criteria en uitwerking van het proces zijn nodig. Waterschap Limburg werkt met stuurgroepen waarin met partners besluiten worden genomen. De Go/ No- go momenten creëren een extra spoor naast stuurgroepbesluitvorming bij faseovergang. Dit vergt afstemming van deze sporen.*
- *Het referentiekader gaat nog verschillende kanten uit: waarden zijn kaderstellend en tegelijkertijd is het ‘basis voor afspraken’. Als Waterschap Limburg zijn wij van mening dat het referentiekader richtinggevend is om in overleg te komen tot de juiste normbedragen. Resultaat wordt overgenomen in “bindende afspraken” en zijn daarmee kaderstellend. Waterschappen dienen ook een stem krijgen bij actualisatie referentiekader. Doordat Limburg met dijkintroductie een andere uitgangssituatie kent, is het referentiekader uitdagend.*
- *Het streven om de nieuwe afspraken zodra gereed bindend te verklaren voor reeds gestarte projecten is begrijpelijk. Dit vergt echter wel een impact-analyse om ongewenste effecten te voorkomen.*

- *Als WL willen we vooroplopen bij standaardisering en uniformering: we hebben de alliantie veel te bieden.*
- *Doordat voldoende middelen beschikbaar komen om de lopende scope te dekken wordt de noodzaak tot onvrijwillige voorfinanciering minder. Bij een besluit een project onder voorfinanciering te starten, wordt het risico echter groter door go/no go momenten. Om andere risicobenadering te laten werken, is zekerheid nodig wanneer claim wordt gehonoreerd. Alleen dan kunnen we conform ramen."*

Toine Poppelaars deelt een compliment uit voor het doorlopen traject en de solidariteitsgedachte in de sector. En herinnert eraan om de bijdrage van het Rijk te verzekeren.

Cees-Pieter van Burgsteden spreekt van een belangrijk dossier. Spreker is content voor de voortgang van de herijking van het HWBP, geeft steun aan de herijking en heeft alle vertrouwen in de verdere voortgang. Daarbij legt hij namens het Wetterskip een stemverklaring af:

- *"Het Wetterskip Fryslân kan instemmen met de herijking van het HWBP.*
- *Het Wetterskip Fryslân vraagt aandacht voor:*
  - *Betere informatievoorziening vanuit het programmabestuur. Voor een programma van deze aard en omvang moet dat meer prioriteit krijgen. Transparantie is van belang voor de onderlinge verstandhouding en samenwerking.*
  - *Regie op programmaniveau is met recht een belangrijk punt in de herijking, maar onderstreep het belang van autonomie op de uitvoering met ruimte voor regionaal maatwerk. Solidariteit gaat twee kanten op: van het programma naar de deelnemers vanuit de deelnemers naar het programma. Als de autonomie bij de deelnemers verdwijnt, verdwijnt ook het draagvlak onder het programma."*

Els Otterman geeft steun en benoemt de wederkerigheid van solidariteit. Namens het AB van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden deelt zij de motie 'Van sober en doelmatig naar slim en doelmatig HWBP' uit (aangehecht als **bijlage LV 26..-a**)

Vincent Lokin bedankt de leden voor hun reacties. Het belang is enorm. Spreker is blij met de uitgesproken solidariteit, transparantie en integraliteit. Ook dank aan de portefeuillehouders van de 21 waterschappen voor hun inzet op het HWBP-dossier.

De voorzitter bedankt met name Vincent Lokin voor zijn werkzaamheden de afgelopen jaren op diverse dossiers en fijn dat Floor Wissing vanaf 2026 het penningmeesterschap en bedrijfsvoering, digitalisering en financieel deel van diens huidige portefeuille zal gaan overnemen. *Applaus vanuit de Ledenvergadering.*

Spreker stelt vast dat de Ledenvergadering instemt met de bestuurlijke afspraken die invulling geven aan de herijking van het HWBP.

Korte Bespreekpunten - Hamerstukken

7. Concept-verslag Ledenvergadering van 31 oktober 2025 (bijlagen LV-25-28a en b)

De voorzitter stelt vast dat de Ledenvergadering inhoudelijk en redactioneel instemt met het verslag van de vorige Ledenvergadering van 31 oktober 2025. In het lijstje afwezig is de suggestie gewekt dat Luzette Kroon het Wetterskip Fryslân vertegenwoordigt (dat doet Cees Pieter van Burgsteden). Zij zit natuurlijk als Uniebestuurder bij de ledenvergadering. Dit is inmiddels aangepast (aangepast verslag aangehecht als **bijlage LV 25-...b**)

8. Concept-verslag extra online Ledenvergadering van 14 november 2025 (bijlage LV-25-29)

De voorzitter stelt vast dat de Ledenvergadering inhoudelijk en redactioneel instemt met het verslag van de extra digitale (Teams) Ledenvergadering van 14 november 2025. Er zijn geen opmerkingen 'naar aanleiding van'.

Rondvraag en Sluiting

9. Rondvraag

De voorzitter informeerde al bij de opening of er nog behoefte was aan punten voor de Rondvraag.

Marijn Ornstein: Tijdens de bestuurlijke NIS2 training die het college van WSVV volgde werden wij erop geattendeerd dat in de aanstaande regelgeving (cyberbeveiligingswet) is opgenomen dat een storing langer dan 4 uur in een onderdeel van kritieke infrastructuur gemeld moet worden. Is er tijdens de consultatie en in de reactie vanuit de Unie over nagedacht wat dit betekent, omdat de definitie van kritieke infrastructuur veelomvattend is en een kleine storing (bijv van een gemaal) van 4 uur niet direct een risico hoeft te zijn. Spreekster vraagt de aandacht van de Unie hiervoor in de consultatie.

Vincent Lokin zegt toe hier later nog op te zullen terugkomen.

Marijn Ornstein heeft nog een tweede punt: de waterschappen in Utrecht hebben een samenwerkingsovereenkomst op het gebied van VTH met provincie, gemeentes, omgevingsdiensten en waterschappen. Het zou goed zijn om in andere provincies ook op een dergelijke manier te gaan samenwerken. Zou de Unie in gesprek kunnen met het IPO om een eenduidige structuur van samenwerking op het gebied van toezicht en handhaving te verkennen?

Sander Mager antwoordt dat het interessant is om dit te onderzoeken.

Joyce Sylvester vraagt nog even kort de aandacht voor het opgeheven Waternet. Inmiddels heeft Waterschap Amstel, Gooi en Vecht een nieuwe logo laten maken. Dat wordt getoond.

En spreker vraagt aandacht voor het boek '*Hiaten in de Grondwet*' dat onder haar redactie begin 2026 verschijnt en waaraan Stefan Kuks ook heeft meegewerkt.

Erik de Ridder vraagt de aandacht voor invulling van een vacature die is ontstaan bij werkgeversvereniging VWW. Dit bestuurswerk is belangrijk voor de sector!

Els Otterman verwijst naar de Programmaraad Toekomstbestendig Bouwen & Klimaatadaptatie, HDSR en Zuiderzeeland nemen daaraan deel en doet een warme aanbeveling aan de andere leden om ook deel te nemen.

Antoinet Looman vraagt de aandacht voor een aantrekkelijke tentoonstelling getiteld '*Waterhelden van weleer*'. In het Nederlands Watermuseum is er bijvoorbeeld ruimte vrijgemaakt voor informatie over waterbouwer Jan Adriaanszoon Leeghwater.

Inmiddels is Floor Wissing aangeschoven. Zij wordt verwelkomd door de voorzitter met bloemen en applaus vanuit de Ledenvergadering.

De voorzitter zegt graag een nieuwe jaarlijkse traditie te willen voorstellen. Mede met het oog op het 100-jarig bestaan van de Unie van Waterschappen in 2027 leek het spreker een mooie gedacht om een 'nestor' uit de Ledenvergadering in de laatste Ledenvergadering van het jaar een terugblik op het afgelopen jaar te laten uitspreken. Stefan Kuks mag als langst zittend lid van de Ledenvergadering (vanaf 2007) het spits afbijten.

Stefan Kuks begint zijn betoog met een verwijzing naar de 'wijzen uit het oosten'. Dat is, naast Floor Wissing natuurlijk, ook bijvoorbeeld zanger en tekstdichter Daniël Lohues (bekend van de band Skik). Hij schreef het lied '*As de liefde mar blef winnen*':

<https://www.youtube.com/watch?v=v6vQmNUIZy> en <https://www.youtube.com/watch?v=mQ3q-7JYexo>

De waterschappen hebben te maken met verschillende manieren van 'weerbaarheid' op vele terreinen.

Applaus vanuit de Ledenvergadering.

10. Sluiting

Na dankzegging voor de inbreng van de leden sluit de voorzitter de vergadering. De volgende Ledenvergadering vindt plaats op vrijdag 17 april 2026 in Amersfoort.

Van sober en doelmatig naar slim en doelmatig

Het Algemeen Bestuur van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, in vergadering bijeen op 19 november 2025,

Constateerend dat:

- In het Herijking Hoogwater Beschermingsprogramma (HWBP) de randvoorwaarde voor de verhoging solidariteitsbijdrage een effectievere en efficiëntere uitvoering is overeengekomen.
- Het Rijk 0,25 miljard vooralsnog minder heeft bijgedragen dan in de met de Unie van Waterschappen en alle waterschappen overeengekomen afspraken over de middellange termijn financiering.
- Op 9 oktober 2024 het Algemeen Bestuur de motie 'hoe houden we droge voeten' heeft aangenomen waarin het Algemeen Bestuur de volledige bijdrage vanuit het Rijk van 1,25 miljard voorwaardelijk heeft gesteld om de continuïteit van het integrale HWBP te garanderen.
- In het oorspronkelijke HWBP het toenmalige advies van het college van rijksbouwmeesters luidde: *"Voor het maximale rendement op de geïnvesteerde euro's is het nodig om in het HWBP te acteren als koopman en rentmeester. Het moet van sober en doelmatig, naar slim en doelmatig. We hebben immers noch de ruimte, noch het geld, noch de tijd om de opgaven los van elkaar te zien. Als je niet natuurinclusief beheert, dan verlies je alsnog de wedstrijd. Juist met die synergie tav biodiversiteit ga je efficiënt om met maatschappelijke kosten."*
- Dat bloemrijke dijken werden genoemd als voorbeeld voor slim en doelmatig, omdat deze zowel de stabiliteit van de dijk versterken als het bijdragen aan het de landschappelijke kwaliteit.
- In de nota van het Ministerie van I&W dd. 26 september 2023 op basis van diverse aangenomen moties in de Tweede Kamer, wordt gezegd *"dat een dubbeldoelstelling van het HWBP soms wel en soms niet loont, maar dat met het ontwerp te sturen valt op het rendement van het project: door meekoppelkansen te kiezen die los al meer baten dan kosten hebben. Daarbij blijkt dat meekoppelkansen die de vorm aannemen van pure landschap-architectonische verfraaiing (dus vormgeving, zichtlijnen en materiaalgebruik), dusdanig weinig extra kosten met zich meebrengen, dat gezien hun doorgaans hoge belevingsbaten, de kans groot is dat zij lonend zullen zijn."*
- het in een later stadium alsnog nemen van maatregelen tbv de biodiversiteit, waarvan te verwachten is dat dit vanwege internationale verplichtingen op termijn onvermijdelijk is, waarschijnlijk tot aanzienlijk hogere kosten zal leiden

- Het Rijk in de herijking de oorspronkelijke criteria van het HWBP, zoals de versterking van de biodiversiteit, van de landschappelijke kwaliteit en van de cultuurhistorie, niet meer wordt genoemd.

Verzoekt het college:

In de besluitvorming in de Unie van Waterschappen te pleiten voor een slimme en doelmatige uitwerking van de herijking van het HWBP, waarbij ook criteria als biodiversiteit, landschappelijke kwaliteit en cultuurhistorie aan de orde komen.

En gaat over tot de orde van de dag.

Water Natuurlijk HDSR, Gerda Oskam

Partij van de Arbeid, Nicole Teeuwen

Christen Unie, Christine Pleijsier

Partij voor de Dieren, Frank-Jurien Dam

Algemene Waterschapspartij, Susan Spieksma

Concept-verslag van de Ledenvergadering gehouden op vrijdag 31 oktober 2025 te Hilversum

Aanwezig

Jeroen Haan (voorzitter), Joris Bengevoerd (Brabantse Delta), Jan Bonjer (Hollandse Delta), Saskia Borgers (Limburg), Remco Bosma (Hollands Noorderkwartier), Cees Pieter van Burgsteden (Fryslân), Piet-Hein Daverveldt (Delfland), Goos den Hartog (Rivierenland; *plv. Tanja Cuppen*), Mario Jacobs (Aa en Maas), Hetty Klavers (Zuiderzeeland), Stefan Kuks (Vechtstromen), Vincent Lokin (De Dommel; *Uniebestuur*), Sander Mager (Amstel, Gooi en Vecht; *Uniebestuur*; *plv. voorzitter*), Marijn Ornstein (Vallei en Veluwe), Els Otterman (De Stichtse Rijnlanden), Toine Poppelaars (Scheldestromen), Erik de Ridder (De Dommel), Rogier van der Sande (Rijnland), Roeland van der Schaaf (Noorderzijlvest; *vertegenwoordigt Geert-Jan ten Brink, Hunze en Aa's*), Dirk-Siert Schoonman (Drents Overijsselse Delta), Pieter van de Stadt (Schieland en de Krimpenerwaard), Joyce Sylvester (Amstel, Gooi en Vecht) en Dennis Wolsink (Rijn en IJssel; *plv. Hein Pieper*) *Uniebureau*.

Meindert Smallemoed (algemeen directeur), Chris van Duuren, Romy Jansen, Jeroen Smit, Nine van Gent (secretaris LV) en Eric de Vries (verslaglegging)

Afwezig

Geert-Jan ten Brink (Hunze en Aa's), Tanja Cuppen (Rivierenland), Erik den Hertog (Vallei en Veluwe; *Uniebestuur*), Luzette Kroon (Uniebestuur), Hein Pieper (Rijn en IJssel) en Annette van Velde (Noorderzijlvest; *Uniebestuur*)

1. Opening

De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen van harte welkom.

- Dit keer is Landgoed De Zwaluwenberg (defensierrein) in Hilversum de vergaderlocatie: vanmiddag zal hier ook de vergadering van de Uniecommissie Crisisbeheersing en Integriteit (CCI) plaatsvinden. Na de lunch is er een fotomoment met demissionair Staatssecretaris van Defensie Gijs Tuinman.
- Dit is de eerste Ledenvergadering van Joris Bengevoerd, de nieuwe dijkgraaf van Waterschap Brabantse Delta.
- Er zijn enkele afwezigen en plaatsvervangers (zie hierboven).
- Er zijn drie toehoorders vanuit het Uniebureau bij het openbare deel van de vergadering (zie hierboven).
- Er is een nazending van het vertrouwelijke deel van de vergadering: agendapunt 5.
- Hetty Klavers komt met een procedurevoorstel en ziet graag dat agendapunt 5 besluitvormend is in plaats van oordeelsvormend.
- Joyce Sylvester heeft aangegeven gebruik te willen maken van de rondvraag: Discriminatietoets Publieke Dienstverlening.
- Chris van Duuren van het Uniebureau (als beleidsmedewerker crisisbeheersing gedetacheerd vanuit het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard) geeft een korte toelichting op deze historische vergaderplek: de 'Leerkamer' van Landgoed De Zwaluwenberg. De Zwaluwenberg kent een lange historie die teruggaat tot de 14^e eeuw. Vanaf 1945 is het de thuisbasis van de

Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht (IGK): Prins Bernhard was destijds de eerste IGK. Dit was ook de plek van menige kabinetsformatie door de jaren heen.

Voorzitter Jeroen Haan draagt de voorzittershamer over aan vicevoorzitter Sander Mager, die deze Ledenvergadering voor het grootste deel zal voorzitten, omdat Jeroen Haan op alle onderwerpen de portefeuillehouder is.

2. Actualiteiten en mededelingen (mondeling)

2.1 Stand van zaken/ontwikkelingen lopende dossiers Den Haag

De voorzitter geeft aan dat op dit punt er geen inbreng is.

Bespreekpunten

3. Tweede Kamerverkiezingen 29 oktober 2025 en de inzet voor de formatie (mondeling)

De voorzitter geeft het woord aan Meindert Smallenbroek die een presentatie zal verzorgen getiteld 'Tweede Kamerverkiezingen 2025' [bijgevoegd als LV 25-28b].

Meindert Smallenbroek geeft aan dat de uitslag van de Tweede Kamerverkiezingen van woensdag 29 oktober 2025 een nek-aan-nek race werd tussen D66 en de PVV (beide behaalden 26 zetels). De uitslag wordt maandag 3 november 2025 verwacht. Op die datum wordt ook de vereniging via een webinar bijgepraat. Op 11 november 2025 volgt de onherroepelijke vaststelling. Er zijn verschillende coalities mogelijk:

1. Midden coalitie: 86 zetels: D66, VVD, GL-PvdA en CDA.
2. Centrumrechts coalitie: 75 zetels: D66, VVD, CDA en JA21.
3. Minderheidscoalitie: 66 zetels.

Vanuit de Unie worden diverse acties georganiseerd om de waterpositie goed bij de formerende partijen onder de aandacht te brengen. Er is contact met de (nieuwe) waterwoordvoerders en via de bestuurlijke begeleidingsgroep worden onze waterwensen ingebracht. Het uitdragen van een gezamenlijk Unieverhaal is belangrijk. Daarnaast maakt het Uniebureau een analyse van het regeerakkoord en wat dat voor de waterschappen betekent.

Joyce Sylvester doet de suggestie om ook de waterwoordvoerders van de senaat te betrekken. Meindert Smallenbroek wil daar graag een keer verder over praten.

4. Strategietraject Unie van Waterschappen (bijlagen LV 25-21a t/m c)

De voorzitter benadrukt dat het strategietraject een traject van alle 21 waterschappen is. In deze Ledenvergadering reflecteren we over de vraag hoe iedereen te betrekken, wat de rol van de voorzitters daarbij is en wat er nodig is om dat te kunnen doen. De opgaven en bedreigingen voor de waterschappen zijn groot en urgent. Ze vragen om een door de besturen van de waterschappen gedragen strategische agenda en kompas die richting geven aan ons handelen in de komende decennia.

Jeroen Haan komt met een 'hoofdduiding': er zijn twee groepen behoeftes: (1) onderwerpen die inhoudelijk op ons afkomen: voorbeelden zijn AI, hoogwater op lange termijn of samenwerking in de waterketen;

en (2) handelen we vanuit autonomie of gezamenlijk? Hoe komen we tot gedeeld eigenaarschap en hoe bespreken we dat met de DB's en AB's. .

Dirk-Siert Schoonman zoekt naar hoe het gesprek over de strategie in het eigen waterschap te voeren en Jeroen Haan spreekt van een 'zoektocht' waarbij de Ledenvergadering en/of Uniebestuur kan helpen. Bijvoorbeeld in de vorm van een handreiking.

Dirk-Siert Schoonman zegt dat een centrale voorbereiding wel zou kunnen helpen. Of externe begeleiding. Piet-Hein Daverveldt refereert aan het NSOB-traject uit 2022 ('Hoe te komen tot toekomstbestendige waterschappen') waarbij de nodige helderheid is verschaft. Het is prima om vanuit het kraaiennest zaken in beeld te krijgen, maar we moeten wel bescheiden zijn, want niets is zo onzeker als de toekomst. Klimaatverandering kan bijvoorbeeld sneller op ons afkomen dan verwacht.

Remco Bosma vindt het goed om strategie op de bestuurlijke agenda te zetten maar ziet een uitdaging in het voorkomen dat de eigen strategie botst met die van de Unie.

Marijn Ornstein laat weten dat op het terrein van de 'vorm', de 21 waterschappen een rijk pallet aan kleuren laten zien. Stroomlijning in de vorm van een soort handreiking vanuit de Unie is hierbij wenselijk. En qua 'inhoud': de (klimaat)ontwikkelingen hebben een weerslag op het belastingstelsel van de waterschappen in z'n totaliteit. Voorkom indien mogelijk 'rode lijnen' en maak gebruik van ons verbindend potentieel Els Otterman vraagt aandacht voor het werken aan de positie van de waterschappen en het goed inzetten van instrumenten belangrijk zijn om zo gezaghebbend te zijn. Moeten we de 'rode lijnen' wel noemen? Het is jammer dat de waterbeheerprogramma's van de waterschappen nauwelijks worden genoemd.

Stefan Kuks zegt dat bij het strategietraject de jaarlijkse lastendrukstijging een aandachtspunt is. Bij Waterschap Vechtstromen is een externe partij (Haskoning) ingeschakeld om te adviseren. Wat zijn de hoekpunten van de discussie zonder meteen rode lijnen te benoemen, maar met 'robuuste kijkrichtingen'. Het is goed in dingen in Unieverband te doen, want zaken kunnen te groot/onoverzichtelijk zijn om zelf als individueel waterschap op te pakken.

Hetty Klavers wijst op de richting en rol van de 21 waterschappen samen in Unieverband. Houd de 'flow' in het proces, wetende dat volledigheid niet haalbaar is.

Joyce Sylvester is blij met het voorliggende stuk. Er is behoefte aan bestuurlijke focus en lange termijn focus. Pak grote topics op die ons allemaal raken. Een handreiking is nodig om richting te geven aan het grote gesprek.

Roeland van der Schaaf vreest een enorme financiële impact: een mogelijke verdubbeling van de tarieven in tien jaar tijd. Een praktische handleiding vanuit de Unie en aanwezigheid van de Unie (het bestuur) bij de gesprekken met het AB is gewenst.

Saskia Borgers zegt dat het goed is om van elkaar te leren bij de verschillende Waterbeheerprogrammas in de waterschappen. Het zou leuk zijn het gebied van de inhoud er vanuit het 'blauwe kompas' samen stappen moeten worden gezet door de waterschappen. Het zijn van waterautoriteit en het hebben van autonomie spelen enorm in Limburg. En vanuit het proces is het belangrijk om bij andere waterschappen aan tafel te zitten om iets van elkaar op te kunnen steken.

Erik de Ridder spreekt zijn steun uit voor het ingezette strategietraject van de Unie van Waterschappen. Zijn afdronk van de Strategische Strategie Tweedaagse is dat er verschillend in de waterschappen wordt gedacht. Het is waardevol om de verschillende invalshoeken te bespreken, nog onzeker of dat tot één strategie leidt. Het samen bespreken van de Waterbeheerprogramma's heeft meerwaarde.

Dennis Wolsink benadrukt dat we ons als waterschappen sterker moeten positioneren. Het HWBP-traject bijvoorbeeld wordt nog moeilijk. Het is belangrijk om uitvoeringskracht en -macht te behouden.

Goos den Hertog ziet dat de Unie een rol heeft in de begeleiding van het AB en er is behoefte aan een leidraad. Het is goed als autonome waterschappen gezamenlijke bouwstenen hebben, maar dat moet geen 'beknelling' worden. Het is verstandig om voorzichtig te opereren, ook al gezien de waterschapsverkiezingen in 2027.

Rogier van der Sande is blij dat er ambtelijk al veel werk is verzet. Zoek naar gezamenlijkheid: kijk eens in de keuken van andere waterschappen. Kunnen we elkaar vinden vanuit een eigen belang en verantwoordelijkheid? Het derde kwartaal van 2026 is redelijk 'ambitieuw'.

Cees Pieter van Burgsteden heeft waardering voor wat er al ligt. De SD van Vechtstromen is bij het AB geweest en dat is waardevol, want 'vreemde ogen dwingen'. Het is niet eenvoudig om het gesprek hierover met het AB te voeren en het goed naar het AB over te brengen.

Jan Bonjer introduceert de term 'strategische autonomie' in relatie tot de weerbaarheid van de waterschappen en zal dat verder bij de CCI toelichten. Hoe blijven we minimaal 72 uur 'leveringszeker'.

Toine Poppelaars vraagt zich af hoe we alles betaalbaar houden. Wat bindt ons?

Jeroen Haan benadrukt de complexiteit en rijkdom op inhoud. Opvattingen gaan soms diverse kanten op: kijk daar goed naar. Soms is er een verschil tussen 'tijdshorizon' (kijken vanuit het kraaiennest) en het kijken 'vanuit nu'. Soms verschillen de waterbeheerprogramma's (WBP's) en de eigen strategische waterschapstrajecten. 'Gluren bij de burens' kan helpen: verschillende perspectieven kunnen dan naar voren komen. Laat algemeen besturen van de waterschappen tijdig aanhaken. In 'Q3 2026' zal alles zeker nog niet klaar zijn 'met een nietje erdoor'. Het proces en de gesprekken zijn belangrijk en een leidraad hoe de gesprekken gelijkvormig te voeren kan daarbij helpen.

De voorzitter laat weten dat in de Ledenvergadering van 19 december 2025 een volgende slag zal worden geslagen wat betreft de strategie van de waterschappen en die van de Unie. Dank voor de feedback van vandaag.

De Ledenvergadering heeft kennis kunnen nemen van het geschetste besluitvormingsproces. Besproken is de rol van de voorzitter en wijze van voeren van het bestuurlijke gesprek over de strategische agenda in het waterschap, en wat daarvoor nodig is.

5. Ontwikkelingen Uniebestuur (VERTROUWELIJK) (nazending)

De voorzitter verzoekt Vincent Lokin en de toehoorders de zaal tijdelijk te verlaten, zodat dit agendapunt vertrouwelijk kan worden behandeld.

De voorzitter benoemt de urgente kwetsbaarheid in het Uniebestuur nu Annette van Velde zich wegens persoonlijke omstandigheden heeft moeten terugtrekken. Vincent Lokin neemt de portefeuille Waterveiligheid nu tijdelijk waar naast diens penningmeesterschap en het invullen van portefeuille Bestuur, Digitalisering en Financiën.

Er wordt vertrouwelijk van gedachten gewisseld over de voorgestelde oplossingsrichting.

Na een gedachtewisseling door de leden bedankt de voorzitter de leden voor hun steun en constructieve opmerkingen en de steun voor onorthodoxe oplossingen als dat nodig is.

Jeroen Haan bedankt Annette van Velde voor haar inzet en als kundige en fijne collega en is erg blij met de grote steun van de Ledenvergadering. De herziening van de selectieprocedure voor Uniebestuurders heeft door de omstandigheden stilgelegen maar op de achtergrond is al veel werk verricht. Wellicht is ook een aanpassing van de statuten wenselijk. Hierover zullen we het gesprek nader met elkaar gaan voeren.

De portefeuillesverhuizing van Vincent Lokin geldt tot aan het einde van zijn tweede termijn. Sander Mager blijft tot aan de waterschapsverkiezingen vertegenwoordiger met mandaat op de portefeuille Waterkwaliteit. Dank voor de steun van de leden-waterschappen en het geopperde voorstel voor extra inzet in het Uniebestuur.

De voorzitter bedankt de leden voor hun inbreng en vat samen. Met de nu geformaliseerde portefeuilleverschuiving in het Uniebestuur, is Vincent Lokin portefeuillehouder Waterveiligheid tot aan het einde van zijn tweede termijn. Daarvoor is unaniem steun en de leden hebben veel waardering uitgesproken voor de enorme inzet van Vincent Lokin.

Met deze verschuiving komt de portefeuille Bestuur, Digitalisering en Financiën vacant. Op 14 november 2025 (ingelaste online Ledenvergadering) worden profielschets en selectiecommissie vastgesteld. Het is goed om in de dagelijks besturen van de waterschappen actief het gesprek te voeren over wie mogelijke kandidaten zijn voor het invullen van openstaande vacatures in het Uniebestuur. Benoeming volgt in de Ledenvergadering van 19 december 2025. Er wordt nog nagedacht over de optie van een extra Uniebestuurslid.

Het betreft wegens onvoorziene omstandigheden een wat ongewone procedure, door de leden gesteund. De voorzitter benoemt dat er veel 'ruis' is geweest bij de afgelopen procedures, ziet dat er nu uniformiteit en unanimiteit is en roept op om dat in de DB's te delen. Het is een ongewone procedure, door iedereen gedragen en gesteund.

*Vincent Lokin keert onder luid applaus en felicitaties terug in de vergaderzaal.
Sander Mager draagt de voorzittershamer symbolisch weer over aan Jeroen Haan.*

De voorzitter bedankt Vincent Lokin voor diens vele (dubbele) werk en feliciteert hem met diens nieuwe portefeuille Waterveiligheid.

Korte Bespreekpunten - Hamerstukken

6. Concept-verslag Ledenvergadering 4 juli 2025 (bijlage LV-25-22)

De voorzitter stelt vast dat de Ledenvergadering inhoudelijk en redactioneel instemt met het verslag van de vorige Ledenvergadering van 4 juli 2025. Er zijn geen opmerkingen 'naar aanleiding van'.

Rondvraag en Sluiting

7. Rondvraag

De voorzitter informeerde al bij de opening of er nog behoefte was aan punten voor de Rondvraag.

Joyce Sylvester wijst de leden op de Discriminatietoets Publieke Dienstverlening die 3 december 2025 zal worden gelanceerd door de Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme (onder haar voorzitterschap): <https://www.binnenlandsbestuur.nl/carriere/staatscommissie-lanceert-discriminatietoets>. De toets is mede naar aanleiding van de toelagenaffaire ontwikkeld en heeft tot doel dat overheden zichzelf door kunnen lichten op mogelijke vormen van discriminatie en racisme. Spreker doet een oproep aan de waterschappen om ook mee te doen aan deze discriminatietoets. Gemeenten, provincies en ministeries doen er al aan mee. Voor meer informatie is Jan-Luuk Hoff van het ministerie van BZK beschikbaar: jan-luuk.hoff@minbzk.nl.

8. Sluiting

Na dankzegging voor de zorgvuldige en constructieve inbreng van de leden sluit de voorzitter de vergadering. De volgende extra online Ledenvergadering vindt plaats op vrijdag 14 november 2025.